

3
394.4
U51717

จดหมายเหตุบรมราชพิธี

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้า เจ้าอยู่หัว
พุทธศักราช ๒๔๖๘

พระยาประจักษ์ศิลปาคม (เสวียน รามนันท์) เรียบเรียง

(ออกเป็นราชกิจจานุเบกษาระดับพิเศษ แล้วแก้ไขตาม
พระทิวส์ สมเด็จพระราชปิตุลา บรมพงศภินุญ ใน
ราชกิจจานุเบกษา ระดับเพิ่มเติม) กับจดหมายเหตุ
ราชกิจจานุเบกษา ซึ่งโปรดเกล้าฯ ได้พิมพ์แจกในงานนั้น.

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ โปรดเกล้าฯ ได้พิมพ์
เป็นที่ระลึก ในการเจริญพระบรมอัฐิ เสด็จขึ้นเข้าสู่พระนคร

พุทธศักราช ๒๔๘๓

จดหมายเหตุแห่งชาติ

“จดหมายเหตุ”

394.6

1957

เลขที่ 8.9666

ในการที่จะได้ทรงพระกรุณาโปรดให้เชิญพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว กลับเข้ามาประดิษฐานไว้ในพระนครครั้งนี้ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ มีพระราชประสงค์จะได้ทรงพิมพ์หนังสือเป็นทำนองฉีกแจกโดยเสด็จงานพระราชพิธี ซึ่งมีพระราชเสาวนีย์ว่าให้เนื้อเรื่อง ให้เลือกเอาจดหมายเหตุนานพระบรมราชภคินกในรัชกาลที่ ๑ สองเรื่อง

หนังสือสองเรื่องที่จะพิมพ์นี้ ข้าพเจ้าได้ไปเล่า พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต ขอประทานให้ทรงอ่านและเพื่อเป็นคำนำประกอบกับเรื่อง พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต ประทานมา มีข้อความต่อไปนี้คือ—

๑. ราชกิจจานุเบกษาระดับพิเศษ ซึ่งพระอัยยิกาเสด็จออกทรง (เสด็จมรณนิพนธ์) เจ้ากรมราชกิจจานุเบกษาเวียนเรียงขึ้น

๒. หนังสืออธิบายงานราชการในภาพารอัญเชิญพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ มีพระราชดำริให้พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัตคนตั้งขึ้นทดแทนฯ ถวายทรงแจกในพระบรมราชภคินกครั้ง พ.ศ. ๒๔๖๔

พิธีบรมราชาภิเษกเป็นพิธีสำคัญที่สุดในเมืองไทย มีเห็นว่าทางส่วนจะได้มาจากเขมรหรือมอญจึงเขียนแบบมอญมประเทศและมอญลักษณะ อย่างคล้ายคลึงกับพิธีราชสวของคำหม่อมหม่อมซึ่งหนักให้พระราชพิธีเป็นราชพิธี การอภิเษกนี้รูปสัถย์ที่กระษัตริย์ผู้เป็นกษัตริย์ซึ่งต่างกับแบบตะวันตกคนทุกประเทศเพราะของเขมรมอญคือสัถย์ที่สวมมงกุฎ ฉะนั้นในเมื่อไทยก็มีหลักฐานว่าได้เคยถืออภิเษกพิธีของราชย์ คือห่อขุนนางเมื่ออภิเษกห่อขุนนางกลางท้าวจึงเป็นสวาทในสงครามก็ใช้สวาทจากเขมรให้เป็นเกียรติยศอย่างกรุงสุโขทัย (จากวัดศรีชุมสุโขทัย) และในสมัยกรุงศรีอยุธยาพระราชพงศาวดารก็ได้กล่าวถึง

การอภิเษกบ้างเช่นในรัชกาลพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศเมื่อ พ.ศ. ๒๒๘๙ มีวช
การละเมิดศรัทธาอยู่ในโคลงหมิ่นในวชนาคเรื่องปัญจราชาภิเษก (พิมพ์ไว้ท้าย
หนังสือกุศตรัฐคดีการ ๑๒๓๓) ถ้าวันต่อมาถึงสมัยที่โกณินจุณแห่งจระ
ราชการละเมิดศรัทธาว่าอภิเษกกันอย่างไร ท่านผู้เช่นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์
เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เข้าพระทัยว่าพระเจ้ากรุงธนบุรีอาจมีใตทิ
พิริยราชาภิเษกหรือมีฉันทน์แก้ทำอย่างลัคนาในรัชกาลที่ ๑ ปรากฏว่าได้ทรงท
กรมการขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อสอบสวนและชำระเบี่ยงพระวชพิริยราชาภิเษก
ไปรคฯ ให้เจ้าพระยาพิชัยพรชัยเคยเป็นขุนนางมณเฑียรก่อนเสด็จขึ้น
ประชันกรรมการ แล้วจึงเสด็จเข้าพระราชพิธีบรมราชาภิเษก มาถึงรัชกาล
ที่ ๒ ได้ทรงทำพิธีอนุโลมตามแบบที่เคยมาในรัชกาลที่ ๑ ความพิสดารปรากฏ
อยู่ในพระวชพงศาวดารรัชกาลที่ ๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าบรมพระยาดำรงราชานุ
ภาพ (พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๔๕๕) งานในรัชกาลที่ ๒ นั้นขึ้นเรื่องเป็นหลัก
ฐานอยู่ในหมอบรับสั่งของเจ้าพระยาสุริยวงษ (บุญรอด) แห่งหนึ่ง
กับในโคลงของพระเจ้านครพิริยราชสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ซึ่งกรม
หมื่นเจษฎาบดินทร (พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว) ทรงพระนิพนธ์
ไว้ในอีกแห่งหนึ่งในรัชกาลที่ ๓ ปรากฏว่าอนุโลมตามแบบรัชกาลที่ ๑ ด้วยวช
ละเมิดอยู่ในรัชกาลที่ ๒ ทักถ้าวายมาแต่นั้น แต่ในรัชกาลที่ ๔ เจ้าโอร
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเพิ่มเติมคาถาภาษาบาลีและคำแปล
เป็นไทยลงไปโดยพิถีพิถาหมายคำต่างๆทำให้พระวชพิชัยแปลกไปจากเดิมไม่น้อย
นัก งานบรมราชาภิเษกในรัชกาลที่ ๕ บัดนี้มีหลักฐานอยู่ในจดหมายเหตุที่
วารสารคือปาตริ เดิม ๑.๒.๓. ของปีที่ ๒ ส่วนรัชกาลที่ ๖ นั้นได้ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้พระยาสุริยวงษ์ (ม.ร.ว. จิตร สุทัศน์) ผู้ช่วยราชเลขา
การ กับ พระยาประกาศอิศริยา (เสวยมัย รามกันทร) เจ้าหน้าที่ยราชกิจ

ปรีชาสัจธรรมและสังคมศาสตร์นั้นแตกต่างกัน กับ *Dr. La Chabande* ที่
เขียนเรื่อง *La Chabande* ใน *Science* มาแล้ว *La Chabande* แปลจากเรื่องของพระองค์เจ้า
อินทวิชิต อภิบาล (ในวารสาร *Dr. La Chabande* (เดิม *Sci*))

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินี ทรงอนุโมทนาในพระราชกุศล
บุญราศีในพระราชพิธีบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุปทาน ซึ่งสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จัดให้มีขึ้น ขออำนาจ
พระราชกุศลที่ได้ทรงบำเพ็ญในวาระนี้ จอมบรรดาอัฐิคุณานุคุณผดุงสัมฤทธิ์
แก่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระราชปิตุจฉาทุก ประ
การเทอญ.

พริ้งพริง

(หม่อมเจ้าวิศิษฐ์สวัสดิรักษ์ สวัสดิวัตน์
ในฐานะผู้แทนพระองค์สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ)

พระราชประวัติ

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวประสูติเมื่อวันพุธแรม ๑๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ปีมะเส็ง ตรงกับวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๖ เป็นพระราชโอรสพระองค์สุดท้ายในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ใต้รับพระราชทานพระนามว่า สมเด็จพระเจ้าฟ้าชายประชาธิปกศักดิเดชน์ ขณะสมภารราชาราช จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย อุดมยศอุทุมพรศักดิ์ อุทัยเม็กขนาวิล อสัมภินาเดทิศุทธิ มหามกุฏราชสงครามวิหิตร์ บรมขัตติยมหาธิราชพิทยุทธพรโยธย มงคลอุทัยสมภาร สดกรวรรดิกริบคุณ อุดมราชกุมาร

โดยเหตุที่ทรงเป็นพระราชโอรสพระองค์สุดท้าย สมเด็จพระบรมราชชนนีทรงเอ็นดูรักใคร่ ได้ทรงมอบให้เจ้าจอมเดือนในรัชกาลที่ ๕ เป็นพระอภัยนาถ พร้อมกับหม่อมเจ้าหญิงมณฑลวาสดี (ภายหลังเป็นพระองค์เจ้า) กับหม่อมเจ้าหญิงโพยมมาลัย ทรงเรียกขานลูกเสด็จน้อยนามด้วยทรงพระเยาว์ พระราชโอรสของสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถทรงเรียกเล่น ๆ ว่า ลูกพระองค์เล็ก

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ในพระราชสำนักทรงเรียกกันว่าขุนกระหม่อมโต

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ในพระราชสำนักทรงเรียกกันว่าขุนกระหม่อมเล็ก

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ (ภายหลังเป็นเชิดสใหญ่) ในพระราชสำนักทรงเรียกกันว่าขุนหม่อมเชิดสใหญ่

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ (ภายหลังเป็นสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ) สันพระชนม์แล้ว "เล็ก" ก็ค่อย ๆ หายไป ทรงเรียกแต่

"เลขาฯ ท้องถิ่น" ๓๐๒ เท่านั้น"

พระราชทานรัฐธรรมนูญ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๕

ว่า "ลูกเอ็งคี่") ในพระราชสำนักก็เรียกขุนกระหม่อมเอ็งคี่เล็ก แล้วขุน
กระหม่อมเอ็งคี่ ๆ คี่ ๆ

สมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์อัครราชกุมารี ในพระราชสำนักเรียก
กันว่าขุนกระหม่อมคี่

สมเด็จพระบรมชนกนาถและสมเด็จพระบรมราชชนนี ได้ทรงสนทนากับ
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวไว้ โดยชัด คือพระองค์ ตั้งแต่ยังทรงพระ
เยาว์มา จนเจริญพระชนมายุสมควรทรงศึกษาค้นคว้าเพื่อจัดตั้งราชกุมาร
วังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีนักเรียนนายร้อยพิเศษในโรงเรียนนาย
ร้อย มีพระอารามอยู่ทางพระตำหนักอังกษาทย์ในพระราชวังดุสิตเช่นพระอาร
ามสวนกุหลาบแต่ครั้งยังมีนักเรียนราชสำนักเป็นต้น เมื่อเสด็จแล้วจึงโปรดฯ ให้
เสด็จไปทรงศึกษาวิชาทหารในประเทศอังกฤษ ได้ทรงศึกษาวิชาสามัญใน
วิทยาลัยอีตันอันเป็นโรงเรียนมัธยมชั้นเอกอังกฤษอังกฤษ ในไม่ช้าได้เป็น
นักเรียนเหล่าพลอากาศเหมือน ในโรงเรียนนั้นพระเชษฐาและพระอนุชาต่าง
ให้ทุนเรียนมหาวิทยาลัยและต่อมาพระเชษฐาและพระอนุชาต่างได้เป็น
เจ้านายโต ๆ ก็ได้นำเงินไปรับใช้นักเรียนผู้เดียวได้ในโรงเรียน อันนี้โดยเหตุ
ที่โรงเรียน อีตันคี่ อยู่ใกล้ ชุมกับพระราชวัง วัดเลาของพระราชวัง อังกษ
นักเรียนได้ชอบมีผู้รักเจ้าชายและราชกุมารี เมื่อเติบโตขึ้นเข้าสมาคม
ทั้งปวงได้โดยปราศจากข้อเขิน ต่อจากนั้นได้เสด็จไปทรงศึกษาวิชาทหารที่
โรงเรียนนายร้อยทหารที่เมืองวูธิช แคว้นอังกฤษเป็นใหญ่มา ทรงสามารถ
สอบวิชาได้เต็มตามหลักสูตร ถึงได้ทรงรับสัญญาบัตรเป็นนายร้อยตรียศชั้น
ยศชั้นแรกกองทัพอังกฤษ แล้วเสด็จไปประจำกรมทหารปืนใหญ่ที่อังกฤษอยู่
ที่เมืองออสเคิลช็อค ทรงศึกษาหน้าที่ทหารคือมาจนสำเร็จการศึกษาในชั้น
นี้ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงพระยศนายร้อยตรีนอกกองกรม
ทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ แล้วเลื่อนขึ้นเป็นนายร้อยโทและเป็นนายทหาร
นอกกองกรมทหารปืนใหญ่รักษาพระองค์ด้วย

กันเสด็จกลับเข้ามณเฑียรบาล ในชั้นแรกได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เป็นตำแหน่งนายทหารคนสนิทพิเศษของจอมพลสมเด็จพระอนุชาธิราช เจ้าฟ้ากรมหลวงพิษณุโลกประชานาถเมื่อทรงดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารบกอยู่ก่อน แล้วเลื่อนขึ้นเป็นผู้บังคับการกองร้อยทหารปืนใหญ่รักษาพระองค์ และเป็นนายร้อยเอกต่อมา แล้วโปรดฯ ให้เสด็จไปรับราชการประจำกรมบัญชาการกองทัพน้อยที่ ๒ ในตำแหน่งนายทหารฝ่ายเสนาธิการ และต่อมาเลื่อนขึ้นเป็นนายพันตรีแล้วเป็นนายพันโท บัญชีการโรงเรียนนายร้อยที่ประเทม

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๐ ได้ทรงดำรงกรมเพื่อทรงผนวชในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามแล้วไปประทับจำพรรษาณวัดบวรนิเวศน์วิหาร ในสำนักสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงดำรงพระสมณวินัยเป็นที่หอพระฤทธิสมบัติพระอุปัชฌาย์เป็นอันมาก จนมีวาทีสนับมาว่าสมเด็จพระมหาสมณเจ้าพระองค์นั้นทรงพระปรารภแก่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยธรรมราชาทรงเป็นเพียงพระอนุชาพระองค์ น้อยที่สุด ในจำนวน เจ้าฟ้าชายร่วมพระมารดาถึง ๕ พระองค์ คงไม่มีเหตุจำเป็นที่จะต้องเสด็จเสวยราชสมบัติ ฉะนั้นจึงมีพระประสงค์ให้สมณวงศ์ดำรงราชสมบัติไว้วิสมณะเพศตลอดไป เพื่อเป็นใหญ่และเป็นทายาทปกครองสงฆมณฑลสนองพระองค์สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเจ้าอยู่หัวแต่ครั้งก่อนขึ้นเสวยราชสมบัตินั้น หากสมเด็จพระเจ้าฟ้าพระองค์นั้นทรงพระโรคเบียดเบียนหรือทรงมีพระกวีธยอยู่แล้วทรงขราสวสัย จึงมิได้เป็นไปดังพระประสงค์ที่วางไว้

เมื่อทรงอาพาธในวโรสานแห่งพรรษาอันแล้ว สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยฯ ก็เสด็จกลับเข้ารับราชการทหารตามเดิม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวผู้ เป็นพระบรมเชษฐาธิราชได้ ครุฑขอล้อมเกล้าฯ ให้อยู่รักษาพระอาการพระอาการของสวสยวิสัย จึงได้เป็นไปดังพระประสงค์ที่วางไว้

พระตำหนักสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ทรงประทับที่ตำหนักสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี

กันอยู่แล้วนั้นมาที่การอภิเษกสมรสพระที่นั่งวิมโลกาลสถาปนาพระราชวังบางปะ
อินเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๑

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยได้ทรงปฏิบัติราชการสนองพระเดชพระ
คุณในตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ มาโดยเรียบร้อย แต่พอถึงเกิดพระโรคประจวบเมื่อ
วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๑ ได้เสด็จไปรักษาพระองค์ในประเทศที่อิตาลี
ตามเสด็จ พระโรคจึงระหายเป็นปกติได้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้า
อยู่หัวจึงพระราชทานพระบรม ราชานุญาตให้ ทรงลาราชการ ทั้งปวงใน ตำแหน่ง
หน้าที่เพื่อเสด็จไปรักษาพระองค์ในยุโรป ใน พ.ศ. ๒๔๖๑ ครั้นหายประชวรแล้ว
พระองค์มีพระประสงค์จะทรงศึกษาวิชาทหารชั้นสูงขึ้นไป จึงได้เสด็จเข้าประจำ
อยู่ในกรมบัญชาการกองทัพน้อยทหารบกของฝรั่งเศส แล้วได้เข้าทรงศึกษาวิชา
ในโรงเรียนคล้ายเสนาธิการทหารประจำสภาน้ำร้อนการศึกษา ได้ทรงรับประกาศนียบ
ัตรเป็นนายทหารฝ่ายเสนาธิการเสมอเหมือนต้นกับนายทหารฝรั่งเศส แล้ว
เสด็จกลับคืนพระนคร พ.ศ. ๒๔๖๔ ทรงนั้นทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
เสด็จทางประเทศออสเตรียและอิตาลี เพื่อประโยชน์ในการทรงศึกษาเพิ่มเติม
ด้วย เมื่อเสด็จกลับถึงพระนคร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เข้ารับราชการ
ในตำแหน่งปลัดกรมเสนาธิการทหารบก เดือนพฤษภาคมเป็นนายพันเอก
ทั้ง พ.ศ. ๒๔๖๔ ได้ทรงรับตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการกองพลทหารบกที่ ๒ และ
เป็นผู้บังคับการพิเศษกรมทหารปืนใหญ่ที่ ๒ ด้วย

ในขณะนั้นจะเห็นว่าความที่นำข้อควรข้อเสียไม่ได้ข้อหนึ่ง ซึ่งถ้า
จะว่าไปก็เป็นทุกขจาก ภายในระยะเวลา ๖ ปี สมเด็จพระเชษฐาธิราช
พระชนม์ได้เสด็จทรงเสด็จตาม ๆ กันไปหมด จึงสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยฯ
ซึ่งในนี้ใครได้โดยนึกฝันว่าจะต้องรับราชการต่อก็คงเป็นราชการทำนุ สมเด็จพระ
พระบรมเชษฐาธิราชทรงกังวลพระราชหฤทัยด้วยเรื่องนี้อยู่มาก จึงโปรดฯ ให้
สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยฯ ได้ทรงเริ่มศึกษาขนบธรรมเนียมและหน้าที่ราชการ

ข้อพระเจ้านั่นคิดโดยให้ราษฎรเข้าจัดการงานอันเป็นพระราชกรณียกิจไป
ถวายทอดพระเนตรเป็นเนืองนิตย์ ครั้นทรงเห็นว่าสิ่งที่เสด็จพระราชดำเนินจากพระ
นคร ฯ ก็โปรดให้สมเด็จพระราชอนุชาทรงสำเร็จราชการแผ่นดินและประทับเป็น
ประธานในที่ประชุมเสนาบดีตามพระองค์เพื่อประกอบการฝึกหัด ทั้ง ๆ ที่พระองค์
มีพระชนมายุไม่น้อยกว่าผู้ใด ๆ ในพลเรือนเสนาบดีเหล่านั้น สมเด็จพระเจ้าทรงมี
สุโททัย ๆ ก็ได้มีพระหฤทัยในการงานอันมีอันมาก ทรงพิเคราะห์พิจารณา
สอส่วนราชการทุกด้านทุกมุมด้วยพระอุสาหะ และทรงสดุดะความสูงส่ง
พระองค์เพื่อความเป็นอันน้อย เพื่อให้เห็นว่ามีความสูงส่งพระหฤทัยที่จะทรงศึกษา
ราชการ แผ่นดิน และใน สักวันพระที่พระองค์ทรงหยั่งรู้ได้ลึกซึ้งใน ราชการนั้น ๆ
เพียงไร จะขอคิดคำนึงถึงอันหนึ่งซึ่งทรงพระราชอัปการอันไว้ในเวลาต่อมาเมื่อ
ได้เสวยราชย์แล้วดังต่อไปนี้

"เมื่อข้าพเจ้ากลับมาจากทวีปยุโรปครั้งหนึ่ง ใน พ.ศ. ๒๔๖๘ พระบาท
สมเด็จพระมงกุฎเกล้า ฯ ทรงพระราชดำริเห็น ว่าพินิจอันมากสมควรจะ
เล็งเรียนประเพณีการปกครองอันดีเมืองและราชการแผ่นดิน จึงทรงพระกรุณา
โปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพระยามหิธรนำหนังสือราชการแผ่นดินเรื่องสำคัญ ๆ อัน
เป็นหลักในการมาให้ข้าพเจ้าอ่านและศึกษา ที่วันเป็นพระราชประสงค์มา
แต่เดิม

"ในบรรดาหนังสือที่เจ้าพระยามหิธรนำมาให้ข้าพเจ้าอ่านนั้น มีพระราช
ดำริของพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงในเรื่อง การเปลี่ยนแปลงแก้ไขการ
ปกครองแผ่นดินซึ่งข้าพเจ้าได้ให้พิมพ์ขึ้น

"เมื่อข้าพเจ้าได้อ่านพระราชดำรินี้แล้ว รู้สึกว่าเป็นหนังสือสำคัญอย่าง
ยิ่งทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกเห็นคุณค่าและความเลื่อมใส ในพระปรีชาสามารถ และพระบารมี
ของสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงยิ่งขึ้นอีก ทำให้ความรักความนับถือในพระองค์
ซึ่งข้าพเจ้ามีอยู่แล้วเต็มหัวใจ ให้หนักแน่นขึ้นเต็มคืบมากขึ้นไปอีกด้วย

ทรงดำพรหมกับ สมเด็จพระราชชนนี (สมเด็จพระพันปีหลวง)
เมื่อทรงเสวยภัตตาหารที่วัดบวรนิเวศวิหาร

"พระราชดำริอันได้ทรงเรียบเรียงอย่างรอบคอบที่สุด แสดงให้เห็นชัดว่า สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทรงมีพระปรีชารอบรู้ในการรัฐประศาสน์ ประเพณีการปกครองของไทยอย่างเก่าเป็นอย่างไร และส่วนการประเพณีการปกครองอย่างทันสมัยอันใดที่ควรปรับปรุงแก้ไขได้ทรงศึกษาทรงทราบหลักการโดยตลอด พระราชดำรินี้จึงเป็นหนังสือที่ให้ความรู้ในการปกครองของประเทศสยามเป็นอย่างดี

๔๒

คธ ๔

"พระราชดำรินี้ นอกจากที่จะให้ความรู้อันต้องตั้งว่ามาแล้ว ยังทำให้เห็นพระราชเหตุผลที่ของสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงเป็นอย่างไร ว่าพระองค์มิได้ทรงนึกถึงส่วนอื่นเลย นอกจากความสุขของประชาชน และความเจริญรุ่งเรืองของประเทศเป็นอันดี นี่เป็นสำคัญในการที่จะทรงพระราชดำริที่จะทำการใด ๆ ก็พึง

การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากแบบเดิม เป็นระบอบการปกครอง ๔๒ ระบอบนี้ต้องนับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง ซึ่งเรียกได้โดยพูดกันตามธรรมดาว่า "พลิกแผ่นดิน" ถ้าจะใช้คำอังกฤษก็ชื่อว่า "Revolution" ไม่ใช้ "Evolution"

"การเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงดังนี้ มีข้อประเทศนักที่จะสำเร็จไม่ได้โดยยากลำบาก ปราศจากแรงจูงใจ หรือจะว่าไม่มีแรงก็เทียบเท่าได้ ประเทศญี่ปุ่นได้ มีการเปลี่ยนแปลงปกครองอย่าง "พลิกแผ่นดิน" เหมื่อนประเทศสยาม แต่หาได้ดำเนินการไปได้โดยสมบูรณ์ตามเหมือนอย่างประเทศสยามไม่ ยังต้องมีการจลาจลในบ้านเมือง เช่นมีขบถคึกคึกมาเป็นต้น

"การที่ประเทศสยามได้เปลี่ยนแปลงวิธีปกครองอย่าง "Evolution" ได้ โดยไม่ต้องมีการต่อสู้แย่งชิงกันอันมีผลหยาบคายดังนี้ ต้องนับว่าเป็นมหิทธิกรรม เป็นโชคของประเทศสยามเป็นอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงอย่างนี้ย่อมเกิดขึ้นประจวบเวลาของชนบางจำพวก ซึ่งชนกลุ่มที่จะสำเร็จไม่ได้โดยสมบูรณ์ตาม

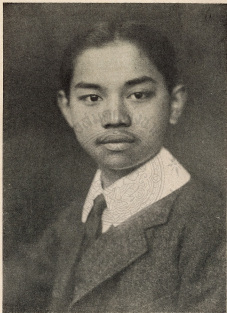
"การเปลี่ยนแปลงอย่างนี้ สำเร็จไม่ได้ในประเทศสยาม อย่างแน่นอน

เพราะ "Revolution" ของเรานั้นสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้ทรงริเริ่ม ประกอบสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินพระองค์นั้นทรงพระปรีชา สามารถยิ่ง กว่าผู้ใด หมกในเวลานั้นทั้งทรงมีพระราชอัธยาศัยละเมียดละม่อม ทรงสามารถปลุก ความจงรักภักดีในชนทุกชนที่ได้เข้าเฝ้าใกล้ชิดพระองค์นั้นแต่ครั้งเดียว

"พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทรงเล็ง เห็นการภายใน อย่าง ชัดเจนและทราบการที่ล่วงไปแล้วเป็นอย่างดี ได้ทรงพระราชดำริห์พิจารณาโดยรอบ คอบ ได้ทรงถือฤกษ์ประเพณีการปกครองทั้งของไทยเราและต่างประเทศประกอบกันด้วยพระปรีชาญาณอันเฉลียว ได้ทรงจัดการเปลี่ยนแปลงวิธีการปกครองเป็นลำดับมาอันเหมาะสมกับเหตุการณ์และเหมาะสมกับเวลา ไม่ช้าเกินไป ไม่เร็วเกินไป

"พวกเรานี้เป็นพระบรมวงศานุวงศ์และข้าทูลละอองธุลีพระบาทมีความจงรักภักดี และรู้สึกในพระมหากรุณาธิคุณแห่งพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงอยู่ทุกขณะจิตควรตั้งใจดำเนินตามรอยพระยุคลบาทตามแต่จะทำให้ควร พยายามลดการล่วงหน้า แต่ไม่ควรเหลือหรือหลงอุปสรรคและเหตุการณ์ที่ล่วงไปแล้วด้วยเหมือนกัน ๒ อย่างนี้ก็พอจะทำให้ มีอายุอยู่เพียงจะเลือก เวลาที่เหมาะสม อย่างให้สั้นเกินไป อย่างให้ยาวเกินไป ย่อมน่าจะยากยิ่งนักนอกจากนี้สติปัญญาของเรายังต้องมีโรคภัยประกอบด้วย แต่ถ้าเราทำการใด ๆ ไปโดยมีความสุจริตใจและโดยเต็มความสามารถแล้ว ก็ต้องนับว่าได้พยายามทำการงานตามหน้าที่จนสุดกำลังแล้ว"

ครั้นในกลางปี (๒๒ พฤศจิกายน) ๒๔๖๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสังเกตเห็นว่า สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าฯ กรมขุนสุโขทัยธรรมราชาทรงปฏิบัติราชการโดยพระวิริยอุตสาหะอันแรงกล้า ด้วยความจงรักภักดีคือได้ทูลละอองธุลีพระบาท และทรงพระสติปัญญาอันสูงส่งกับภักทสมควรไว้วางพระราชหฤทัย เป็นเหตุให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชื่นชม

ចូរតាមដើមកន្លះច្រើនមករៀនរៀន ចិត្ត
 ជនភាគតិច

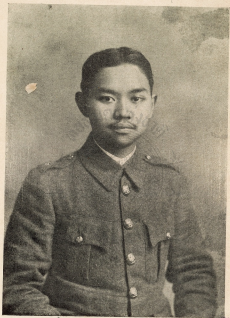
โสมนัส จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสสั่งให้เลื่อนสมเด็จพระเจ้ามโหฬาร
เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิ์ศรีหน้า กรมขุนสุโขทัยธรรมราชา ขึ้นเป็นสมเด็จพระเจ้า
มโหฬาร เจ้าฟ้ากรมหลวง มีพระนามตามจารึกในพระสุพรรณบัฏว่า สมเด็จพระ
เจ้ามโหฬาร เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิ์ศรีหน้าสมบดินทรมหาธิราช วุฒา
ลงกรณนาถวโรธ อุดมธศุลกฤษฐศักดิ์ อภัยนิภินนาถ อดัมภินาถพิพัทธ
มหาราษฎราพรหมวิพัทธ บรมจัดจันทรวิชัยฤทธิชัยจนพรโยหัย มงคลสมัย
สนาการสถาปนาบรรพตเจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยขึ้นเป็นกรมหลวงแล้ว

เมื่อได้ทรงสถาปนาสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนสุโขทัยขึ้นเป็นกรมหลวงแล้ว
ไม่ทันถึงเดือน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคต พระบรม
วงศและท่านเสนาบดีสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุ
วงศ์วรเดชเป็นประธานได้ประชุมกันในตอนกลางวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน นั้นเอง
เพื่อปรึกษาหารือปัญหาการสืบราชสมบัติและการทำพระบรมศพ ที่ประชุมได้
พิจารณาเห็นว่าพระบาทสมเด็จพระมหาสมเด็จพะมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว อันได้
ทรงเสด็จไว้ในพระราชหัตถ์เลขานี้ถึงกรม ใจความว่า การสืบราชสมบัตินี้มี
พระราชประสงค์ว่า หากมีพระราชโอรส (เวลาที่ทรงขึ้นสืบราชสมบัติพระนางเจ้า
สุวัทนาทรงพระครรภ์อยู่) ก็ให้สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัย ๑ ทรงเป็นประ
ธานคณะผู้สำเร็จราชการต่างประเทศสูงส่ง ขึ้นกว่าพระมหากษัตริย์หรือพระบรมวงศ
ภาวะ แต่ถ้าไม่มีพระราชโอรส ก็ใครให้สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัยทรง
รับรักษาแทนสืบสืบสืบความราชประเพณี ทั้งนี้ข้อให้เห็นว่า พระองค์ทรงไว้
วางพระราชหฤทัยในสมเด็จพระราชอนุชาทุกประการ แต่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรม
หลวงสุโขทัยเองนั้นไม่ได้มีพระหฤทัยจะรับราชสมบัติ ทางนี้จึงว่าพระองค์ไม่
เคยผนึกราชการเพียงพอ เจ้านายที่มีอาวุโสพอจะรับราชสมบัติก็ยังมีน้อย แต่
ที่ประชุมลงความเห็นเป็นเอกฉันท์ไว้ว่า ใจในพระองค์ และให้อุ่นโอบคานพระ
ราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงอัญเชิญสมเด็จพระ
เจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัย ๑ ขึ้นครองราชย์

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัยก็คงต้องทรงทราบตระหนักอยู่แล้วว่า
 แม้จะไม่เต็มพระหฤทัย ก็ไม่มีทางอื่น นอกจากที่ระบับราชสมบัติ ทั้งพระบรม
 วงศ์ผู้ใหญ่ เช่นสมเด็จพระเชษฐาธิราช เจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์พิณพิ
 ด์ทรงมีรองแข็งแรงจะรอความชั่วแน่หรืออย่างเต็มความสามารถทุกสถาน
 จึงทรงมีบัญชาและเสด็จเข้าไปประทับแรมณพระที่นั่งบรมพิมานในพระบรมมหา
 ราชวัง^๕คงแคว้น^๕

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัยทรงประสบอุปสรรคสำคัญอันหนึ่งในอัน
 ที่ประกอบพระวราชกรณียกิจ ซึ่งเป็นหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ ในสมัยนั้น
 กล่าวคือพระองค์เป็นผู้ที่ไม่สมบูรณ์ด้วยพระอนามัยเสียเลย เมื่อแรกทรงรับ
 ราชการทหารก็ทรงพระประชวรครั้งหนึ่ง ถึงต้องเสด็จไปรักษาพระองค์ถึงยุโรป
 เมื่อพระอาการดีขึ้นเสด็จกลับเข้ามารับราชการแล้วก็ยังมิให้ว่าทรงสมบูรณ์ด้วย
 พระอนามัย ต้องทรงนำแพทย์กรักษาพระองค์อย่างสม่ำเสมอ ทรงก็หาพอ
 สมควรแก่พระกรณียกิจ เช่นเค้นนิสเสกออก^๖ แต่ก่อนโปรดสควช
 แวตเศศณนั้นจึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานถ้วยเงินชามแก้ว
 ถ้วยชามแก้วสำหรับสควชอมรภิเศก นอกเหนือไปจากถ้วยใหญ่ ๆ ที่เป็นราช
 ประเพณี พระราชทานถ้วยเป็นประจำ เช่นมณฑลสุโขทัยและสุโขทัย ทั้ง
 สำหรับเค้นสุโขทัย ในระหว่างโรงเรียนก็มี สโมสรก็มี

สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัย เสด็จรับราชการตามมณฑลวันที่ ๒๖-
 พฤษจิกายน ๒๔๖๘ เสด็จขึ้นเสภาคกกองให้กล่าวถึงพระองค์ไว้ สมเด็จพระ
 เจ้าอยู่หัว เจ้าฟ้ากรมหลวงสุโขทัยทรงทราบ ขณกัจะได้โปรดรับราชภิเศก
 ภายในสองวันจากนั้นทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งคณะอภิรัฐมนตรีขึ้น สำหรับ
 มีหน้าที่ถวายคำปรึกษาการแผ่นดินและราชการในพระองค์ การที่ตั้งคณะ
 ที่ปรึกษานี้ขึ้นนี้พระเจ้าอยู่หัวเป็นพระราชดำริที่มั่นคงแรก เพราะเจ้าพระยาเจ้าได้ไว้
 ในวันที่ ๒๘ พฤษจิกายนภายหลังเสวยราชย์เพียงวันเดียวมีรับสั่งให้หาข้าพเจ้า
 (เวลานั้นเป็นราชเลขาทำการถ่ายต่างประเทศสนตะเลขานุการเสนาบดีสภา) ขึ้น

พระเจ้าบรมวงศ์เธอองค์เจ้าทิพเกสร
 ที่ รอยต่อ มีที่การ ฐานเกษม, วุฒินิติฯ, ประมวลกฎหมาย

ไปเล่าด้วยเรื่องราชการอื่น ๆ แล้ว เสด็จพระวรวงศ์เธอเจ้าโสมสวลีฯ ทรงพระ
 ราชดำริจะตั้งคณะที่ปรึกษาขึ้นสำหรับทรงปรึกษาราชการทั่วไประหว่ง
 ท้องพระโหนคือหน้าที่... ส่วนที่จะเรียกชื่อคณะอย่างไรก็มีผู้แนะนำว่าให้
 เรียก "สมุหนมนตรี" เจ้าพระเจ้าได้ทราบบังคมทูลเป็นความเห็นส่วนตัวว่าไม่รัก
 ชื่อนี้ เพราะเป็นชื่อสำหรับบุคคลอีกจะผิดหนึ่งจึงสมเด็จพรบรมเชษฐาธิราช
 ทรงดำริไว้ เป็นท่านองครักษ์ศักดิ์ มีโสมหนที่อื่นไว้ นึกกับพระราชประสงค์
 ที่จะทรงใช้ปรึกษาคณะนี้ จึงโปรดเกล้าฯ ว่าอีกชื่อหนึ่งซึ่งมีหน้าชื่อ
อภิรัฐมนตรี จึงเป็นคำใหม่ เจ้าพระเจ้าเห็นว่แต่ก่อนก็เคยมี รัฐมนตรี เป็น
 ที่ปรึกษาของพระเจ้าแผ่นดินและเป็นผู้พิจารณาเรื่องกฎหมาย (เวลานั้นไม่ได้
 ใช้คำนี้สำหรับหัวหน้ากระทรวง) แต่ไม่ใคร่จะได้ทำหน้าที่นั้น เพราะเหตุ
 การที่เปลี่ยนแปลงไปหน้าที่ก็ยังจมอยู่นาน ๆ ก็ดีเพื่อเป็นที่ปรึกษา ฉะนั้น
 คณะใหม่ก็ทรงพระวรวงศ์เธอจึงจมนหน้าที่เขาไปเป็นที่ปรึกษา แต่เพราะ
 ทรงเล็งถึงคณะบุคคลชั้นสูงที่คอยงานใหญ่ ๆ มาจากกันด้วย จึงจะเลือกเจ้า
 ไปให้สูงกว่า รัฐมนตรี ปรึกษาคณะอยู่ จึงได้ทรงบังคมทูลสนับสนุนคำว่า อภิรั
 ษมนตรี ด้วย สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ จึงตั้งเป็นของที่เลื่องรื่องมาใหญ่ ๆ
 เป็นอภิรัฐมนตรี ๔ พระองค์คือ

๑. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดชซึ่ง
 เคยทรงเป็นเสนาบดีกระทรวงกลาโหม, เป็นผู้บัญชาการทหารบกและเรือ, เป็น
 ข้าราชการ, และเป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดินต่างประเทศที่หลายคราวในรัชกาล
 ที่ ๖

๒. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต ซึ่ง
 เคยทรงเรือและสอบไล่ได้เป็นนายทหารบกในกองทัพอังกฤษ แล้วเข้ามา
 รับราชการอยู่ในกองทัพบกเล็กน้อย แต่ต้องย้ายไปเป็นผู้บัญชาการทหารเรือ
 โดยที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริที่เห็นเหมาะสม
 และทรงทำหน้าทีนั้นได้เป็นอย่างดีจนได้ทรงเป็นเสนาบดีกระทรวงทหารเรือ ใน

ทรงที่แยกทหารเรือออกไปตั้งขึ้นเป็นอีกกระทรวงหนึ่งต่างหาก ต่อมาเมื่อขาดเสนาธิการทหารบกในรัชกาลที่ ๖ จึงทรงย้ายมาเป็นเสนาธิการทหารบก

๓. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาวิเศษวชิรญาณ ซึ่งทรงเป็นพระราชโอรสใหญ่ ทรงทราบขนบธรรมเนียมราชการในพระราชสำนักและราชการประเทศทั้งปวง เก่งทรงเป็นเสนาบดีกระทรวงโยธาธิการ กระทรวงกลาโหม กระทรวงวัง ทั้งทรงเป็นอัครเสนาบดีด้วย

๔. พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ ซึ่งทรงเป็นอำมาตย์ผู้ใหญ่ในราชการพลเรือน เก่งทรงจัดตั้งกระทรวงธรรมการขึ้น แล้วจัดการปกครองหัวเมืองทั่วพระราชอาณาเขต ทรงจัดกระทรวงมหาดไทยสมัยนั้นขึ้นจนเป็นกระทรวงที่เลื่องลือมีอัครเสนาบดีด้วย สมรรถภาพ ทั้งทรงเป็นอัครมนตรีจัดการประวัติศาสตร์และโบราณคดีด้วย

๕. พระเจ้าฟ้าเธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ ซึ่งทรงเป็นผู้สำเร็จในราชการคลังและเสนาบดีทั้ง เก่งเป็นเสนาบดีคลังและกระทรวงพาณิชย์ ทั้งทรงเป็นอัครมนตรีจัดการทางภาษีศุลกากร

พระราชดำริที่ทรงตั้งคณะอัครรัฐมนตรีขึ้นครั้งนั้นปรากฏว่าได้รับคำสรรเสริญทั่วไปว่าทรงใช้นโยบายของลัทธิอภิปรัชญาที่เป็นประโยชน์ ทางต่างประเทศก็ชมว่าเป็นพระวิบุลยคุณอันสูงส่งยิ่งนัก เสด็จเสด็จกันที่เกตุมาลาภายหลังได้ตั้งออกมาในขณะนั้นนี้

เมื่อต้นกุมภาพันธ์ (๒๔๖๔) สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเข้าสู่พระราชพิธีบรมราชาภิเษกซึ่งทำสมโภชตามแบบแผน เป็นงานที่สง่าผ่าเผยสมส่วนอันควรแก่กาลเวลา ต่อจากนั้นโปรดให้จัดการถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่พระเมรุกลางเมือง ถวายพระเกียรติยศอันควรแก่สมเด็จพระบรมกษัตริย์ราชกุมารองค์ผู้ทรงเจริญโดยตามพระราชประสงค์ที่พระองค์ทรงแสดงไว้ในหนังสือฉบับที่พระราชนัดดาทั้งสองได้เสด็จสวรรคต เพื่อเจริญพระเกียรติยศให้สมกับพระองค์การเป็นปราชญ์ทางอักษร

พระฉายาเมื่อเสด็จจากสหราชอาณาจักร
ทรงรับราชการเมื่อเป็นร้อยโท ประจำกรมเสนาธิการทหารบก

THAI NATIONAL LIBRARY

ศาสตราได้โปรดเกล้าฯ ให้มณฑลเจ้าพระยาบรมมหาพระราชนิพนธ์ทุกประเภทที่ทรงไว้ทั้ง
ภาษาไทยอังกฤษและฝรั่งเศษไปตั้งสถาน สึกปวิธานและ ศึกษาการทั่วไปและ
นอกพระราชอาณาจัก

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีท้องทรงประสาปัญหาสืบมากมา
แต่แรกงานเสวยราชย์หลายประการ ที่สำคัญที่สุดคือมีกฎหมายและแผน
แผนภูมิซึ่งครอบคลุมทุกคามโลกอยู่ทั่วไปในขณะนั้น และได้คิดขึ้นมาถึงสยาม
ประเทศด้วยอย่างหมกมุ่นวิญนาไม่สามารละเลิกใจได้ยิ่งไร นอกจากที่จะ
คิดราชจำของไปอย่างเด็ดเดี่ยว ละนั้นจึงได้มีการจัดตั้งเนนเจ้าราชการทรงไป
อย่างมาก เพื่อให้รับประมาณราชได้ราชจำของสู่คุณอาพ ด้วยไม่ทำดังนี้ก็จะ
เสียความเชื่อถือไว้วางใจของโลกไป แต่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงเป็นอย่างถ่เรือกกันโดยสามัญสมควรว่า "คนใจนักเลง" พระองค์ทรงเห็นว
เมื่อง้องจัดตรนราชจำทั่ว ๆ ไปละเช่นนี้ เราจะคิดคิดเนนที่รัฐบาลทุกเล้า ๆ
ถวายพระเจ้าแผ่นดินให้ทรง ใจส่อนั่นด้วย จึงได้คิดเงินบนรัช ๘ ล้านลงไป
เหลือ ๖ ล้านบาท เงิน ๖ ล้านนี้รวมทั้งเงินเดือนข้าราชการและค่าใช้จ่ายในราช
สำนักด้วย

แต่ถึงแม้ว่าเงินไว้จ่ายในราชสำนักก็ยังคงถูกคิดทอนไปมากมายถึงประ
มาณร้อยละ ๓๓ ส่วนคงเหลือไว้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นห่วง
ในพระราชกรณียกิจประการซึ่งเวลานั้นประชาชนหวังให้ พระเจ้าแผ่นดินทรง
ปฏิบัติ เช่นในการรักษาวัฒนธรรมและประเพณีของชาติ ฉะนั้นพระองค์ก็
ทรงรักนไว้ซึ่งศิลปวิทยาอันเคยเป็นหน้าที่ของกรมพระศกที่ออกเล็ก ไปเช่น
การทศศัและนาฏยศิลป์จึงคิดไปให้ทรงคิดอยู่ให้พอประมาณ จนความปรา
กฏว้างจนศกช่ากตในพระราชสำนักครั้งก็มีผู้มีใจออกเต็มยิ่งกว่าเวลาใด ๆ ใน
อดีตด้วยซ้ำ ในการวัฒนธรรมอื่น ๆ เช่นสถาปัตยกรรมและวิจิตรศิลป์ก็ทรง
เอาพระธุระเนนสนุนด้วยทรงบิชอบพระราชนิพนธ์ด้วยพระองค์ที่ออกมากหลาย
ชอชกด้วยเช่น (๒) พระวิหารวัดสุวรรณคาวารามซึ่งโปรดฯ ให้ปฏิสังขณ

และให้พระธาดาอนุสาสน์จิตรกร (จิตรวิจิตรกร) เขียนภาพภายในใจใหม่
เป็นภาพพระราชประวัติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช แห่งพระนครหัว
อยุธยาเป็นวีรบุรุษขบเซาได้โดยพระองค์หนึ่ง (๒) หวังเขียนหัววิจิตรวิจิตร
อันคืออยู่กลางบริเวณโรงเรียนซึ่งได้พระราชทานนามว่า จิตรนิรมลทุก (๓) คือ
ให้พระราชนัดดาอีกดำรงคือ เป็นต้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงได้พระราชเหตุอันในการสั่งเสริมวิถ
ธรรมและสวัสดิภาพของไทยเป็นอย่างยิ่ง ทรงพระราชหฤทัยออกสนทนการ
ศึกษาและสาธารณะสุขด้วยพระอนันตพรองค์ที่ เป็นนายไปการ แม้บริเวณอัน
กว้างขวางซึ่งเป็นที่ตั้งของพระนครหัววิจิตรนิรมลได้ทรงพระราชเหตุ
ขกกรรมสิทธิพระราชทานแก่หัวเมืองอันนั้น นอกจากนั้นได้พระราชทาน
ทรัพย์สินส่วนพระองค์แก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงได้ทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ไปเป็นเจ้าเมืองซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ อยู่แล้วปี
๒๕๐๐ นั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
การบูรณะพระบรมรูปพระนเรศวรมหาราชพระบรมรูปหล่อเหล็กสีทอง
สีสนิม บวรวิหารพระมณฑปวัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร
หนาคือจะได้เฉลิมศรีทราปสามองค์แห่งนั้นให้รุ่งโรจน์ไป หมู่ชนใด ๆ
ได้รับพระราชทานพระบรมรูปเจ้านายไปย่อมมีใจเป็นปณิธานทำ มหกรรม
ฉลองพระนครหัววิจิตรนิรมลแห่งนั้นเป็น โอกาสที่จะชักชวนกันบริจาคสมทบ
การกุศลขึ้นเจ้าอีก เพื่อเป็นการกตัญญูแด่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
ทุกพระองค์อันหนึ่งว่าได้ทำบุญร่วมกันกับพระเจ้าแผ่นดิน

โดยเหตุที่พระองค์ทรงเป็นทหารมาแต่แรกเริ่มราชการ พระบาทสม
เด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชเหตุอันในการสั่งเสริมวิถ
ในสวัสดิภาพของนายและพลทหารทุกชั้น มีทุกชั้นอันประการใดจะได้ทรงปรับ
ทุกชั้นอันเป็นทหารเป็นอย่างกันเอง ก็จะเห็นได้จากพระราชดำริเมื่อคราว
ต้องขบถมกองค์ได้คิดมาองไว้คือไปนี้

พระฉายาเมื่อเด็กโดยทรงแสดงที่วัดพระนิเวศน์วิหาร

“ความประสงค์ของการที่ให้รวมพระมหากษัตริย์เป็นพระบรมวงศานุวงศ์
กันนั้น เป็นของที่ดีมานานแล้ว แต่มี โฉม โองการเสวยพระกระยาหาร ที่ให้รวม
พระบรมวงศานุวงศ์ด้วยกัน มีคนหลายคนคิดว่าเป็นการประหลาดเกินควร แต่
ที่จริงนั้น ความประสงค์ที่สำคัญเพื่อประโยชน์ในการบริหารมากกว่าอะไรหมด
ประเทศสยามเป็นประเทศเล็ก เราบริหารให้ถึงมือกันทั่ว ๆ ไป ก็ควรจะทำ
การไปโดยไม่ว่าสำหรับประเทศสยามเอง ประเทศใหญ่ ๆ ทหารในกองก็
การไปโดยไม่ว่าของกันทหารเรือ ทหารเรือทำการไม่เกี่ยวข้องกันทหารบกก็ได้
แต่ของเราต้องใช้ชีวิตคือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหรือเหมือนกัน การนี้จึงมี
พระราชอาณาจักร ทหารบกทหารเรือทหารอากาศต้องให้ทำร่วมกัน ต้อง
คิดด้วยกันอย่างใกล้ชิดโดยแน่นอน เพราะฉะนั้นในระหว่างที่คิดเตรียมการก็
จะดำเนินการเหมือนกันพระราชอาณาจักรอย่างไหน ถ้าได้รวมหัวกันปรึกษากัน
แล้วก็จะเป็นผลดีกว่าที่ต่างคนต่างทำเป็นอันแน่ การที่จะรวมหัวกันไม่ว่าอะไร
เท่าที่จะรวมเป็นพระบรมวงศานุวงศ์นั้น เป็นของดีที่ได้มาวิวัฒนาการเป็นผล
สำเร็จดีต่อกันดี นอกจากในเรื่องที่จะคิดกันในทางวางแผนการมีอันพระ
ราชอาณาจักรแล้ว อีกอย่างหนึ่งก็คือ ทหารบกทหารเรือมีหน้าที่ต่างกัน
แต่ด้วยกันเพราะฉะนั้นควรจะเตรียมการให้เหมือนกันสมควรที่สุดที่จะเป็นได้ เว้น
แต่สิ่งที่ต่างกันทางเทคนิค เมื่อคนนั้นคิดแล้วให้คนอื่น ๆ ก็จะได้ประโยชน์
อย่างใดก็ได้เหมือนกัน เช่น เมื่อทหารจะได้คำทดแทนต่าง ๆ นานา ๆ ทหาร
ก็จะได้เหมือนกัน เพราะว่านายทหารที่เหมือนกันเหมือนกัน ส่วนหน้าที่ต่างกันตาม
แผนก เช่นพวกคนบินก็มีอีกต่างไป ส่วนพวกทั่วไปแล้วควรได้มีระเบียบ
การเหมือนกัน การรวมพระบรมวงศานุวงศ์ให้ได้ผลตามนั้นอีกอันหนึ่งก็คือ ในการ
เงินถ้าไม่เราจะไม่ให้หลักการยุทธศาสตร์ หลักการรวมกันดังที่เราต้องการ
สุด แต่ก่อนเมื่อแยกการเงินกัน ค้างคณค่างพินาเอาไว้ไว้ ไหมเงินก็ได้
ก็เอาไว้ไว้คณค่าง ค้างคณค่างพินาเอาไว้ไว้ ไหมเงินก็ได้
ในรูปของเงินคณค่าง ๆ จึงมีเสียงน้อย ๆ ว่าทหารใช้เงินไม่พอ เพราะไม่มีเงิน

ว่าทำอะไรบ้าง เพราะฉะนั้นที่จะให้มีความรู้สึกว่า ควรจะทำไปได้อย่างไรนั้น การเงินก็ต้องแยกเป็น ๒ แผน คือ ๑. รักษาส่วนที่มีอยู่แล้วไว้ให้มั่นคงต่อไป ๒. ส่วนที่จะเพิ่มเพิ่มให้เจริญยิ่งขึ้นต่อไป กระทรวงกลาโหมก็จะต้องวางแผนให้เห็นชัดว่า จะต้องทำอย่างไร วางกิจการให้แน่ชัดว่าจะทำอะไร แล้วก็จะได้ทราบทั่วกันว่า แผนของเราอันนี้จะทำให้เร็วเข้าเพียงใดก็ตามที จะต้องหาเงินให้ได้ คืออะไรเห็นใจว่าจะทำอะไรจำเป็นเพียงใด ดังนี้ ก็จะเป็นผลสำเร็จ แต่ก่อนนั้นเมื่อเงินมาแล้วยังแบ่งย่อย ๆ ออกไปไม่ได้รวมกัน สมมุติว่ารัฐบาลให้เงินมาจำนวนหนึ่ง แล้วต่างคนต่างใช้กันละนิด พยายามใช้ไปเรื่อย ๆ กระทบอีก กระทบเรื่อยไปเรื่อยจน ๑ ถ้า ภาวะการเงินได้ก็เข้า แต่ถ้าวางแผนเสียก่อนว่า เราจะต้องการจะทำให้อะไรสำเร็จก่อน อะไรเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการณ์ของกันพระราชาณาจักร แล้วก็ทุ่มเงินไปทางนั้นเช่นนั้นจะเป็นผลดีกว่า เมื่อรวมกระทรวงแล้วก็รวมกำลังเงินได้ เมื่อได้ประชุมพร้อมกันก็เห็นว่า เราควรจะใช้เงินทางไหนแล้วก็ทุ่มเงินไปทางนั้น

การวางแผนสำหรับการป้องกันพระราชาณาจักรย่อมทำได้ ๒ ทาง อย่าง ๑ คือโครงการหนึ่งให้โต แล้วค่อย ๆ บรรลุตามโครงการนั้นคือไปตามแต่จะทำได้ แต่ถ้าเราวางแผนอย่างนี้ ในช่วงสงครามเมื่อพ่ายอยู่นั้นไม่ ได้เห็นความสำเร็จ จึงคิดว่าควรวางแผนอีกอย่าง ๑ คือ ที่ญี่ปุ่นนั้น ๆ เราควรนึกได้ว่าถ้าข้าศึกจะมาชน हमเรา เราต้องคิดวิธีที่ง่ายที่สุดก่อน เราต้องป้องกันไว้ทั้งนอกที่สุกเสียก่อนมิให้ข้าศึกวิธีที่ง่ายที่ง่ายนั้นคือ ชั้นที่ ๒ มิวชิอะไรที่เราจะใช้ได้แล้ว เราต้องป้องกันเป็นชั้น ๆ ไป เมื่อสำเร็จชั้นใดแล้วก็เขยิบไปเป็นชั้น ๆ จนสุดท้าย ข้าข้าศึกจะมาที่เรา ต้องใช้กำลังมากที่สุด ใช้เงินทองมากที่สุด แต่ถ้าเราจะคิดถึงผลสุดท้ายเสียทีเดียว คือจะไม่ให้ข้ามาใกล้เลย ก็จะไม่เห็นความสำเร็จเลย เราได้มั่นคงถึงความไม่สำเร็จเท่านั้น เพราะฉะนั้นวิธีการวางแผนให้ไปเป็นชั้น ๆ ให้ข้าศึกต้องใช้เงินมากขึ้นทุกทีทำการเข้าก็ยากขึ้นทุกทีนั้น เป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะควรกระทำ คือ ทุก ๆ ชั้นก็ตั้งแบ่งออกไว้ว่า ทหารบก ทหารเรือ ทหาร

พระบรมรูปทรงผ้าด้ายเมื่อคราวทรงเสด็จ

อากาศ จะต้องทำอะไรบ้าง เมื่อไหนแผนกไหน สำคัญกว่ากันอย่างไร แผนกไหนควรจะทำให้สำเร็จก่อน เพื่อให้งานอื่นสำเร็จเร็วที่สุดที่จะเป็นไปได้

การเหล่านี้ทั้งหมดจะทำได้ก็ต่อเมื่อได้รวมทรัพยากรบุคคลการเงินเข้าด้วยกัน โดยแน่นอน จึงเห็นความสำคัญในการที่ทหารบกทหารเรือและทหารอากาศ จะต้องรวมกัน

ส่วนเรื่องการเงินขาดแคลนของรัฐบาลนั้น ที่จริงทหารควรระลึกไว้ว่า ถ้าหากเป็นเวลาสงครามมาแต่ศตวรรษ เงินของรัฐบาลย่อมต้องใช้ในการทหารหมด กระทรวงทุกกระทรวงก็ต้องทำมาเพื่อช่วยทหาร และคนทุกคนก็ต้องทำงานเพื่อช่วยทหารหมดเหมือนกัน แต่เวลานี้การเสริมบุคลิกศักดิ์การเงินขาดแคลนทั้งนี้ประเทศสยามตกอยู่ในที่อันตรายเท่ากับเวลาสงคราม แต่ไม่ใช่สงครามอาวุธ เป็นสงครามการเงิน จึงควรที่ทหารจะเอาใจช่วยผู้ที่จะต่อสู้กับสงครามการเงิน คือ ฝ่ายกระทรวงพาณิชย์ ฯ กระทรวงพระคลัง ฯ เป็นต้น เขาย่อมจะหนักใจมากเหมือนกัน และการสงครามอย่างนี้เราทำได้โดยพลเป็นครั้งแรกไม่มีใครจะชำนาญในกิจการนี้ นับว่าลำบากเป็นของหนักอึ้งมากทีเดียว

ในเวลาสงครามนั้น ถ้าทหารขวัญเสียแล้ว บ้านเมืองก็ล้ม ในเวลาสงครามเสริมบุคลิกก็เหมือนกัน เราขวัญเสียไม่ได้ ถ้าเราขวัญเสียแล้วก็อ่อนแอเสียทันที ในเร็ว ๆ นี้ได้เห็นหนังสือพิมพ์ต้องทำอะไรต่าง ๆ นานา ๆ อาจเป็นเรื่องให้ทหารขวัญเสียในเวลาที่เราเสริมบุคลิกมาถึง หวังใจว่าทหารจะไม่เชื่อคำเล่าลือเหล่านั้น หนังสือที่ทหารกับพลเรือนนั้นไม่ควรเอาเข้าไปเปรียบกัน เมื่อหนังสือต่างกัน สัทธิที่ได้ก็ต้องไม่เหมือนกัน อย่างคำว่าพลเรือนได้ขำเหนืบทหารได้ขำอย่างนี้ ถ้าเราเอามาเปรียบเทียบแล้วจะไม่ถูกต้อง ไม่สมควรเลย ควรจะแยกเป็นคนละส่วนที่ละตัว แต่ที่หนังสือพิมพ์กล่าวว่าจะอดเงินเดือนนายทหารและจะไม่อดทางฝ่ายพลเรือนต่าง ๆ นานา นั้นเป็นไปไม่ได้ เวลานี้ข้าราชการทั้งหมดได้ไปกินก็กินด้วยกัน อดก็อดด้วยกัน เวลาที่เราต้องได้รับความลำบากก็ต้องเป็นด้วยกัน ถ้าไม่อย่างนั้นก็จะเรียกว่าไม่ประโยชน์แก่ฝ่าย

หนึ่ง ไม่ให้ประโยชน์แก่ข้าศึกฝ่ายหนึ่ง หวังว่านายทหารคงจะไม่ฟังและขี้ขลาด
ในเวลานี้ และหวังว่าจะพบชายคนคือกษัตริย์องค์หนึ่ง เพื่อรักษาชีวิตของ
ทหารไว้" อย่างไรก็ตามอีกฝ่าย ๆ ถ้ามารบหรือข้าวยากแค้น ๆ ไม่จะเอา
แก่ประโยชน์อย่างนั้นอย่างนั้นอย่างพอสัก และจึงจะทนเหมือนเป็นลูกจ้าง "ไม่มี
สักคำว่าทนเป็นข้าแผ่นดิน ไม่ยอมสละความสำคัญคำให้เพื่อข้าพเจ้า ถ้า
ทุกคนรู้สึกเหมือนเป็นเพียงลูกจ้างเช่นนั้นแล้ว บ้านเมืองก็คงไม่มีความเจริญแล้ว"

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงพระประชวรด้วยโรคพระคางทูม

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้ตั้ง พระราชโอรสองค์จะเป็น
ทายาทสืบราชสมบัติ และเมื่อทรงประชวรเป็นพระมหากษัตริย์แล้วก็ทรงเลือกเป็นพระองค์
เพื่อให้ทรงระหนักในกิจการบ้านเมืองด้วยพระองค์เอง ทรงเลือกด้วยอย่างยาก
พระราชดำริคือไปให้พบแพทย์ให้ทั่วทุกแห่งเพื่อค้นหายาดี ๆ มาให้
พระบรมโอรสาธิราช ซึ่งมีพระราชโอรสในโอกาสแล้ว ๆ คือในวังเรือนจีน

"ข้าพเจ้าขอขอบใจท่านทั้งหลายเป็นอันมากในการที่ ได้จัดการรับของเข้า
ทรงเป็นอันดี โดยไม่ทรงติดขัดแต่อย่างใด การที่ข้าพเจ้าได้มาเยี่ยม โรง
เรือนจีนต่าง ๆ ในคราวนี้ ก็เพื่อจะแสดงไมตรีจิตของข้าพเจ้าต่อพวกจีนที่
ได้เข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศสยาม และเพื่อแสดงให้ในวังคือวังเรือนของ
ท่านด้วย"

การที่พวกพ่อค้าจีนได้จัดตั้งโรงเรือนขึ้นนั้นก็โดยที่มีความประสงค์จะ
ให้บุตรหลานได้เข้าเรียนวิชาต่าง ๆ ในภาษาจีนอันเป็นภาษาของตน เพื่อจะได้
เป็นการสืบทอดสืบหรับจะประกอบอาชีพทำการค้าขายต่อไป และเพื่อประโยชน์
อื่น ๆ ด้วย นอกจากการสอนภาษาจีน ท่านยังได้จัดการสอนภาษาไทยและ
เรื่องที่เกี่ยวข้องกับเมืองไทยด้วย เพราะฉะนั้นจึงเห็นได้ว่า โรงเรือนจีนนั้นนับประโยชน์
มาก เพราะนอกจากที่จะให้วิชาแก่เด็กจีนให้สามารถทำมาหาเลี้ยงชีพ ให้สะดวก
ยิ่งขึ้น ยังจะทำให้เด็กจีนรู้จักเมืองไทยดีและเพื่ออ่านหนังสือไทยออกและเขียน
ได้ ย่อมจะทำให้ไทยและจีนสนิทสนมกลมเกลียวกันยิ่งขึ้น

ทรงเครื่องพระเชษฐภคินีเจ้าฟ้าฯ เมื่อเสด็จขึ้นครองราชย์

อันแท้จริงไทยกับจีนนั้น ต้องนับว่าเป็นชาติที่เป็นพันธมิตรกันโดยแท้ นอก
จากนั้นแล้วคือไทยกับจีนได้ผสมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียว จะต้องนับว่าแยกไม่
ออก จำราชการจีนสูง ๆ ที่เคยรับราชการหรือรับราชการอยู่ในเวลานี้ ที่มีเชื้อ
จีนมีอยู่เป็นอันมาก พวกจีนที่ได้มานั้นเกิดสถานที่ครอบครัวอยู่ในเมืองไทย
จนกลายเป็นไทยไปก็มีอยู่เป็นอันมากนับตัวข้าพเจ้าเองก็มีเชื้อจีนปนอยู่ด้วย
โดยเหตุเหล่านี้ไทยและจีน จึงอยู่ด้วย กันโดย สมาน สานกลม เกื้อหนุนมา ขึ้นมา
ข้าพเจ้าไม่มีความประสงค์อะไรอื่นไปกว่าที่จะขอให้ความสัมพันธระหว่งไทยกับ
จีนเป็นไปโดยสมานเสมอเหมือนอย่างที่เป็นมานี้ ให้คงอยู่เช่นนี้ตลอดไป ข้าพเจ้า
หวังว่าท่านทั้งหลายคงจะมีความเห็นพ้องกับข้าพเจ้า และจะตั้งใจสั่งสอนบุตร
หลานให้มีความรู้สึกเช่นนั้น ในโรงเรียนของท่าน ท่านย่อมสั่งสอนให้นักเรียน
รักประเทศจีนอันเป็นบ้านเกิดเมืองนาคู ขียนชื่อเป็นของบรรณคดีและของ
การ แต่นอกจากนี้จะสอนให้รักประเทศจีน ข้าพเจ้ายังหวังว่าท่านจะสอนให้
รักเมืองไทยด้วย เพราะท่านทั้งหลายได้มาตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ในประเทศ
สยาม ได้รับความคุ้มครองร่มเย็นเป็นสุขอย่างดีจากรัฐบาลสยาม มีสิทธิพลอย่าง
เหมือนคนไทย ได้รับความศุภสมาคมที่ควรสมควรในประเทศสยาม เพราะ
ฉะนั้นความมั่นคงของรัฐบาลสยามและประเทศสยามย่อมเป็น สิ่งที่น่าพิรา
สงค์ ถ้ารัฐบาลสยามหรือประเทศสยามต้องประสบกับเป็นอันควาไปอย่างใด
ก็ว่า ท่านทั้งหลายก็จะต้องได้รับความทุกข์ด้วยเหมือนกันกับคนไทย เพราะฉะนั้น
ข้าพเจ้าหวังว่าท่านคงจะเกลียดชังข้าศึกทั้งปวงของรัฐบาลสยาม จะเป็นข้าศึก
ภายนอกหรือภายในก็ว่า ท่านคงมีน้ำใจช่วยปรามปรามกำจัดเสียให้หมดสิ้นถ้า
หากประเทศสยามจะต้องประสบกับเมื่อใด ข้าพเจ้าหวังว่าท่านจะได้รับความ
ช่วยเหลือจากพวกจีนด้วย

ถ้าท่านพยายามอุปถัมภ์กัน ให้มาใจคงเช่นตามานี้ ไทยและจีนก็จะ
อยู่ด้วยกันอย่างสันติสมาน ถึงประโยชน์ใดที่ติดกันทั้งสองฝ่าย และจะนำ

ความสุขสบายทั้งไทยและจีน อันเป็นชาติพี่น้องกัน ให้มีน้ำใจรักกันเหมือนพี่น้อง
อันเดียวกัน

ในที่สุดนี้ข้าพเจ้าขอให้พระแก้วมรกตเพื่อคำทบทวนทั้งปวงและคณะอา-
चारย์ของโรงเรียนที่ได้มาประชุมพร้อมกันอยู่ ณ ที่นี้และนักเรียนทั้งปวง ขอจง
มีความสุขสบายปราศจากโรคภัยทั้งปวง ให้มีกำลังเข้มแข็งและปัญญาเรืองไว
จะกระทำสิ่งใดของเป็นผลสำเร็จทุกเมื่อเถอญ

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงแก่เสด็จขึ้นเสวยราชย์ได้ทรง
พยายามเสาะแสวงหาความดีในท้องถิ่น และหาผู้ที่จะทรงเป็นมเหสีประ-
ชาชนของพระองค์อยู่เนืองนิตย์ ได้เสด็จประพาสชนบทได้หลายแห่ง ถึงแก่
นรีธิราชสุด แดงทาง ได้ ขึ้นไปประทับที่ไทยใหญ่ ถึงอำเภอ เชียงแสนใน จังหวัด
เชียงราย ซึ่งอาศัยอยู่ ณ ภาครวมได้ออกเยี่ยมที่ราบสูงตอนนครราชสีมาทำนบซึ่งทรง
เสด็จมาเสด็จอยู่เหมือนกัน หากยังมีที่ได้น้ำใจมาก ทรงได้พระราชหฤทัยอยู่
เนืองนิตย์ที่จะ ได้เสด็จออกมพบปะของพระองค์ไว้ทั่วถึง

นอกจากนั้นยังได้ทรงหาโอกาสเสด็จไปเยี่ยมเยียนนานาประเทศ เริ่ม
ต้นด้วยที่อังกฤษก่อน คือประเทศอันได้ช่วยทรงบูรพาภิเศก แล้วเสด็จถึงเบงกอลที่อินเดีย
และดูประเทศตลอดเขตซึ่งรวมเข้าด้วยกันเวลานั้นรวมอยู่ในราชอาณาจักรอินเดีย-
ตา ต่อมาได้เสด็จถึงสหรัฐอเมริกาเพื่อรักษาพระ เสด็จและเพื่อสอดคล้องใน
กิจราชการต่าง ๆ โดยฉะเพาะในลักษณะปกครองบ้านเมืองซึ่งกำลังสนพระราช
หฤทัยอยู่ในขณะนั้น เพราะมีพระราชวินิจฉัยว่าที่จะพระราชทานรัฐธรรมนูญ
ก่อนอำนาจที่ ปกป้องปกครองบ้านเมือง พระราชทานแก่ ประชาชนพลเมือง ของ
พระองค์

มาถึงศก ๒๔๔๕ ในขณะที่จะประทับแรมอยู่ ณ พระราชวัง โกลด์วอลล์ที่หัว
หิน คณะราษฎรมิเกลทหารและข้าราชการพลเรือนต่างคน ได้ดำเนินการขอ
พระราชทานรัฐธรรมนูญ แม้ว่าพระองค์จะให้ทรงตระเตรียมที่จะพระราชทาน
อำนาจไว้โดยนัยอยู่แล้ว จนถึงได้ทรงร่างรัฐธรรมนูญขึ้นไว้ฉบับหนึ่งซึ่ง

พระยศวังเทวีเมศกพารมหาภักดิ์รักษาพระองค์

ทรงหาวิธีอยู่ให้ขณะนั้นเสียจริงๆ แต่เมื่อมี "กษัตราภฏ" แสดงปวารณา
อันแรงกล้าเช่นนั้นแล้ว พระองค์ก็มิได้ออกกฎนิยามอะไร พระละพระเลขาณภาพด้วย
ไม่มีพระราชประสงค์จะให้การขัดใจในระหว่างคนไทยด้วยกัน ทรงปล่อยพระ
ราชาภิเษกถึงทุกสถาน เพื่อให้พอใจผู้ร่วมงาน

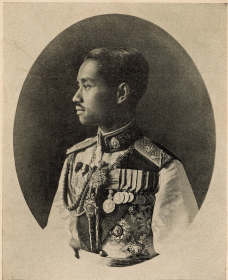
จำเริญภคินา เมื่อปรากฏว่าความเห็นของรัฐบาลผู้ดำเนินการปก-
ครองบังคับเอ็งกันอยู่กับพระรัฐประศาสนมายุ แทนที่จะคิดขัดขึ้น พระองค์
ทรงมีพระราชหฤทัยเฝ้ายามอยู่อย่างระมัดระวัง ทรงยอมถอยออกจากเวทีการ
เมืองโคสสละราชสมบัติ ประทับอยู่ในประเทศอังกฤษอย่างเงียบ ๆ ในที่สุด
ก็เสด็จสวรรคตด้วยพระหทัยที่ถวิลวันที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๘๔ และ
ได้ถวายพระเพลิงเสด็จวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๔๘๔ ในประเทศอังกฤษ

อันการกระทำของบุคคลทุกคน ใช้วิธีถ้าเขาเป็นคนซื่อสัตย์และคน
สุจริตแล้วจะไม่มีใครคิดอันเลวร้ายกับเขาไม่ มีผู้สรรเสริญว่า ที่การปฏิวัติอัน
ใหญ่หลวงในรัชกาลของประเทศชาติในรัชสมัยของพระองค์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕
เป็นการไม่ทรงเล็ดลอดก็เพราะพระองค์ทรงเสียสละ แต่ก็มีผู้กล่าวเหมือนกัน
ว่า ในเวลาพลบค่ำนั้นมา เราจะได้เห็นเมือง ๆ ใด ความพยายามที่จะหันแปรรูป
แห่งการปกครอง หรือแม้เพียงเปลี่ยนโฉมใหม่แปรรูป หากผู้ดำรงฐานะสูงส่ง
ในแผ่นดินเป็นคนเลวทรามชั่วช้าผู้ แม้จะพูดได้ก็คิดกันบ้าง ก็อาจสามารถ
รักษาไว้ได้ซึ่งสวัสดิภาพของปวงชนหมู่ใหญ่ เมื่อสรุปความแล้ว การกระทำ
ทั้งปวงราชก็เลือกได้แต่เพียงในแง่กตเวทิตาของตน ว่าทำตามหน้าที่ แล้วหรือไม่
เท่านั้น บัดนี้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงจากเราในเมืองไทยไป
แล้วเกิดอะไรอย่างเข้า ๆ นี้ นักเขียนและนักประวัติศาสตร์รุ่นใหม่ ๆ ที่ไม่เคย
มีวิสสาสะกับพระองค์มิได้เกิดขึ้นมาหลายคน ดังที่เล็งของเขาล้วนนั้นจะถา
ววิจารณ์พระองค์ท่านให้เกิดความยุติธรรมกว่าคนในรุ่นที่พลัดวันอยู่ในเหตุการณ์ครั้ง
ขณะนั้น เพราะเขาพูดได้โดยอุเบกขา เมื่อวัน ๆ นั้นก็มีผู้กล่าวถึงเหตุการณ์และ
การกระทำที่ผิดต้องเสด็จไปต่างประเทศของพระองค์ว่า

“ใช่ว่าพระองค์จะไม่สาวก ไม่สู้พร้อมที่จะหาถึงเมื่อคราว.....
ทำในสิ่งไม่ปรากฏว่าคนไทยต้องเสียเลือดเนื้อเพื่อพระองค์ ทั้งนี้เพราะพระองค์
เป็นมหาบุรุษไทยผู้รักบ้านเมืองจริง ๆ เมื่อสถานการณ์ปรากฏว่าพระองค์จะ
ต้องเสวยภัตตาคาร ในที่แห่งหนึ่งซึ่งกับการบรรพชาที่บ้านเมืองต่อไปอีกโดยเด็ด
ขาด หัวใจเกรงว่าเลือดของผู้หวั่นไหวของราชสกุลของพระองค์จะตกจนมาถึง
เกลียดชังจึงมาด่าว่าพระองค์คือพระคดียอดแย่ เพราะทรงเห็นว่าเลือดเนื้อ
ของเขากำลังจะเป็นมลทินหรือสัตว์ก็ตาม แต่ก็เห็นเลือดของกะโหลก หัวใจว่าเป็น
พฤติการณ์ของมหาบุรุษผู้เห็นแก่ประชาชนไทยแน่ และในที่สุดก็ได้สติผู้
สวรสกลทั้งพระราชาประจักษ์ว่าชาวสยามสมควรจะเป็นที่เคารพนับถือของประชา
ชนทั่วไป แม้แต่ผู้ที่เคยเกลียดชังพระองค์ก็ควรโน้มน้าวด้วยพระบารมีความ
ศักดิ์พระ.....” (จาก “คำวิจารณ์” ในหนังสือพิมพ์ประชาชาติไทยวันที่ ๒
มีนาคม ๒๔๘๒)

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ได้ทรงบำเพ็ญกุศลอุทิศแด่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ
สมเด็จพระบรมอัฐิของพระองค์ อันมาสู่พระนครที่อยู่อยุธยาในประจักษ์ฐาน
วิจิตรที่อันควรแก่พระบรมราชอิสริยยศ ร่วมกับสมเด็จพระบรมราชเทวีมหา
ราชินีเจ้าเพื่อเป็นศรีสวัสดิ์มงคลแก่ชาติไทยสืบไป

วันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๒

พระบรมฉายาลักษณ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ามหามาลาจุฬาลงกรณ์

ราชกิจจานุเบกษาพิเศษ

กรุงเทพมหานครในพระบรมมหาราชวัง

ณวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘

พระราชพิธี

บรมราชาภิเษก ในสมเด็จพระราชชนนี陛下

ขึ้นสู่สโตน พุทธศักราช ๒๔๖๘

(จุลศักราช ๑๒๘๘ รัตนโกสินทรศก ๑๙๔)

พระยาประภาศอภัยกิจ (เส่งอ้อม รามานุญ) เรียบเรียง

พิมพ์โดยกรมเลขาธิการวัง

สารบัญ

ฎีกาโทรคำหลวงพระอุทก	หน้า	๑
เครื่องการพระราชพิธี	"	"
งานพระราชาภิเษก -		
(ก) พิธีเบื้องต้น	"	๑๔
(ข) พิธีพระราชาภิเษก	"	๒๐
(ค) พิธีฉลองผ้า	"	๒๘
เดียนเมือง	"	๓๔
นามาประเทศและกระษัตริย์	"	๖๐
ลาภผล -		
(ก) คำถวายขนิษฐมงคลแก่พระราชดำรัสตอบ		
๑ คำถวายพระพรชัยมงคลแก่พระบาทสมเด็จพระเจ้า	"	๖๖
๒ พระราชดำรัสตอบคำถวาย	"	๖๘
๓ คำถวายพระพรชัยมงคลต่อใน	"	๗๐
๔ พระราชดำรัสตอบคำถวาย	"	๗๒
สำหรับวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๔		
๕ คำแปล คำถวายอภิมงคลของพระบาทสมเด็จพระเจ้า	"	๗๓
๖ พระราชดำรัสตอบคำถวาย	"	๗๔
สำหรับวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๔		
๗ คำถวายขนิษฐมงคลของคณะผู้เชิญไปเมืองหลวง	"	๗๕
๘ คำแปลคำถวายขนิษฐมงคลของคณะผู้เชิญไปเมืองหลวง	"	๗๗
๘ คำถวายขนิษฐมงคลของคณะผู้เชิญไปเมืองหลวง	"	๗๘
๑๐ คำแปลคำถวายขนิษฐมงคลของคณะผู้เชิญไปเมืองหลวง	"	๘๐
๑๐ คำแปลคำถวายขนิษฐมงคลของคณะผู้เชิญไปเมืองหลวง	"	๘๒
๑๒ คำถวายขนิษฐมงคลของคณะผู้เชิญไปเมืองหลวง	"	๘๓

๑๑	คำถวายขนิมมงคลของพ่อค้าชาวอิสลาม	หน้า	๘๕
๑๒	คำแปลคำถวายขนิมมงคลของพ่อค้าชาวลีเกอ	"	๘๖
๑๓	คำแปลคำถวายขนิมมงคลของพ่อค้าชาวฮินดู	"	๘๘
๑๔	คำแปลคำถวายขนิมมงคลของคณะภคินีในหุ้มนะโหลก	"	๘๗
๑๕	พระราชดำริของพ่อค้าประชาชน	"	๘๖
	(๑) ถวายพระสงฆ์ที่ทำงาน	"	๘๕
	(๒) คำประกาศแถลงการณ์ในที่ประชุมสภาวัฒนธรรม	"	๑๐๗

“เฉพาะห้องคนควา ๓๑๒ เท่านั้น”

กรมพระราชพิธี กระทรวงวัง

วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พระพุทธศักราช ๒๔๖๗

ข้าพระพุทธเจ้า เสวกโท พระยาไทรวิชัย กับโหม่มีชื่อพร้อมกันขอ
พระราชทานกำหนดวันพระฤกษ์บรมราชาภิเษก ขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา
โดยทางสุริยคติกำหนดวันพระฤกษ์ตามฤกษ์ฤกษ์ ตามคำปฏิทินกำหนดไว้
พระฤกษ์วันมีได้สุริยคติออก ประกอบด้วยราชาเสวกฤกษ์นั้นแล้วจึงรวมพระ
ราชาภิเษกมาเป็นสำคัญพระฤกษ์จึงฤกษ์ฤกษ์เป็นเมรุวัน นับว่าพระฤกษ์
วันมีสิมมฤกษ์คือฤกษ์ฤกษ์จึงฤกษ์พระฤกษ์วันใดมาเทียบเทียบได้ ใน
คำปฏิทินว่า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอภัยภูเบศรพระเชษฐภคินีเสด็จโดยพระ
ราชรถพยุหะนิหารไพศาลไปนิทานนิทาน ราชคฤห์มีเจ้านิทรราชชนนี
ในรัชกาลแห่งพระบรมเชษฐาธิราชฤกษ์ฤกษ์ อัครพระบรมวงศานุวงศ์เสด็จ
พร้อมพร้อมทั้งข้าพระพุทธเจ้าและข้าพระพุทธเจ้า จักรมณีนเป็นสุขโดยพระบรมโพธิสมภาร
ปกเกล้าฯ ข้าพระพุทธเจ้าอาภาจักรสยาม

เพราะฉะนั้น ขอพระราชทานกราบบังคมทูลพระกรุณาว่าวันพระฤกษ์คือ
๒๕ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ตรงกับเดือน ๔ ขึ้น ๑๔ ค่ำ ได้มหา
ศุกรมฤกษ์พระฤกษ์ เวลา ๕ นาฬิกาถึง ๕๑ นาฬิกา ๕๒ วินาทีก่อนเที่ยง ขอพระ
ราชทาน อัญเชิญเสด็จ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอภัยภูเบศรพระเชษฐภคินีเสด็จโดยพระ
ราชรถพยุหะนิหารไพศาลไปนิทานนิทาน ราชคฤห์มีเจ้านิทรราชชนนี

พระพักตร์ดุเป็นดวงมหาราชกลดศุภาน พระราชมณเฑียรสถานมากคณิศรพระ
มหาเศวตฉัตรพระอรังค์ ทรงประสงคพระมรรคาเกษมสถานตามจาริตนบอนุชา
สมเด็จพระบรมมหาราชทรงพักณศวรรค์ราชธานี ฯ มา

ครั้นถึงเวลา ๑๐ นาฬิกากับ ๕๒ นาที ๕๒ วินาที ก็จบลงเป็นประจักษ์
พระฤกษ์ ขอพระราชทานเชิญเสด็จสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จถึงพระที่นั่ง
ภัทรบิฐไปจนถึงเวลา ๑๑ นาฬิกากับ ๑๒ นาที ๕๒ วินาที ก็จบลง เป็นที่สุด
แห่งพระฤกษ์

เพื่อทรงพระเจริญพระราชนิเวศน์มฤตยูนิเวศน์
ศก ๒๕๐๖

[illegible]

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี	เสด็จโท พระยาโหราธิบดี
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ	เสด็จตรี พระยาราชวาท
สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี	รองเสด็จเอก หลวงโลกกัป
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า อุบลราชิณี กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์	รองเสด็จโท หลวงไกรเทพพิสัย
สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒนวรราชกมลวิมลวงศา	รองเสด็จโท ขุนโลกพยากรณ์

พุทธเจ้าในพระพุทธศาสนาเป็นพระศาสดาที่ทรงพระคุณอันสมบูรณ์
 เปรียบการพระราชาให้

วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๖๔ (วัน ๕ ๓ ค่ำปีฉลู) กำหนด
 สวดมนต์จารึกพระสุพรรณบัฏในพระ อุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ได้
 ใต้จำหลักลายนาคทองบนธรรมาสน์ศิลาหน้ามณฑป พระมหามณเฑียรนัฏยา
 ประดิษฐานแผ่นทองคำสำหรับจารึกพระสุพรรณบัฏบรมนามาภิไธย และแผ่น
 ทองคำที่จารึกพระศพพระชนมพรรณา และจากนี้สำหรับนภพระราชา
 ตัญจกรสำหรับแผ่นหิน ประดิษฐานบนหลังทองสองชั้นก็วันใหญ่ตั้งบนใต้หิน
 มีเครื่องนมัสการทองใหญ่กับพระแท่นทรงการเบญจหน้าธรรมาสน์ศิลาออกมา
 และตั้งอาสน์สงฆ์ข้างมณเฑียรนัฏยาในพระอุโบสถ กษัตริย์หน้าพระอุโบสถตั้ง
 ศาสนบูชาเทวดาคู่หนึ่ง เวลา ๕ นาฬิกา พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นวิจิตรวรา
 ภิชาเสด็จขึ้นในพระอุโบสถ ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการบนแท่นพระองค์ พระ
 องค์ราชาคณะ ๑๐ รูป มีพระธรรมวโรดมเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนเป็นประธาน
 เจริญพระพุทธรูปในมณฑป

วันรุ่งขึ้นเจ้าพนักงานได้ตั้งโต๊ะสำหรับสวดมนต์ ตั้งประตูกวางใน
 พระอุโบสถตั้งบาตรแก้ว ทอง เงิน สำหรับใหญ่หรือด้วยเครื่องสำหรับเวียน
 เทียนสนธิ์ และนายสวดท่องถ้อยของชาวราชว้างคู่หนึ่ง กับพระวิจิตร
 คัมภีร์สวดราชว้างคู่หนึ่งสำหรับบูชาพระฤกษ์ เวลา ๑๑ นาฬิกา พระเจ้าบรมวงศ์
 เธอ กรมหมื่นวิจิตรวราภิชา เสด็จมาทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการ พระ
 ราชาคณะ ๑๐ รูปถวายพรพระ ครั้นเวลาใกล้พระฤกษ์ ทรงจุดเทียนทองรูป
 เงินที่โต๊ะทองสำหรับจารึก ซึ่งตั้งอยู่ตรงหน้าอาสน์สงฆ์ตอนต้นห้องกันอยู่ ๓
 ใต้ ใต้สำหรับจารึกพระสุพรรณบัฏพระบรมนามาภิไธยอยู่กลาง ใต้
 สำหรับจารึกพระศพพระชนมพรรณาอยู่ด้านเหนือคือหน้าอาสน์สงฆ์ ใต้
 สำหรับนภพระราชาตัญจกรอยู่ข้างด้านทิศทักษิณ คือเวียนแดงด้วยเพิ่มขาว
 ห่มผ้าเขียวม่าน นมัสการพระมหามณเฑียรนัฏยาหน้ามณฑปหน้ามณฑป

บริษัทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้ว พาค่ายสายสัญญาบัตรก็ออกกันหนึ่งเดือนกล
หัดอู่สานใหม่มาหาพระฤกษ์ ถึงเวลาพระฤกษ์ ๑๐.๒๔ ก.ก. พระยาโหรา
ธิบดี ก็ให้ตั้งขี้นพระสงฆ์สวดชัยมงคลคาถา พระหม่อมเจ้าสังข์พณิกงานประ
โยคนเสด็จขึ้นสู่วิหารคตแล้ว ขางวงไท พระยามหานามราช (หม่อมราชวงศ์
จันทน์ นพวงศ์ ณ อยุธยา) เป้นิธู ปลัดพระมหาราชในหน้าที่สมุหพระ
อาลักษณ์จารึกพระสุพรรณบัฏ พระบรมนามาภิไธยลงในแผ่นทองคำเนื้อ ๘
กว้าง ๑๘.๒๔ เซนติเมตร ยาว ๔๐.๖๔ เซนติเมตร ทองหนัก ๓ ตำลึง ๒ บาท
๔๖ กรัม อำมาตย์ตรี พระญาณวิจิตร (สีห์ โกศลพนม) เป้นิธูราชบัณฑิต
จารึกดวงพระชะตาพระชนมพรรษาลงในแผ่นทองคำเนื้อ ๘ กว้าง ๑๘.๒๔
เซนติเมตร ยาว ๔๐.๖๔ เซนติเมตร หนัก ๓ ตำลึงถ้วน วัตรของเสวกศรี จารึ
ทิพย์โธรา ข้างแตรกรมศิลปากร แตรพระราชสัญญาณประจำรัชกาล เมื่อจารึก
แตรและเสกแล้ว กรมหมื่นวิจิตรวรณปรีชา ทรงประกาศเอาพระบัลลังก์เอื้อง
พระสงฆ์ เสวกไท พระยาโหราธิบดี (หม่อม วิธไชย) เสวกศรี พระญาณ
เวก (สุข สุขไชย) โหราจารย์เจิมดวง พระหม่อม มหาเสวกศรี พระราชครู
วามเทพมุนี (หวาง วิถีพรหมมณกุล) เสวกเอก พระสิทธิชัยบดี (อิน ศรี
พราหมณกุล) ห้องน้ำค้ำขี้นพระสุพรรณบัฏและแผ่นทองคำจารึกพระดวง
พระชนมพรรษาและพระราชนิธูจาร จึงพระราชสูวามเทพมุนีพราหมณ์พิธี
นวันแผ่นพระสุพรรณบัฏขึ้นใหม่เบญจพรภักดิ์และพันห้าแพร่งแดง พระยา
โหราธิบดีขึ้นวันแผ่นทองคำจารึกดวงพระชะตาพระชนมพรรษา พันด้อยโหมเบญจ
พรภักดิ์และพันห้าแพร่งแดง เชิญถวายกรมหมื่นวิจิตรวรณปรีชา ทรงรับบรรจุ
ในพระราชกรณียกิจของเจ้าชัฏดาของบาราชวงศ์ทั้งสองนั้น แล้วเชิญถวายรวม
ในพระหีบทองคำลงยาสวมดวงโหมศทุกประจำตราไว้ แล้วเชิญประดิษฐานบน
พานทองสองชั้นสำหรับใหญ่มีคอกุลพันศาลปักคั่นล้อม พระธาตุท้ายรวม กุณา
มาลาเชิญขึ้นประดิษฐานบนโต๊ะเจ้าลักมีคอกุลเหนือธรรมาศมีฉา กรมหมื่น
วิจิตรวรณปรีชาทรงประเคนเครื่องโหมธรรมแก่พระสงฆ์ ๓๐ รูป ถวายอนุ-

ในทหากลับไป พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวของรัฐบาลไทยในขณะ
 เวียนเทียนสมโภชและเจิมอุรังคแล้ว ทรงปรึกษาราชพระสุพรรณบัฏ และทรง
 พระชนมพรรษาไว้ในพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ในวันที่ ๔ ตุลาคมนี้ พุทธศักราช ๒๔๖๘ นี้ ที่หัวเมืองมณฑลต่าง ๆ
 ในพระราชอาณาเขตได้ตั้งพิธีเฝ้านมัสราชโกเบก คือ

- ๑ มณฑลอยุธยา ตั้งที่พระพุทธรูป
- ๒ มณฑลพิษณุโลก ตั้งที่วิหารพระพุทธรูปมหาราช วัดพระมหาธาตุ
 จังหวัดพิษณุโลกแห่ง ๑
- ๓ มณฑลนครราชสีมา ตั้งที่พระปฐมเจดีย์
- ๔ มณฑลนครราชสีมา ตั้งที่พระมหาธาตุ จังหวัดนครราชสีมา
- ๕ มณฑลทวาย ตั้งที่พระธาตุศรีบุญชู วัดพระมหาธาตุ จังหวัด
 นครลำพูน
- ๖ มณฑลอุดร ตั้งที่พระธาตุพนม จังหวัดนครพนม
- ๗ มณฑลมหาสารคาม ตั้งที่พระธาตุชัยแสง จังหวัดมหา
- ๘ มณฑลร้อยเอ็ด ตั้งที่พระธาตุนานาชาติ จังหวัดร้อยเอ็ด
- ๙ มณฑลราชบุรี ตั้งที่วัดพระมหาธาตุ จังหวัดเพชรบุรี
- ๑๐ มณฑลนครสวรรค์ ตั้งที่วัดพระบรมธาตุ จังหวัดชัยนาท
- ๑๑ มณฑลปราจีน ตั้งที่วัดโสธร จังหวัดฉะเชิงเทรา
- ๑๒ มณฑลนครราชสีมา ตั้งที่วัดกลาง จังหวัดนครราชสีมา
- ๑๓ มณฑลอุบล ตั้งที่วัดศรีทอง จังหวัดอุบลราชธานี
- ๑๔ มณฑลจันทบุรี ตั้งที่วัดหลัก จังหวัดจันทบุรี
- ๑๕ มณฑลสุพรรณบุรี ตั้งที่วัดพระมหาธาตุ จังหวัดสุพรรณบุรี
- ๑๖ มณฑลปัตตานี ตั้งที่วัดคานันทรโมส จังหวัดปัตตานี
- ๑๗ มณฑลภูเก็ต ตั้งที่วัดพระทอง จังหวัดภูเก็ต

รวม ๑๗ มณฑล ๑๔ แห่ง ในวันที่ ๕ นี้ได้มีประชุมสภานายกในมณฑล

เป็นประธาน พร้อมด้วยอุปราชสมุหเทศาภิบาลในมณฑลนั้น ๆ และเจ้า-
 ราชการทูตผู้ใหญ่ฝ่ายต่างประเทศด้วยเครื่องเต็มยศชาว พระสังฆนายกประจำเทศ
 เทวตาแล้วจุฬาทิพนธ์พระสงฆ์ใหญ่พระพุทธรูปมณฑล และสวดภาวนาวาจา
 เสรีการพระราชพิธี

ครั้นรุ่งขึ้นเสวยอาหารภักตร์แก่พระสงฆ์ พระสังฆนายกนำยศเวียนชัย
 พระสังฆนายกในมณฑลนั้น ๆ เชิญน้ำพระพุทธมนตร์เจือลงในน้ำที่เจ้าพระราช
 พิศัยด้วยอักษรวิเศษ แล้วมอบให้ผู้เป็นประธานในมณฑลนั้นจัดการเวียนเทียน
 สมโภชอีกตอนหนึ่ง เสร็จแล้วจึงให้ข้าราชการเชิญน้ำพระพุทธมนตร์เข้ามา
 ทรงเทพพระมหามหรรณพณครุฑวันพระราชพิธี

วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘ เวลา ๘ นาฬิกา ๑๐ นาทีหลังเที่ยง
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จพระราชดำเนินสู่สุโขทัยปราสาท
 ทรงมีบัญชาพระราชกุศลประจักษ์ตามราชประเพณี เสด็จพระราชดำเนิน ท
 ทรงพระราชมณเฑียร ทรงจุดเทียน ทรง เเงิน มีพานทองประดับสลักไม้ศ
 ด้วย ๖ สำหรับ กราบถวายบังคมพระบรมอัฐิ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 ๔ รัชกาลสืบ และพระราชินี กับพระอัสสิสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกด้วย
 เป็นการเคารพในการที่จะเสด็จเข้าพระราชพิธีบรมราชาภิเษก แล้วเสด็จเข้าสู่
 พระวิมานในพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ซึ่งประดิษฐานพระบรมอัฐิสมเด็จพระ
 พระบรมโอรสาธิราช สมเด็จพระบรมชนกนาถ และพระราชินีทั้งสองรัชกาล
 ทรงสักการะเช่นเดียวกัน แล้วจึงเสด็จพระราชดำเนินสู่พระที่นั่งสุโขทัย
 ปราสาท ทรงมีบัญชาพระราชกุศล ทรงจุดเทียน ทรง เเงิน มีพานทองไม้ศ
 กราบถวายบังคมพระบรมศพอีกเป็นพิเศษ เพื่อเคารพในการที่จะเสด็จเข้า
 พระราชพิธีบรมราชาภิเษก เสร็จแล้วเสด็จกลับ

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก

ตามพระสงฆ์ วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘ ตรงกับ (วัน ๕ ๕

เป็นประธาน พร้อมด้วยอุปราชสมุหเทศาภิบาลในมณฑลนั้น ๆ และเจ้า-
 ราชการทูตผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าชายเครื่องเต็มยศชาว พระสังฆนายกประเทศ
 เทวคาถ์แล้วจุฬาทิพนธ์พระสงฆ์ใหญ่พระพุทธรูปมณฑล และสวดภาวนาวาจา
 เสรีการพระราชพิธี

ครั้นรุ่งขึ้นเสวยอาหารภักตร์แก่พระสงฆ์ พระสังฆนายกคืบเขินชัย
 พระสังฆนายกในมณฑลนั้น ๆ เมื่อน้ำพระพุทธรูปเครื่องเต็มยศชาว
 พิธีด้วยอักษรวิเศษ แล้วมอบให้ผู้เป็นประธานในมณฑลนั้นจัดการเวียนเทียน
 สมโภชอีกตอนหนึ่ง เสร็จแล้วจึงให้ข้าราชการเชิญน้ำพระพุทธรูปเข้ามา
 กรุงเทพพระมหามณฑลตลอดวันพระวชิร

วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘ เวลา ๘ นาฬิกา ๑๐ นาทีหลังเที่ยง
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จออกพระที่นั่งสุทไธสน์ปราสาท
 ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลประจำวันตามราชประเพณี เสด็จพระราชดำเนิน ท
 ทรงพระราชมณเฑียร ทรงจุดเทียน ทรง เสด็จขึ้น มีพานทองประดับมุกไม้
 ศิวะ ๖ สำหรับ กราบถวายบังคมพระบรมอัฐิ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 ๓ รัชกาลสืบ และพระราชินี กับพระอัสสิณีสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกด้วย
 เป็นการเคารพในการที่จะเสด็จเข้าพระราชพิธีบรมราชาภิเษก แล้วเสด็จเข้าสู่
 พระวิมานในพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ซึ่งประดิษฐานพระบรมอัฐิสมเด็จพระ
 พระบรมโอรสาธิราช สมเด็จพระบรมชนกนาถ และพระราชินีทั้งสองรัชกาล
 ทรงสักการะเช่นเดียวกัน แล้วจึงเสด็จพระราชดำเนินสู่พระที่นั่งสุทไธสน์
 ปราสาท ทรงบำเพ็ญพระราชกุศล ทรงจุดเทียน ทรง เสด็จขึ้น มีพานทองประดับมุก
 กราบถวายบังคมพระบรมศพอีกเป็นพิเศษ เพื่อเคารพในการที่จะเสด็จเข้า
 พระราชพิธีบรมราชาภิเษก เสร็จแล้วเสด็จกลับ

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก

ตามพระสงฆ์ วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘ ตรงกับ (วัน ๕ ๕

คำ นัฎฐ ๖.ศ. ๑๒๔๔) เมื่อวันอังคารวันดับเริ่มการพระราชพิธีบรมราชาภิเษก
เฉลิมพระราชสมณเพศ ซึ่งครั้งการที่พระมหามงกุฎเพชร คือ พระที่นั่งอัมรินทร์
วันจันทร พระที่นั่งไพศาลทักษิณ และพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน อันเป็น
สถานที่ได้กระทำพระราชพิธีบรมราชาภิเษกมาแล้วก่อน

ในพระที่นั่งอัมรินทร์วันจันทร เชิญพระสัมพุทธพระมณ พระมณรัตน
ปฏิมากรวิมลกษัตริย์ประดิษฐานในพระที่นั่งบุษบกมาลา มีเทียนทอง เทียน
เงิน หมักเต็มโต๊ะ ๔ บาท ตั้งในบุษบกทั้ง ๔ มุม ๒ คู่ ที่กระดานข้างบุษบกทั้งสอง
ข้างตั้งโต๊ะทองรองพานทองสองชั้น ข้างบนใหญ่มีหม้อทองคำมีสีกทั้งสองข้างคู่
ฐานขนาดครึ่งมาณเทียนทอง เทียนเงิน หมักเต็มโต๊ะ ๔๐ บาท ๒ คู่ หน้าพระที่
นั่งบุษบกตั้งโต๊ะทองจิ้งจกสองชั้น มีพานทองจัดดอกไม้สดตามลำดับชั้นเป็นหลั่น
ลงมา มีเทียนพระมหามงกุฎ มีเทียนเก้าพระองค์ในตู้ขวาซ้ายคู่ มีต้นไม้
ทองเงินสองข้างคู่ ก่อออกมาทั้งดั่งเครื่องหมักรองพานทองสองชั้น และพระ
แท่นทรงกราบ

พระที่นั่งมหาเสวกตั้งหน้าเสด็จด้วยหน้าโรงสุวรรณสีหะพิน มีศัพระและ
มอญออกมาทักทาย ถึงพระที่นั่งสุทไธสวรรย์ตั้งหน้าเสด็จสังฆาสน์บนแผ่นหนัง
โรงสุวรรณสีหะ ที่ประทับเสด็จออกทรงรับคำถวายของมงคล มีโต๊ะทองสำหรับ
ตั้งเครื่องราชูปโภคอยู่ข้างบนนั้นทั้งสองข้าง ที่มุมพระแท่นการของพระที่นั่ง
มหาเสวกตั้งตั้งตั้งตั้งไม้ทองเงินสูง ๆ ละต้นเป็น ๒ คู่ พระมหานพปฎลเสวก
พิตรังคังแดงใหม่ หอดไว้หน้าขวาเบี่ยงหลังข้างตะวันออก เพื่อระบ
ข้าพเจ้าพร้อมกันกับพระอุปัชฌาย์พระบรมราชาภิเษก

ตั้งเครื่องสูงทักทองขวางทักขึ้น หน้าเสาศอนข้างหน้าพระที่นั่งมหาเสวก
ฉัตร ๔ คู่ หน้าเสาศอนข้างหลังพระที่นั่งมหาเสวกฉัตรตั้งคู่ตามเป็นคู่กัน ๒ คู่
ตั้งพระราชพิธีตั้งตั้งหน้าพระที่นั่งมหาเสวกฉัตร เป็นที่เสด็จออกประทับพระ
บรมวงศานุวงศ์ ข้าพเจ้าของของพระบาทเจ้า หอดเครื่องพานพระราชทาน

พระบรมราชาธิบดีและเครื่องราชูปโภค รูปพระเศวตงูทิพย์พระราชนิยกรและ
 เชิญพระแสง ทั้งพระขนิหอยก พระครุฑพระแก้ว พระมหาสังข์ มีเชิงเทียนทอง
 เงิน หมวกเงินละ ๔ บาทครึ่งสำหรับพระราชกิจ กับประคัมพระแสงสำหรับ
 แผ่นดิน พระแสงประจำรัชกาล พระแสงชัยภูษาท ที่ว่าพลึงเป็นพระแท่นมณฑล
 ที่เส้าพระแท่นมณฑลมีพระมหารเศวตฉัตรพระแท่นแก้วมัย ของขนิหารกะมัย
 พระครุฑพ่าห์ ธงมหาราช ธงมหาโพชนันต์ พระคาน้ำพระพุทธรูปหล่อต่าง ๆ
 เหมเบี่ยงเงินเงินเทียน และเทียนทอง เทียนเงิน หกธรรมาละ ๔ บาท ที่เคียง
 ธารองพระแท่นมณฑล มีเชี่ยนพระมณฑลกลัก ๔ มีเชิงเทียนทอง เทียนเงิน
 หกธรรมาละ ๔ บาท สมกับหมอน้ำพระพุทธรูปหล่อ และพานทองจัดดอกไม้
 ๒ คู่ มีตู้เทียบเท้าพระสงฆ์อยู่เบื้องขวา เบื้องซ้ายพระแท่นมณฑล คู่ ๒ หน้าพระ
 แท่นมณฑลตั้งเครื่องนมัสการธรรมาธิบดี มีพระแท่นพระกราบ วงศ์สาย
 สัตถุณีสถานจากพระแท่นมณฑล แยกเอียงมีคาน้ำมีพรมพรมของพระนิยกร
 ทั้งสองด้าน ไปออกของพระถวาทธรรมาธิบดีตั้งพระที่นั่งมณฑลมา
 แล้วแยกไปตามเส้าพระที่นั่งมณฑลแล้วมีฉัตรทั้งสองข้าง แล้วแยกเอียงเข้า
 ที่กระโจมเทียบชั้ยและพระแท่นเคียงสวดภาวนาว มีสายสัตถุณีสถาน
 มายังธรรมาธิบดี เชิญพระพุทธรูปพระนิยกรที่มณฑลรัตนเจดีย์ และพระที่
 นั่งโศภนศักดิ์มี พระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน หู สายตามสถานที่เชิญพระพุท
 ธรูป แล้วโยงสายสัตถุณีสถานไปวางรอบพระราชนิยกรที่เส้าพระราชพิธี และ
 วางไปบังพระมณฑปพระกระยาสนานสงฆ์พระมณฑปอีก และวงล้อมออกไป
 ถึงพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามด้วย

พระที่นั่งอัฐทิศอุทุมพรราชอาสน์ มีพระบรมเศวตฉัตรมีก้อยทับทิมทอง
 ตั้งอยู่ตรงหน้าพระถวาทธรรมาธิบดีจากหอพระสุราลัยพิมาน มีตั้งอัฐทิศห้าด้วยไม้
 สีสักพินธัชาวูปัฒาชาววังเทวรูปดอโกโศกนิมิต และเทวรูปพเคราะห์ที่ประจำ
 ทิศ มีคาน้ำคัสตา พระถวาทธรรมาธิบดีกับพระครุฑมณฑล และกรดศีร์ษะของพระมณฑ
 มีเครื่องนมัสการด้วยแก้วเจียรนัยหมู่ดอกไม้สด ตามสี่เทวสถานพเคราะห์ และ

มีเทียนทอง เทียนเงินคู่ ๆ ทั้ง ๘ ทิศ เทวรูปพระเกตุตั้งอยู่เหนือคั้งในสี่ทิศหัน
หน้าเข้ารูปหน้าชาวพระแท่นสร้างหน้าพระที่นั่งอัฐทิศก่อธูปบูชา ที่กลาง
เทียนทอง เทียนเงิน หันกลับมือ ๘ บาท บูชาพระเศวตฉัตรคู่ ๆ ทั้ง ๓ วัน
อันวันเสด็จขึ้นอัฐทิศว่านเทวรูปทวารองค์นั้นมารวมอยู่บนคั้งข้างหน้า วัน
เจริญพระพุทธรูป ๘ วัน ตั้งนิมิตคนฉาปจำกัถาบนคั้งของโหรบูชา
นศเคราะห์ และนิมิตพระเสกเรณุน้ำพระพุทธรูป ๘ วัน โหรจุตเทือน
ศิขรฐานพระราชนัดดาข้างหน้าด้วยพระขัน

พระที่นั่งภัทรบิฐ มีพระบรมเศวตฉัตรประดิษฐานอยู่ตรงหน้าพระทวาร
ที่ลงจากหอพระราชนัดดาเข้า มีโหรตั้งข้างพระที่นั่งภัทรบิฐ ทั้งสองข้าง
สำหรับตั้งเครื่องราชูปโภค มีพานตรึงที่บนคอกไม้ ขวดทองมีกคอกไม้คู่ ๆ
เทียนทอง เทียนเงินหันกลับมือ ๘ บาทคู่ ๆ ตั้งบนพระแท่นถวญพระที่นั่ง
ภัทรบิฐบูชาพระบรมเศวตฉัตรนั้น

ตั้งโหรเครื่องบูชา องค์ประดิษฐานพระสยามเทวาธิราช ตรงกับแฉพระ
ทวารเทวราชมเหศวร ข้างหน้าโหร มีเทียน ทอง เงิน หันกลับมือ ๓ คำสิ่งคู่ ๆ

ในพระที่นั่งไพศาลทักษิณ มีบันไดพระที่นั่งขึ้นสู่พระเจ้าอีกจะระยอม
ตัวทองนพวงห้อยอยู่กับระย้าแก้วไว้สำหรับวางโหรตั้งบูชาพระสยามเทวาธิราช
มีสาธกัญจนตั้งจากสพานมาขึ้นบันได ห้อยลงมาสำหรับพระราชาคณะผู้ใหญ่ขึ้น
บันไดประกาศเทวตา มีบันไดพระที่นั่งสาวกอีกระย้าคางคกตั้งแขวนที่หลังคาน
แนวระย้าบันไดประจาศักดิ์ ๘ ค่องสาธกัญจนตั้งจากสพานมาผูกกับบันไดทั้ง ๘ บันได
เพดานพระที่นั่งมีหวงคอกไม้ร้อยกระจงเป็นระย้าสองแถว สูง ๔ หวง มีพวง
มาลัยเป็นพู่ห้อยที่พระบรมเศวตฉัตร พระที่นั่งอัฐทิศ และพระที่นั่งภัทรบิฐ
โยงด้วยสายสิญจน์จากสพานมายังพระบรมเศวตฉัตรทั้งสองแนว และมีพวง
ระย้าคอกไม้เข้ามาขึ้นห้อยตามพระที่นั่งจรและพระทวาร

ทอดพระราชนิธิยังกัถาประทับคือหน้าพระที่นั่ง อัฐทิศออกมาตามผนัง

กันทั้งขึ้นของทั้งสาม ทอดเครื่องพานพระจันทร์หมากทองคำถึงยาราชาวงศ์ และ
พระแสงง้าว พระแสงปืนทอดรวดอยู่หลังพระราชาธิบดีองค์

ตั้งอาสน์ถึงราช้างหน้าหน้าด้านเหนือ หน้าพระที่นั่งมณฑลออกมาเป็น
สองแถว คือจากพระทวารเทวราชมเหศวรข้างตะวันตกแถวเดียว

พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชวัติ-
ธำมรงค์นึ่งตั้งแต่ประตอมารั้วข้างเผือกขึ้นไป เพื่อหลอของรูปพระบาท
หน้าแถวอาสน์ถึงหน้าตะวันตก หน้าเข้าไปยังที่ประทับที่ตะวันตก

หลังพระที่นั่งภัทรบิฐและที่พระเจ็ดของฐานพักคานโคก เป็นที่มหาด
เล็กและเจ้าพนักงานกรมต่าง ๆ ผู้หม่อมมาทักด้วยวันพระราชาพระเฝ้า หลอของ
รูปพระบาท

ฐานพักท้องพระโรงหน้าพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน ในองค์ประธาน
และที่พระเจ็ดของข้างตะวันตก เป็นที่พระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายในเฝ้าหลอของ
รูปพระบาท ทิวนางเฝ้าแก่เฝ้าที่พระเจ็ดของข้างตะวันตก

พระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน ตั้งพระแท่นมรรวมในพระฉากด้านตะวันออก
ตอนข้างเหนือมีพญานาคเศวตฉัตรเจ็ดเศวตอยู่บนเพดานเหนือพระแท่นมรรวม
ตลิ่งใหม่ทอดอยู่บนพระทวารโอบค้ำยสาธิตฐานผู้ไว้ เมื่อเวลาพระมหา
มณฑลฤกษ์สว่างพระมหาราชเณกษัตริย์ได้ขึ้นเจว่น บนพระแท่นตลิ่งพระที่นั่ง
พินิตลุมเด็จพระที่นั่งไว้ที่พร้อมด้วยพระเจ้านบของบนพานแว่นฟ้า บนพระแท่น
มรรวมค้ำยหน้าผู้เชิญพระขนิษฐาโอรสรัชกาลที่ ๕ ประคั้นฐานพร้อมด้วยพาน
ทองประดับดอกไม้มงคลและเทียนทอง เงิน สลัก ๔ บาท ๒ คู่ เครื่องสักการบูชา
นี้เครื่องเจดิมพระราชมณเฑียรตั้งอยู่พร้อม คือ ศิวาลมไฉว พรวณพิช เจ้า
เปือกอก ถั่ว งาม เมล็ดพรมผลึกภาค เมล็ดคล้าย วิถีารแต่งประดับด้วยเครื่อง
ทองผิวเพชรพลอย พระแสงข้างเผือก, จันทมาศทอง ชะมดพระทวารศักดิ์สิทธิ์
กุญแจทอง และปลาศิลาสมบนพระแท่นมรรวมสำหรับพระราชาคณะ ๔ รูป
เจริญพระพุทธรูปบนพระแท่น ตั้งเครื่องนมัสการเครื่องแก้วเขมรในธรรมา

นำเสด็จสู่ที่พระมณฑปสรงพระมูรธาภิเษกสถานระโคปุระคืนฐานโสมณชนป ม
 หาดแหวนมาบูชาถูกน้ำจุโลกบาดทั้ง ๕ ศาสดพระอินทร์อยู่กลางมณฑป ไหว้เริ่ม
 บูชาตั้งแต่วันที่ ๒๒ ที่ ๒๓ ที่ ๒๔ ถึง ๒๖ ถึงวันที่ ๒๕ จะได้เสด็จสู่พระ
 แท่นสรงพระมูรธาภิเษกสถาน เจ้าพนักงานจึงย้ายศาสพระอินทร์ไปตั้งที่ศาลา
 หนามฉาปภิศมรพา ส่วนศาลาจุโลกบาดทั้ง ๕ ย้ายไปเข้าตั้งตามราชวิถีทั้ง
 ๕ มุม เว้นช่องทางขึ้นลงให้เป็นการสะดวก กับตั้งโต๊ะเครื่องสังเวยเทศากลาง
 หาวที่หลังศาลพระอินทร์ที่ศาลาภิศมรพา มีกระถางรูปโลหะแท่น ทอง เงิน
 หนักเล่มละ ๒ บาท

และปลูกประรำไม้พุ่มหน้าพระแท่นของพระมณฑปหน้าพระวิหารด้านตะวันออก
 เป็นที่ประทับพระบรมวงศานุวงศ์ผู้ใหญ่เวลาสรงพระมูรธาภิเษกสถาน

ปลูกประรำไม้พุ่มหน้าพระแท่นของพระมณฑปหน้าพระวิหารด้านตะวันตก เป็น
 ที่เข้าขลุ่ยของขลุ่ยฝรั่งพระมหาราชราชวรมหา

ในพระวิหารทิศตะวันออก

มีโรงพระราชพิธีพราหมณ์ มีเครื่องทรงมอญกวนทางข้างพระที่นั่ง
 สมอรัตนวิชัยด้วยด้านตะวันออก กับด้านทิศตะวันตกทั้งพระที่นั่งบรมคันทน์ มี
 หน้าโรงพระราชพิธีไม่ทางทิศใด มีข้อฟ้าเป็นระกาทงหงส์ก่าด้วยไม้ทองขัดทอง
 น้ำตะไกร หลังคาศาลหลักขาว เพดานผ้าขาว ผ้าปูผ้าขาว มีไม้โขนทวางเรียง
 ราชวิถีและระฆังหลายใบมีตั้งระฆังกระดาน ๕ ชั้น ประดับด้วยสีนกกสิย พื้น
 อ้อ ชนหมาก เน้นพระท้าว ตั้งเครื่องมณฑลเสด็จประทับกระจัดในโรงพระราช
 พิธี มีโต๊ะทองตั้งพระอิศวร พระอุมา พระนารายณ์ พระอินทร์ พระมเหศวรี
 พระพรหม พระมหาพิชัยยศ กับตั้งโต๊ะเทวสถานพระหีและตั้งโต๊ะเบญจ
 ทวารทั้ง ห้าหน้าอีกนอก ห้าหน้า อยู่เบื้องขวาตั้งบนมณฑป ตั้งเตาโหมกฤษณอยู่
 เบื้องซ้ายไว้ห้อม

ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม มีเทียนพระมหามงคลวันพระ

คู่ - เกือบเท่าพระองค์วิเศษ คู่ - มีเครื่องนุ่งห่มการทานทองใหญ่สำหรับบูชา
ในวันพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ วันที่ ๒๒ วันที่ ๒๓ วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์
นั้นด้วยถึง ๓ วัน

งานบรมราชาภิเษก

(ก) พระเชษฐภคินี วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๘ เวลา ๖ น.
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จทรงยศทหารบก เสด็จออกเทียบหน้าพระที่นั่ง
บรมพิมาณประทีปพระราชทานทอง เสด็จโดยขบวนวราภรณ์เทียบหน้าพระที่นั่ง
บรมพิมาณ หัวหมัน พระยานาชนนีก์ (ทองเจือ ทองเจือ) มหาเศวตฉัตรเชิญ
พระแสงหัตถ์ทองเกดธงสามเศียร และเป็นผู้เชิญสามเศียรคือไปทุกเวลา ทหาร
มหาเศวตฉัตรรักษาพระองค์ตั้งกองเกยบริรักษ์หน้าพระที่นั่ง หวังพร้อมด้วยเสนาบดี
ประจำกอง เกือบพระราชทานทองเทียบหน้าพระที่นั่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ที่นั่งมณฑลวันวิษณุ พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการเจ้าผู้ครองของลัทธิพระบาท
โดยลำดับ ทรงจุทีก่อนเครื่องนุ่งห่มการบูชาพระสมัญหุภพรัตน์ พระพุทธมณี
รัตนปฏิมาน้อย ซึ่งประดิษฐานอยู่ ณ พระที่นั่งมณฑลมหาเศวตฉัตร เสด็จทาง
พระทวารเทเวศราชมเหศวร เข้ากรมพระตำราพลหลวงเป็นเศียร มหาเศวตฉัตรเชิญ
เครื่องและขบวนมหาเศวตฉัตรการสมัญหุภพรัตน์ ตามเสด็จขึ้นประทับในพระ
ที่นั่งไพศาลทักษิณ ประทับพระราชบัลลังก์ เจ้าพนักงานประโคมแตรสังข์
ดุริยสมันต์ สังฆการีอาราธนาสมเด็จพระราชาคณะพระราชาคณะ ๑๐ รูป มี
พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์ สมเด็จพระสังฆราชเจ้าเป็นประธาน
ซึ่งจะได้เจริญพระพุทธมนต์ทั้งนี้ว่าด้วยเจ้าพนักงานประโคมฆ้องวง พิณ
วงสามนาง และข้าราชการชั้นได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูง
ตั้งแต่ประมุขมาจนถึงพลเอก และผู้หน้าที่เข้าไปเฝ้าผู้ครองของลัทธิพระบาท
พร้อมทั้งพระสงฆ์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุทีก่อนเครื่องนุ่งห่มการบูชาพระ
สมัญหุภพรัตน์ สมเด็จพระสังฆราชเจ้าด้วยศีลสมาธิ พระสงฆ์เจริญพระพุทธ

มนตรี ทรงจุดเทียนทองเงิน บูชาพระนวงเศวตฉัตรที่พระแท่นอิฐทิศ และ
เทียนที่โต๊ะบูชาพระสยามเทวาธิราช และเทียนทองเงิน บูชาพระเศวต
ฉัตรที่พระที่นั่งภัทรมูตฉัตรประทับพระราชที่นั่งฉัตร พระราชกรุณาเทพมุนี
(หลวง วิมลพรหมมณีกุล) เจ้ากรมพระมณีนพิตถาวรนำพระมหาสังข์
พระมณีนพิตถาวร เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ครบ สมเด็จพระสังฆราช
เจ้าอาวาสพระพรหม เวลา ๑.๔๐ ค.ท. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับโดย
ขบวนราชมารทางเค็มขึ้นประทับพระที่นั่งบรมพิมาน

วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ เวลามีข้าพระสงฆ์ได้นำเครื่องอาสน์สงฆ์ พร้อมอยู่
ในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยขึ้นสู่พระราชพิธี รวม ๑๐ รูป เวลา ๕.๕๐ ค.ท. สม-
เด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประกอบพิธีรับศกษาเวรณคประสงค์เครื่องราชอิสริยาภรณ์
เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนมณีนพิตถาวรที่หน้าพระที่นั่งบรมพิมานเข้าสู่พระที่นั่ง
อมรินทรวินิจฉัย พระบรมวงศานุวงศ์ และข้าราชการเสด็จตามตำแหน่ง จึงทรง
จุดเทียนเครื่องนมัสการพระ สมเด็จพระสังฆราชเจ้าทรงสวดมนต์ ถึงเวลาออกม
มหาวงศฤกษ์ ๑๐.๑๕ ค.ท. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุดเทียนทองของชนวนด้วย
ไฟฟ้าทรงเครื่องศกษาศันฐาน แล้วถวายเทียนทองแด่สมเด็จพระสังฆราชเจ้าทรง
จุดเทียนชัย พระสงฆ์ ๑๐ รูปพร้อมกันสวดคาถาจุดเทียนชัย พระยาโหราธิบดี
(หม่อม วิจิตรโชติ) สดับข้อรับ พระมณีนพิตถาวร กรบบางในขบวนมณีนพิตถาวร
พร้อมกราบประโคมแตรสังข์เครื่องคู่ยศคนตร เมื่อจุดเทียนชัยแล้ว ทรงจุด
เทียนชนวนเครื่องสังเวศ โหมหาคธฉัตรของเครื่อง เชื้อเครื่องสังเวศไป
ตั้งสังเวศ ตามสถานที่สำคัญต่าง ๆ คือ ๑. ที่พระสยามเทวาธิราชในพระที่
นั่งโศภิตาภิเศก ๒. ที่พระที่นั่งเศวตฉัตรในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยนี้
๓. ที่พระมหาเศวตฉัตรในพระที่นั่งสุทโธมหาราษฎา ๔. ที่พระมหาเศวตฉัตร
ในพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ๕. ที่พระมหาเศวตฉัตรในพระที่นั่งอนันตสมาคม
๖. ที่พระนครวัดเป็นเจ้าห้องภูมามาธา ๗. ที่ทวารสถานพระอิศวร ๘. ที่
ทวารสถานพระนารายณ์ ๙. ที่ทวารสถานพระคงค ๑๐. ที่ทวารสถานหอเจ้า

๑๑. ที่พระหลังก่อน ๑๒. ที่พระเสื่อเบื้อง ๑๓. พระบาทซ้าย ๑๔. พระ
 เทอ ๑๕. พระเจศุปต์ ๑๖. ที่พระอุ้งท้องแก้วพระอุ้งกับ ๑๗. เทวรูปที่เค็ด
 ดิน สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประทับพระเศียร พระบาทขวาข้างซ้ายทรงเข้า
 บิณฑิที่พระสงฆ์พร้อมด้วยเทวรูปบรมราชาภิเษก ทำด้วยโลหะทองแดงเป็น
 ที่ระลึกแก่พระสงฆ์พระราชาคณะ ๘๐ รูปแล้ว เสด็จขึ้นพระที่นั่งไพศาลทักษิณ
 เจ้ากรมพระตำรวจทรงถึง ๔ คือ พระยามหาเทพ (เจ๊ก รัดเกล้า) พระยา
 มหามณี (เนห์ บุณยรัตพันธุ์) พระอินทรเทพ (สุ่น พหลโยธิน) พระ
 พิเรนทรเทพ (เนห์ เกตุทัต) เป้าสัจจนาถพระทวารเทวราชนเสาวรี
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ประทับพระราชบัลลังก์
 เจ้าพนักงานสังฆการีอาราธนาพระสงฆ์ ๓๐ รูป ก็จะได้เว้ญพระพุทธรูปมณีไม่
 ในพระที่นั่งไพศาลทักษิณ อีก ๕๐ รูปมารับพระราชทานอันในพระที่นั่งมณีนว
 วินิจฉัย ครั้นเสร็จ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกพระที่นั่งมณีนววินิจฉัย
 ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการบูชาพระรัตนตรัยพระแท่นเด็จพระเจ้า ๕ พระราชคณะ
 ขึ้นเบื้องหน้าปัก ๑ รูป ขึ้นพระแท่นสวดภาวนา ๔ รูป เริ่มสวดภาวนาครั้งแรก
 วันนี้เป็นวันไปทรงทอดศอกพระราชนิร วรดิ ๑๑.๑๕ ค.ศ. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนราชมอ อันเป็นพระที่นั่งบุษบาณ

ครั้นเวลา ๖ ค.ศ. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องเต็มยศออกทอดพระ
 มก ประทับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ทรงสาธยายมหาราชมณีกถา เสด็จโดย
 ขบวนราชมอไปยังพระที่นั่งมณีนววินิจฉัย บรรดาข้าราชการแต่งเต็มยศสวม
 ทูบตามฐานันดรศักดิ์แก่ข้าพเจ้า สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับพระราช
 บัลลังก์ในพระที่นั่งมณีนววินิจฉัย พระบรมวงศานุวงศ์ และข้าราชการเข้า
 ทูลฉลองธุลีพระบาทตามตำแหน่ง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรม
 พระยาภาณุพันธุวงศเสนา พร้อมด้วยท้าวเทพกษาวุธมนตรีอันมีศักดิ์มา
 จินต์ ถวายนมทูลถวายเครื่องราชอิสริยาภรณ์เสนาหยศอันมีศักดิ์ สมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัวทรงรับแล้วเสด็จขึ้นพระสุริย ทรงสาธยายมหาราชมณีกถาแล้วเสด็จ

ออก ทรงจุดเทียนทำพระองค์ในคู้ทั้ง ๒ ซึ่งตั้งอยู่ซ้ายขวาแห่งพระที่นั่งบุษบก
มาลา ทรงจุดเทียนบนมัสการพระแล้ว ทรงจุดเทียนบนขวานด้วยไฟเจ้า พระราช-
ทานพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นวิจิตรวรมณีวิชา เสด็จไปทรงจุดเทียนในพระ
อุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เจ้ากรมพระตำรวจหลวง ๔ นายนำสัตว์ขึ้น
พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ทรงจุดเทียนทำพระองค์ใน คู้ทั้ง ๒ ข้าง พระแท่น
มณฑกแล้ว ประทับพระราชบัลลังก์ พระยามานพยวัตร์ (ทองเจือ ทองเจือ)
เจริญพระแสงหักทองแดงขึ้นอยู่หลังพระราชบัลลังก์ พระราชาคณะที่จะเจริญ
พระพุทธมนต์เข้าทางประตูสนามราชกิจ เช่นนี้ยังอาสน์ในพระแท่นมณฑล
๔ รูป ในพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ๔ รูป มีสมเด็จพระสังฆราชเจ้าไปประธาน
และเจริญพระพุทธมนต์ในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ๔๔ รูป สมเด็จพระเจ้า
อยู่หัว ทรงจุดเทียนธูปธูปนมัสการหน้าพระแท่นมณฑลพระที่นั่งไพศาล
ทักษิณทรงศีล แล้วทรงจุดเทียนธูป ธูป ๑๖ คู่ตั้งบูชาใต้โต๊ะพระสยาม
เทวาธิราช และเทียนทอง ธูป บูชาที่พระที่นั่งอิศริยาศน์ กับพระที่นั่งทักษิณ
พระสาสนโสภณ (เจริญ ฐานวร) วัดเทพศิรินทราวาส ขึ้นบนผ้าขาวลาด
อาสน์ที่หน้าโต๊ะพระสยามเทวาธิราช ครั้นวิชัยต์พระสังฆาสน์พุทธเจ้า จับด้วย
สายสิญจน์ซึ่งโยงจากสายสิญจน์มาแท่นยศ อ่านประกาศเทวดา พระสงฆ์เจริญพระ
พุทธมนต์ พระราชากรมเทพมนตรีเจ้ากรมพราหมณ์พิธีธรรมาภิเษกมหาสังข์
พราหมณ์เป็นสังข์ แล้วถวายโหมไม้สังข์ ๑ อย่างพันด้วยผ้าขาวข้างขึ้นสำหรับ
ทรงรับน้ำพระองศ์ คือโหมมะม่วง ๒๕ โหม สำหรับทรงมีดได้แก่ฉันทะราย โหม
ทอง ๓๒ โหม สำหรับได้แก่อุทัยวันศราย โหมตะขบ ๑๖ โหม สำหรับได้แก่โรคนิ-
ศรวธ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับน้ำพระองศ์ทั้ง ๓ อย่าง แล้วพราหมณ์
พระราชากรมเทพมนตรีรับพระราชทานกลับไป กระทำศาสตร์ปูธูปในหมณฑ
ยังโรงพระราชพิธี พระบรมวงศานุวงศ์ และข้าราชการที่ทรงนับว่าอยู่ในราช
บัลลังก์ได้รับบูชาที่สมพระที่นั่งอิศริยาศน์ครบทั้ง ๔ ทิศ (ตั้งรายนามปรากฏข้าง
หน้า) พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นวิจิตรวรมณีวิชา ทรงบูชาทิศกลางด้วย

แล้วให้รบขุนเพี้ยค้ำโพธิ์กับาดและขุนพกระหน้ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จขึ้นพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน เสด็จกรมพระตำรวจ ๔ นาย มหาเสวกเจ้า
เครื่องตามเสด็จประทับ ในท้องพระบรรณ ทรงจุศเทียบบนเครื่องนมัสการแก้ว
เจียรณมณีแล้วประทับพระราชอาสน์ ทรงพระมหาเมฆคตสดับพระสงฆ์เจริญ
พระพุทธมนต์ เมื่อพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์เสร็จในพระแท่นบรรณาม ทรง
เปลื้องพระมหามงคุด เสด็จออกประทับพระที่นั่งวิสุทธิสถาน สมเด็จพระ
สังฆราชเจ้ามหาพรหมญาณกับแล้วเสด็จออกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ทรงจุศ
เทียบบนเครื่องนมัสการบูชาพระธรรมที่พระแท่นสวดภาณวาร พระราชาคณะ
หนึ่งปรกและสวดภาณวารต่อไป เสด็จออกเหนือหน้าพระทิวระเวศรวิภา ประ
ทับพระราชอาสน์ทางเดิม เวลา ๘.๕๐ อ.ก. ในระหว่างสวดมนต์วันนั้นทรง
พระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ปริญญายุทธนา
วิเศษ แก่พระมหะหมื่นมุนีเจ้าวัดในพระมณ

วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องเครื่องยศทหารเรือ
ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เวลา ๑๑.๑๐ อ.ก. เสด็จโดยพระราชยานไป
ชมสวนในสวนที่หน้าวัดอมรินทรวินิจฉัย ทรงจุศเทียบบนเครื่องนมัสการพระแก้ว
คำวราช ๔ นายเสด็จขึ้นประทับพระที่นั่งวิสุทธิสถาน พระราชาคณะ ๓๐ รูปประ
ทับถ้ำกลดกฤตย์ ทรงจุศเทียบบนทอง เงิน ที่พระแท่นวิสุทธิสถานและที่โต๊ะบูชาพระสยาม
เทวาธิราช ที่พระที่นั่งจักรพรรดิ พระสงฆ์กับพระราชทานฉันแล้ว ถวายอนุโมทนา
ถวายพระพรญาณกับ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย
ทรงจุศเทียบบนเครื่องนมัสการบูชาพระธรรมที่พระแท่นสวดภาณวาร พระราชา
คณะหนึ่งปรกและสวดภาณวารต่อไป แล้วเสด็จกลับโดยขบวนราบเวลาเที่ยงวัน

เวลา ๖ อ.ก. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเครื่องเต็มยศทหารม้าขึ้นพระราชยาน
ทรงประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ทรงย้ายสหายมหาปรมาภรณ์ข้างเผือก ทรง
พระกรุณาพัส ประทับพระราชยานขบวนราชขบวนม้าพระที่นั่งอมรินทรวิน
ิจฉัยประทับพระราชอาสน์สังคี พระบรมวงศานุวงศ์ และข้าราชการเฝ้าทูล

มาแต่ก่อนเวลานี้ ครั้นเสด็จออกประทับพระที่นั่งไพศาลทักษิณ และ
อมรินทร์วันฉัตรโกชนนักษัตรก็ถือเป็นเสด็จการ เวลา ๑.๐๕ น.ก. เสด็จพระราช
ดำเนินกลับพระที่นั่งบรมพิมาน

วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ เวลา ๑๑ นาฬิกาเศษเสด็จ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงเครื่องทรงยศทหารบกประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เสด็จบำเพ็ญพระราช
กุศลเช่นวันก่อนทุกประการ เวลาเที่ยงวันเสด็จพระราชดำเนินกลับโดยขบวน
ราบตามทหารเดิม

ครั้นเวลา ๖ น.ก. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องเต็มยศทหารบกใหญ่
ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เสด็จขึ้นเสวยอาหารที่บรมมหาราชวัง ประทับพระราช
ยานพระราชวรมหาบุรุษขึ้นเสวยสมโภชพระจันทร์ขึ้น ปลัดทูลฉลองกระทรวง
กลาโหมกราบบังคมทูลพระกรุณาเบิกพยานทหาร ครั้นราชการอยู่หัวเมืองได้ทูล
ฉลองพระบาท เสด็จมากระทำการสักการตามราชประเพณีและทรงเยือน
ชวนพระราชมารดา พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นวิจิตรวรณบุรีชา เสด็จไปทรง
อุสสโณบายสถลวัตรพระศรีรัตนศาสดาราม แล้วเสด็จขึ้นพระที่นั่งไพศาลทักษิณ
และพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน บำเพ็ญพระราชกุศลเจริญพระพุทธมนต์ก่อนทุก
ประการ เสด็จกลับเวลา ๑.๕๖ น.ก.

ในเวลาสดมภ์เสด็จให้ไพศาลทักษิณ มีวงพระกฤษณาไปทูลเกล้าฯ
พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่ง มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก
และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต

(๖) พิธีบรมราชาภิเษก วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๗ ตรงกับ
วัน ๕๔๕ ค่ำ นักษัตรปีชง ในวันนี้ฝนตกโปรยปรายมาตั้งแต่ ๑.๒๕ น.ก.
ครั้นใกล้จะถึงอุษณภุณีสว่างพระมหาราชินีเสด็จขึ้นทอดผ้า
ถวายพระพรชัยมงคลแล้วเสด็จขึ้นเสด็จขึ้นเสด็จพระราชดำเนิน
โดยขบวนมหาพราหมณ์ออกไปทรงกระทำสักการณัมสังการ พระมหามณเฑียรปฏิมา
วัตรพระศรีรัตนศาสดาราม โดยเสด็จพระบารมี ฝนหยุดตกอีกเป็นมหัศจรรย์

เวลา ๔.๑๕ น. สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องเต็มยศทหารเรือ ประทับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทรงสาธิตพยานพรตมหาราชวราภรณ์ เสด็จโดย ขบวนราชนัดพระที่นั่งมณีนพรัตน์สู่พระที่นั่งอนันตสมาคมจัดยี่ ทรงแจกเทียน เครื่องนมัสการพระแก้ว เสด็จขึ้นประทับพระที่นั่งไพศาลทักษิณ เจ้าพนักงาน สังฆการีอาราธนาพระสงฆ์คณะแพระ ๕ รูป คือ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า สมเด็จพระพุฒาจารย์ (น.ร.ว. เจติย ญาณเจนนฺท) สมเด็จพระวันรัต (จ้อย ปุณณทศุต) สมเด็จพระพุทธปาหยา (นพ. ศิวสวเทว) พระพรหมมณี (เข้ม อุปวิภาส) เข้านั่ง ณ อาสน์ในพระที่นั่งไพศาลทักษิณ (อีก ๑๐ รูป ไปนั่งในพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน เพื่อรับพระราชทานอาหารนบดินทราศ) ทรงแจกเทียน เครื่องนมัสการในพระที่นั่งไพศาลทักษิณ สมเด็จพระสังฆราชเจ้าถวายศีลแล้ว เสด็จขึ้นประทับบนหอพระสุราลัยพิมาน ผลัดพระเสวตัพพัตรสัพทักขวาลิมทอง นพคุณ ครั้นถึงอุบลอุทิศให้พระญาณสารพระญาณ ที่ศาลให้ ๕ พระพนมช่อไป บูชาภิเษกสำเนา มีคำพระสุก ๓๒ พริ้วซ้อน นายศรีทองให้ ๕ ศาล เวลา ๔.๔๒ น. เป็นปฐมฤกษ์ พระราชสุวามเทพนมน์ เจ้ากรมทหารมหันต์พิริกราบ มังคลาธิเบศร์เจติยเสด็จสู่พระมูรธาภิเษกสถาน เสด็จลงจากหอพระสุราลัย พิมานทางพระถวาทิศใต้จึงขึ้นมรรมาเสด็จคือ

ซ้าย

ขวา

๑. ท้าวเทพพาจารย์ (มี วสุพรหมณ์)	หม่อมเจ้าพร้อม ในกรมหมื่น
กุณินทรภักดี
ท้าวหมื่นพยุหิเมศ	ราชบัณฑิต เจติย
เจติยพระพิณณส	พระชัยแนวโลหะ
๒. ท้าวหมื่นสุก	เป็นคังขีอุคตวาวุ
โกมลเวกีน	ท้าวหมื่นฉิม รัตนพรหมณ์
๓. ท้าวหมื่นเพอ	เป็นคังขีอุคตวาวุ
เศศท้าวหมื่น	ท้าวหมื่นสวค จรุณเณ

๔. หลวงวิจิตรวาทะ เป้าพิชัยทักษิณาวุธ พระครูสุตยานันทมุนี
 (ชุด ศสวเทิน) (แซก นาควเทิน)
๕. หลวงราชมนี่ ไพรเจ้าคอก พระครูอินตฺยาธาร
 (สาธิต วิจิตรพรหมมกุฏ) เปออด สวัสดิ์เทิน)
๖. พระสิทธิชัยนที พระราชสุวรรณเทพมุนี
 (วิน ศิริพรหมมกุฏ)

เจ้ากรมพรหมมกุฏนิบาส

เจ้ากรมพรหมมณีนพิชัย

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงจุดเทียนสว่างไสวกลางหาว ณ วัดเสด็จขึ้นประทับตั้ง
 มีอุทุมพรห่มผ้าขาว ทรงเหยียบมโหรีพระคัมภีร์สัมมกตทศสิขาน
 หม่อมเจ้าพร้อมเชษฐพระชนิเนาไว้ห่อประคองฐานไม้นบถควีนออก ท้าว
 เทพารักษ์ เชษฐพระคัมภีร์ประคองฐานไม้นบถทศนิคม พระยาไวยราชพิ
 ธิ์น้องซ้าย พนักงานประโคมเครื่องดนตรีเครื่องมโหรีทศนทวงของนักจิณดา
 ถึงเป็นมหาฤกษ์ มหาชัย มหาจักร มหาปรางค์ เป็นพระฤกษ์ พระธาตุทอ
 ธรรมธาวุธเครื่องพระธำมรงค์โชติศรัทธา พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรม
 หม่อมเจ้าเยาวธวัณนถวัณนพระเทพมณีนครศรีวัดพระศรีอมพระก้อง ที่พระธำมา
 และพระหัตถ์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์
 วรเดช ถวายพระคำเป็นขลุ่ยวงมโหรี สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากรม
 หลวงนครสวรรค์พิณิต ถวายพระคำหยอก พระธำมณีธรรมธาวุธพระคำ
 น้ำพระพุทธรูปมณีนครศรีวัดพระศรีอมพระก้อง (เจ้า ภาณุภักดี) ถวายพระคำ
 ปทุมมณีนครน้ำพระพุทธรูปมณีนครศรีวัดพระศรีอมพระก้อง นาค เจม พระยาไวยราชพิ
 ธิ์น้องซ้ายถวายพระคำ ทพมณีนครน้ำด้วยพระมหาสังข์ นาค เจม
 และพระพรหมโสมศาสตร์ พระธำมณีธรรมธาวุธพระมหาสังข์ สรงเสด็จแล้ว
 เสด็จขึ้น พระยาวิเศษภรณ์มณีนคร (วิน วิจิตรเทิน) ถวายทรงกลดขึ้นน้ำ พระ
 ธำมณีธรรมธาวุธ (เนียร สาธิต) สอดกลองพระบาทถวายแล้ว เสด็จ
 จากพระมณีนครไปส่งขึ้นสู่หอพระสุราลัยพิมาน ขณะเมื่อทรงพระมธุราภิเษก

นั้น พระบรมวงศานุวงศ์และผู้แทนพระราชาธิบดี และประธานาธิบดีนานาประเทศเพื่อรายงานพระบรมราชาภิเษก ๘ นาย เฝ้าอยู่ที่ชานตักที่องค์พระที่นั่งหน้าพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน เมื่อเสด็จขึ้นจากพระมณฑปสรงแล้ว พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนนานาประเทศ ได้ไปทูลขอเฝ้าอยู่ในพระที่นั่งไพศาลทักษิณ อันเป็นมหาอุดมมงคลฤกษ์เมื่อเวลาสรงมูรธาภิเษกนั้น เจ้าพนักงานได้ยกพระมหาเศวตฉัตรในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน ๒ องค์ และที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระที่นั่งจักรมहाปราสาท พระที่นั่งอนันตสมาคม และสมเด็จพระนางเจ้าสุทิดาฯ พระบรมราชินีนาถที่พระบรมมหาราชวังในพระที่นั่งจักรพรรดิพิมานพร้อมกันด้วย

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบวรราชทินนยาภิเศก สำหรับพระบรมราชาภิเษกเดิมที่ตามลัทธิขงจื๊อรวม (วันพฤหัสบดีที่ ๒๖) พร้อมเสด็จพระคู่กันเสด็จจากท้องพระโรงที่สถิตย์ของเสด็จพระองค์เจ้าไพศาลทักษิณ หม่อมเจ้าพร้อมเชิญพระขัตติยานีโหมน้ำเบื่องขวา ทูลวงศานุวงศ์ทูลพรหมณ์ทูลนิพนธ์ถวายพระพรนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับพระราชอาสน์พระที่นั่งอัฐทิศภายใต้วพระบรมเศวตฉัตร มีพระหัตถ์ที่ประทับกับเศวตฉัตร พระธำมรงค์ธรรมทูต ฯลฯ ถวายพระเค็มเบญจกรก สำหรับทรงรับน้ำอภิเษกของราชบัณฑิตและพรหมณ์ผู้ถือพรต พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระราชาธิบดีและประธานาธิบดีนานาประเทศ และข้าราชการผู้ใหญ่ตั้งแต่ชั้นเสนาบดีฝ่ายวังเผือกเจ้าทูลฉลององคมนตรี พระบาทอยู่ในพระที่นั่งไพศาลทักษิณทางแฉวงหนึ่งด้านเหนือ จึงหันแถวอยู่ทางพระที่นั่งจักรพรรดิ เมื่อประทับพระที่นั่งอัฐทิศแล้วพรหมณ์เจ้าประจำทิศเพื่อถวายน้ำศักดิ์ พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการจึงนับว่าเป็นราชบัณฑิตกับพรหมณ์ นั้นหันหน้าหมอบเฝ้าทูลฉลององคมนตรีบนบาทประจำอยู่ตามทิศไปมา ๆ กัน

จึงพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นวชิรวรรคบิดา ราชบัณฑิตประจำ

หาชัย	พระญาณวิจิตร (สีหรี โชนนาค)	หลวงสุริยาเทวพร (สีหรี สดเวทิน)
อุตร	เจ้าพระยาสมรราช (บัน สุชุม)	พราหมณ์นาค โคมตเวทิน
อิสาน	พระยาปริยัติธรรมธาดา (นพ สาธิตกัณณ)	พราหมณ์ผด เศรษฐาหมณ

จึงเสด็จกลับพระองค์คืนมาประจักษ์บรรพชา พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นวิจิตรวรมันปรีชา กราบบังคมทูลถวายพระพรพรรณยออีกครึ่งหนึ่งว่า—

ทิดง ทิดโฮ—จกธา ทิดโฮ

จกธา โฮโฮ ทิดโฮ โฮมาโฮ

ทิดโฮโฮ ทิดโฮโฮ นมทุกนาค

ทิดโฮโฮโฮโฮ โฮโฮโฮโฮ

โฮโฮ โฮโฮ โฮโฮโฮโฮ

ทิดโฮโฮโฮโฮโฮโฮโฮโฮ

ราชสีหรีโฮโฮ โฮโฮโฮโฮ

โฮโฮโฮ โฮโฮโฮ โฮโฮโฮ

คำแปล

ทิดทิดโฮโฮ ๑๐ คึง ทิดโฮโฮ ๔ ทิดโฮโฮ ๔ ทิดโฮโฮ ๑ ทิดโฮโฮ ๑
เหล่านี้ จงพระยาทิดโฮโฮโฮโฮโฮโฮ โฮโฮโฮโฮโฮโฮโฮโฮโฮโฮโฮโฮโฮโฮ
โฮโฮโฮโฮโฮโฮ โฮ
โฮ
โฮ
โฮ
โฮ
โฮ

จึงมีพระราชดำรัสตอบว่า ดังนี้ —

กลุ่ชาโฮ โฮ โฮโฮโฮโฮ

โฮโฮโฮโฮโฮโฮโฮโฮโฮโฮ

ขอทาน วุฒิชัย สดุดาโศก
 เหม่ ภาวดี สดุดา โสณโค
 อธิการบดี วิทยาลัยวิชาการศึกษา
 กรุงเทพมหานคร

สภา แม่ จันทวดี
 อธิการบดี สดุดา
 ฝ่ายบริหาร สดุดา

คำแปล

ข้าพเจ้า ขอเรียนถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ว่า ข้าพเจ้าขอเรียนถึง
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ว่า ข้าพเจ้าขอเรียนถึง
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ว่า ข้าพเจ้าขอเรียนถึง
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ว่า ข้าพเจ้าขอเรียนถึง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ว่า ข้าพเจ้าขอเรียนถึง
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ว่า ข้าพเจ้าขอเรียนถึง
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ว่า ข้าพเจ้าขอเรียนถึง

ขอเรียนถึง

ข้าพเจ้า ขอเรียนถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ว่า ข้าพเจ้าขอเรียนถึง
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ว่า ข้าพเจ้าขอเรียนถึง
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ว่า ข้าพเจ้าขอเรียนถึง

ขอเรียนถึง

รายชื่อ	ชื่อ	ชื่อ
๑. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ	สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ	สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
๒. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ	สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ	สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
๓. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ	สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ	สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ
๔. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ	สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ	สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

๕. พระพนมมโหฬาร เป้าสังฆวิสูตราวิภู พระพนมมโหฬาร ขารุณ
 เลศพรหมมณ
๖. หลวงสุริยา เป้าสังฆวิภู พระครูสุตถนันทมุนี
 เทเวศร
๗. หลวงราชมนี ไปรบเข้าคอก พระครูอินทราจารย์
๘. พระสิทธิชัยบดินทร์ พระราชครูวามเทพมุนี
 เจ้ากรมพระพนมมโหฬาร

๕ วิชาวรรณคดีของตามเสด็จเป็น ๔ สาย

ผู้เกี่ยวข้องช่วยเหลือ

ซ้าย

ขวา

๑. เจ้าพระ เจ้าพระ เจ้าพระ เจ้าพระ
 เสวกจัตวา สังกวณีย์ สังกวณีย์ สังกวณีย์
 มหาเสวกศรี พระพนมมโหฬาร ขาววารี มหาเสวกโท
 พระยาทวารวดี พระยาทวารวดี พระยาทวารวดี พระยาทวารวดี
 ชีราช (น.ร.ว.) สังกวณีย์ นามราช ขวมน (หุ่น
 โป๊ย มาลาภ) สังกวณีย์ (น.ร.ว. ข้าง) วิชโรทัย)
 วิชโรทัย (น.ร.ว.)
๒. เจ้าพระ เจ้าพระ เจ้าพระ เจ้าพระ
 พระพร สังกวณีย์ สังกวณีย์ สังกวณีย์
 ขาววารี พระพร วิชโรทัย หักหมื่น พระ
 พระพร มหาเสวกศรี ภาณุ เสวกโท ขาววารี
 ขาววารี พระพร พระพร (ทองเจือ ทอง
 ราชมนี ภาณุ (หุ่น) โภยา (โป๊ย)
 (เนียร สากวณีย์) วิชโรทัย) วิชโรทัย)

(๕) พระมหาพิชัยมงกุฎ ทรงรับมาทรงสวมแล้ว ผู้เชิญพานไป
ยืนข้างท้ายพระที่นั่งภัทรบิฐ ด้านขวา

(๖) พระขรรค์ชัยศรี ทรงรับแล้ว ทรงวางบนโต๊ะข้างพระที่นั่งภัทรบิฐ
เบื้องซ้าย

(๗) ทานพระกร ทรงรับแล้ว ทรงวางบนโต๊ะข้างพระที่นั่งภัทรบิฐ
เบื้องขวา

(๘) พัดราชวัชนี ทรงรับแล้ว ทรงวางบน โต๊ะ ข้าง พระที่นั่งภัทรบิฐ
เบื้องขวา

(๙) พระแสงจามรี ทรงรับแล้ว ทรงวางบนโต๊ะข้างพระที่นั่งภัทรบิฐ
เบื้องซ้าย

(๑๐) พระแสงท้าวช้างเผือก ทรงรับแล้ว ทรงวางบนโต๊ะข้างพระที่นั่ง
ภัทรบิฐเบื้องซ้าย

(๑๑) พระธำมรงค์จักรีรัตนโกสินทร์ ทรงรับมาทรงสวม ผู้เชิญพานไปยืน
อยู่ท้ายพระที่นั่งภัทรบิฐ ด้านใต้สวนอก

(๑๒) พระธำมรงค์รัตนวงษ์ ทรงรับมาทรงสวม ผู้เชิญพานไปยืน
ท้ายพระที่นั่งภัทรบิฐ ด้านเหนือสวนอก

(๑๓) ถ้องพระบาทเจ้าน้อย พระราชสุวามเทพนัน สอดถวาย ผู้
เชิญพานไปยืนท้ายพระที่นั่งภัทรบิฐ ด้านใต้สวนอก

(๑๔) พระแสงมุกของเกลี้ยง ทรงรับแล้ว ผู้เชิญพานไปเชิญอยู่ท้าย
พระที่นั่งภัทรบิฐ ด้านเหนือสวนอก

(๑๕) ทานพระกรทวรูป ทรงรับแล้ว ผู้เชิญพานไปยืนท้ายพระที่นั่ง
ภัทรบิฐ ด้านใต้สวนอก

(๑๖) พระสุพรรณศรีนิวันตก	} ผู้เชิญเชิญเข้าไปตั้งบนโต๊ะ ข้างพระ ที่นั่งภัทรบิฐเบื้องขวา
(๑๗) พานพระจันทร์หมาก	

- (๑๔) พระมณฑป } ผู้เชิญเชิญเข้าไปตั้งบนโต๊ะข้างพระที่นั่ง
(๑๕) พระเศวตฉัตรในทศ } ภัทรมิตรเบื้องซ้าย

แล้วพระราชครูวรมหาพนมนี้ ถวายพระแสงธวัชฎาฐต่งไป ผู้เชิญได้
เชิญเข้ามาตั้งคือ

- (๒๐) พระแสงทองคำเพชรรัตน์ ทรงรับแล้ว ผู้เชิญรับไปเชิญอยู่ตามที่
(๒๑) พระแสงศิวพรเสก
(๒๒) พระแสงตรี
(๒๓) พระแสงจักร
(๒๔) พระแสงเจ้านันทนา
(๒๕) พระแสงธนู
(๒๖) พระแสงขลุ่ยวิฬรพิพาท
(๒๗) พระแสงอินทพรขลุ่ยขลุ่ยมน้ำสโสร

ทรงรับแล้วมหาเศวตฉัตรเชิญ รับไปยืนเชิญอยู่ข้างหลังพระที่นั่งภัทรมิ
ตรด้านเหนือ และด้านใต้ ตามระเบียบที่ได้เชิญตามเสด็จมาณเวลานี้ตามเดิม
แล้วหยุดประโคม

จึงพระภิกษุชั้นอธิบดีเจ้ากรมพระมหามณฑปฤทธินาสกราบบังคมทูลถวายมณฑป
มณฑปเศวตฉัตรด้วยคำมกรภาษาวา

มณฑป เหม เกวี่ โสภณ ตรีโค ๔ ขโม ๕ โส เกวี่ มณฑปวิจิตรโก
มณฑปราช สุธาภาณนิโค โสโค เสน มอ โสภณฤกษ์ เกวี่สุล นิบุธนาณ ๔
สารู เกวี่ อินิ ปฐิคุศเทศวา มณฑป ๑ สุปริราช ๑ ขาณิ ปฐาฐวา นาล
สุควา รมณิกิ ๑ กุชารวมมณฑป ๑ สวิทต ๑

ทรงตอบด้วยมกรภาษาวา เหวี่ สุวามุณ ๔

แล้วกราบบังคมทูลด้วยคำสาธามอีกว่า

พุทธมณเฑียรในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกครั้งใหม่แล้ว พระสงฆ์ถวายอนุโมทนา
สมเด็จพระสังฆราชเจ้าถวายอภิเษกพิเศษเป็นประเพณีทุกวันนี้

พุทธอนุภาว ไพบูลย์มณฑลราชูปถัมภ์ มหาราชา อภิรักษ์

ธมฺมาภาว ไพบูลย์มณฑลราชูปถัมภ์ มหาราชา อภิรักษ์

กัจจนาภาว ไพบูลย์มณฑลราชูปถัมภ์ มหาราชา อภิรักษ์

พุทธอนุภาว นิสสัย ไพบูลย์มณฑลราชูปถัมภ์ มหาราชา พุทธสาสน์ รูป
อนุภาว ไพบูลย์มณฑลราชูปถัมภ์ มหาราชา พุทธสาสน์ รูป

ธมฺมาภาว นิสสัย ไพบูลย์มณฑลราชูปถัมภ์ มหาราชา รูป อนุภาว ไพบูลย์
มณฑลราชูปถัมภ์ มหาราชา รูป

กัจจนาภาว นิสสัย ไพบูลย์มณฑลราชูปถัมภ์ มหาราชา รูป อนุภาว ไพบูลย์
มณฑลราชูปถัมภ์ มหาราชา รูป

พุทธอนุภาว ไพบูลย์มณฑลราชูปถัมภ์ มหาราชา อภิรักษ์

ธมฺมาภาว ไพบูลย์มณฑลราชูปถัมภ์ มหาราชา อภิรักษ์

กัจจนาภาว ไพบูลย์มณฑลราชูปถัมภ์ มหาราชา อภิรักษ์

พระสงฆ์ในพิธีนี้แล้ว กวัก ๕ รูป ๑ ถวายพรพร สมเด็จพระพุทธ
โฆษาจารย์ถวายพระพรกลับ ว่า

ขอถวายพระพร เจริญพระราชพิธี สืบสันตติวงศ์มั่นคงพระชนมายุจากพระการ
รรมันแก้วสมเด็จพระพุทธพรพร สมภาร พระองค์แล้วเกิดพระปิ่นมณฑลราชูปถัมภ์
พระปกเกล้าเจ้าสยามธรรมมณฑลราชูปถัมภ์ พระองค์แล้วเกิดพระปิ่นมณฑลราชูปถัมภ์
สมเด็จพระสังฆราชเจ้าสยามธรรมมณฑลราชูปถัมภ์ พระองค์แล้วเกิดพระปิ่นมณฑลราชูปถัมภ์
สมเด็จพระสังฆราชเจ้าสยามธรรมมณฑลราชูปถัมภ์ พระองค์แล้วเกิดพระปิ่นมณฑลราชูปถัมภ์
สมเด็จพระสังฆราชเจ้าสยามธรรมมณฑลราชูปถัมภ์ พระองค์แล้วเกิดพระปิ่นมณฑลราชูปถัมภ์

จึงพระสงฆ์ออกถวายพระพรที่แจ้งพระพรดีมาน สมเด็จพระสังฆราชเจ้า
กับพระราชาคณะ ๑๐ รูป ซึ่งเจริญพระพุทธมนต์ในพระที่นั่งไพศาลทักษิณ เข้า
ประจําอาสน์ในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระสงฆ์ทั้งนี้แล้วถวายพรพร
ขึ้น สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ขึ้นเทียบขึ้นแล้วแปลแจ้งการพระราชาพิธีสงฆ์

(ค) พระองค์เสด็จ เจ้าพนักงานได้เก็บพระธำมรงค์ที่ผูกเครื่องพระม
อเนกบริวารพาพระธิดาออกมาผูกเพ็ชร์อยู่ที่ เกษพณี พระ บันดาลศิวาภิรมย์ ส่วน
สตรีมณฑล พระธิดาขึ้นอยู่ที่สนามหญ้าหน้าพระที่นั่งจักรีองค์ตะวันออก พระ
ที่นั่งราชมณเฑียรประทับอยู่ที่ตบพระที่นั่งศิวาภิรมย์ด้านเหนือ และเตรียมสั
นั ญ์ไว้พร้อมสรรพ

เวลา ๒ ส.ท. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเครื่องบรมราชภูษิตา
กรณ ประทับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ทรงฉลองพระองค์ทวย งามอน
เนื่องเวลาบรมราชาภิเษก เสด็จออกทางพระทวารเทวราชมเหศวร์ ออกพระท
่นองมรินทรวินิจฉัย กรมหลวงสงขลานครินทร์ เสด็จสถิตย์เหนือรัตนโกสิน
พระราชบัลลังก์สุคนธ์ลาดทองคำบน พระแท่นมเหศวร์เศวตฉัตร ทรงพระ มหา พิชัย
มงกุฎ และฉลองพระบาทราชกกุธภัณฑ์แล้ว ได้เวลาฤกษ์ฤกษ์ พนักงาน
รวิกรับ ขวาม่านไฟพระสุกัณธ์เลื่อนสาย พระธิดาเข้ามา (ท้าวฮั่วเสนา) ขุน
ตอกไม้ทองเงินเป็นสัญญาณชาวประโคมกระถึ่มหรืออีก แคร่ คังขี้ กลองชนะ
ทหารกองเกียรติยศตระการวันทองแว่น แคร่วงบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี
พระบรมวงศานุวงศ์ฝ่ายหน้า ผู้แทนพระราชาธิบดีและประมุขราชธิบดีกับคณะ
ทูตานุทูตและเจ้าที่สถิตย์อยู่ใต้พระที่นั่งฝ่ายเสนาอำมาตย์ราชเสวก เฝ้าที่สถิตย์ของ
ผู้พระราชทานตำแหน่ง เมื่อสวดถึงประโคมแล้ว สมเด็จพระเจ้าบรม
วงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช กราบบังคมทูลพระกรุณา
แสดงความจงรักภักดี และถวายพระพรชัยแทนในนามแห่ง พระบรม
วงศานุวงศ์กับทั้งเสนาบดีมนตรีมุขและบรรดา เสนาบดีราช เศวกบริวาร
ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยทั่ว พระ ราช อาณาจักรใน ทำมณีกางมทาสันนิบาต นั้น
มีพระบรมราชโองการดำรัสตอบขอบใจทั่วกัน ทหารราชทานอนุญาตให้
ดำรงตำแหน่งราชการสืบไปทุกคน ตามราชประเพณีและพระ ราชทานอริยธรร
มาธิปไตย สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช
รับพระบรมราชโองการไว้เทิดทูน ำเป็นฤกษ์ พนักงานรวิกรับ ขวาม่านจักรีพระ
สุกัณธ์เลื่อนสายบัลลังก์ มีสัญญาณและประโคมคำนึงพระเกียรติยศ

ลำดับนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาฯ ทรงแจก
 พระแสงขรรค์ยาวโลหะ เสด็จขึ้นพระที่นั่งวิภาเนศวร์นิเวศน์ ประทับพระที่นั่ง
 ภัทรบิฐ พระบรมวงศานุวงศ์และข้าทูลละอองธุลีพระบาทฝ่ายในตลอดถึงสตรี
 บรรดาศักดิ์ออกพระราชฐานเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทโดยลำดับกัน หม่อมเจ้า
 วิชาพรพรหม พระวรราชชายา ประทับพระราชอาสน์ทางทิศเหนือพระที่นั่งภัทร
 บิฐตามกึ่งเจ้าหน้าที่ทูลขอไว้ จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้พระ
 เจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหรสพ อัญ
 ประสาทพระแสงพระบรมราชโองการทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ๑ สถาปนา
 หม่อมเจ้าวิชาพรพรหมขึ้นเป็นสมเด็จพระนางเจ้าวิชาพรพรหม พระบรมราชินี
 จนนับทรงหลังน้ำพระมหาจักรี พระเจ็ด พระราชทานสมเด็จพระนางเจ้าวิชา
 พรพรหมพระวรราชินี แล้วพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์มหากษัตริย์บรมราชวงศ์
 กับเครื่องราชอิสริยาภรณ์พระพันวษาพระวรวงศ์เธอเป็นโบราณมรดก อิกทั้ง
 เครื่องราชูปโภคสำหรับตำแหน่งพระอัครมเหสีด้วย ในขณะนั้นทรงประ
 โคมได้ประโคม ข้องชัย สังข์แตร และฆ้องโมกข์จาวัว เครื่องดุริยดนตรี
 เมื่อสุดเสียงประโคมแล้ว พระเจ้าบรมวงศ์เธอพระองค์เจ้าเทพประภาทรง
 รับฉันทานุมิตีแทนในนามของสตรีชั้นนิราศถวายพระพรชัย พระบาทสมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริดีชอบแล้ว เสด็จพร้อมด้วยสมเด็จพระบรม
 ราชินี ทรงไปรับศอกพิภูลงทองพิภูลงเงิน และเงินสกลีตามทางเสด็จขึ้นหอ
 พระสุราธิบดีนิมานทรงเป่าสังข์พระกรุณาฯ ทรงแจกของหลวงและของครัวแล้วทรง
 พระมโหฬารสำสุกสำราญ เสด็จพระราชดำเนินโดยทางลำคพระบาทพร้อม
 ด้วยสมเด็จพระบรมราชินี แต่หอพระสุราธิบดีนิมานไปสู่พระที่นั่งบรมพิมานตาม
 เเค็มโคทรงภาอาใบ

เวลาบ่ายเจ้าพนักงานได้เชิญพระโกศพระบรมอัฐิพระบาทสมเด็จพระ
 ปรมาธิบดี ๑ พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ๑ พระโกศพระบรมอัฐิพระบาท
 สมเด็จพระรามาธิบดี ๒ พระพุทธเลิศหล้านภาลัย ๑ พระโกศพระบรม

อัสติพระบาทสมเด็จพระวรมหาธิบดี ๓ พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว • พระโกศ
พระบรมอัสติพระบาทสมเด็จพระวรมหาธิบดี ๔ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว • พระ
โกศพระบรมอัสติพระบาทสมเด็จพระวรมหาธิบดี ๕ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
• พระโกศพระบรมอัสติสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก • พระโกศพระบรม
อัสติสมเด็จพระศรีทศรินทราบรมราชินีนาถ • รวม ๘ พระโกศชั้นประคัลฐาน
ยังพระแท่นมหาเศวตฉัตรประดับมุกจำเริญพระที่นั่งสุทโธลปราสาท

จัดตั้งขบวนแห่โดยขบวนพยุหยาตรา ๔ สาย คือประภูกหน้า พระยา
พิทักษ์ภูบาล (สวัสดิ วิเศษศิริ) เมืองขวา พระยาเวียงไทรอุดม (ขุน
ไธสงามน) เมืองซ้าย ตั้งนายท้ายขบวนซึ่งดำรงยศของชาว ๔ ชาย เดินขวา
เดินซ้ายคู่ • นำหัว พระขบวนอรรพเหิง (สง สดสเสวี) เมืองขวา พระยา
บำรุงราชฐาน (ฮวด หุดเฮว) เมืองซ้าย มีมหรสพสำคัณเรียงขวาง ๔ มี
กัณหา ๑๖ ผู้ตีพรมอีก ๑ หลวงทศศักดิ์ (เจ็ดต้น ศกขวิระ) ๒ หลวง
ศรีวิจิตร (จีน สุนทรวร) ๑ หลวงอิศรเสวตกิจ (แ้ว ศัพทเสวี)
๔ หลวงสิทธิบรรณการ (คำเมือง อธิสุข) สารวัตรคุม หลวงวิสุทธิเสวก
(เทียบ ที่ประโคน) รวมออก ดำรงขบวนผู้กำกับหาคัดเลือกเดินเคียงคู่กันเป็น ๔
สาย เดินขบวน ๔๖ คู่ เดินข้างซ้าย ๔๖ คู่ รวมตลอดขบวนของ ๘๐ ตลอด
ขบวนเงิน ๔๐ เดินขวา ๒ สายเดินซ้าย ๒ สาย ระหว่างกลางมีจ่าเป็น ๒ จ่าของ
๒ พระยามเหิ (มณี วิวัฒนานนท์) ผู้กำกับ กับนายทหารรักษาวังอีก ๒ รวมผู้
กำกับเป็น ๓ ต่อจากตลอดขบวนถึงแตรฝรั่ง ๒๐ แตรกลอง ๑๒ คีรี ๔ เดินเรียง
ขวา ๒ สาย เดินเรียงซ้าย ๒ สาย สารวัตรคุม ขุนแสนหัวเขา (ฉัตร จิตรเสน)
กำกับ • เครื่องสูงหน้า ๕ ชั้น ๖ เจ็ดชั้น ๒ บัง แตรกลอง ๔ เดิน ๒ ข้างมาหาคัดเลือก
เชิญพระแสงท้าวเครื่องขันธ์หน้า ๒ พระพิณจันทราสีน (เปี่ยม ปุณเสวี)
• กับพระสมันตยาธิราช (พวง หุดเฮว) • คุมเครื่อง แล้วยิ่งพระเสมา
ธิปัตย์ • พระฉัตรชัย • พระการพหะ • เดินขบวนเป็น ๔ ผู้บอกสัญญาณพระ
ยาราชามานู • ผู้ถือกรับหลวงวิสุทธิคุณพระยาเสด็จสุพรรณ (ชม

ชมเสวี) ๑ พระทนต์เจ้าคลังหุ้ม ๑ นายทหารราชองครักษ์ เจ้าหญิงกระบี่ของ
ทรงพำนักในเสด็จองค์พระวราเชนพรธอนประพันธ์ด้วยพระวรา ปริมาณก็กับพระที่
หนึ่ง คุณมาสารตราของอยู่จนพระกลศศักรโศก พนักงานอภิบาลมวราชอยู่จน
บังสุริย และหมื่นจกต์องค์ (เสด็จ ธนสมุทร) เจ้าพระทนต์ของมอญ
เก็บเข้าประจำที่ คือ

คู่ที่ ๑ ขาววางเอก พระธาวพงค์หัตถ์ (ม.ร.ว. เข็ม อิศรเสนา) ของ
วางเอก พระธามบุรพัตินราชพลภ (นพ ไกรฤกษ์)

คู่ที่ ๒ มหานสวกเอก พระธามปริบุรณ์ราชสมบัติ (ม.ร.ว. มุข ศารทกร)
มหาเสวกโท พระยาพนปวิธา (ม.ร.ว. ส่วนเวร อิศรเสนา)

คู่ที่ ๓ มหาอำมาตย์โท พระยาศรีธรรมมาธิดา (เจิม บุญบริกพันธ์)
ของวางโท พระยาไพศาลศิลปศาสตร์ (รื่น ศอฆานนท์)

คู่ที่ ๔ มหาอำมาตย์โท พระยาสวัสดิ์วรวิจิ (ม.ร.ว. สาธิตุต สมทรงศ์)
มหาอำมาตย์โท พระยาอัครมนตรีโสภณ (ม.ร.ว. ชม อิศรางกูร)

คู่ที่ ๕ ของวางโท พระยามหาพนมราช (ม.ร.ว. ร่มง นพวงศ์) มหา
อำมาตย์โท พระยาโมคขวิจิตรฤกษ์ (หุ่น บุญนาค)

คู่ที่ ๖ นายพลเรือหัว พระยาดำรงราชพลขันธ์ (กอน บุญนาค) นาย
พลหัว พระยาพระคุณยารักษ์ (สวัสดิ์ บุญนาค)

คู่ที่ ๗ มหาอำมาตย์ตรี พระยาสรพกิจเกษมธการ (เก่ง บุคสิงห์)
มหาอำมาตย์ตรี พระยาราชสมบัติ (เอ็ม บุรณนท์) ทั้งมีราชองครักษ์อีก

๑๐ คู่ และมหาดเล็ก ๔ คู่เป็นอันครบพรม เจ้าผู้คุมตอกไม้ทองเงิน (เพราะ
เป็นขบวนราชในพระราชฐาน) มหาดเล็กเจ็ดพระแสงราชศัสตราอีก ๔
เครื่องเข้าประจำที่พร้อม มอญก็เครื่องสูงหลัง เรือขึ้น ๒ หักรับ ๔ บังแทรก
๒ รุมสาย ๔ มหาดเล็กเจ็ดพระแสงหว่างเครื่องข้างหลัง ๔ พระแสงตาม ๔
มหาดเล็กเจ็ดเครื่องราชูปโภคตาม ๔๐ แพนทีย์ท้ายขบวนคือ พระรัตนแพทย์
(เวช พิชัยแพทย์) พระรัตนแพทย์ (บุญ บุญสุเว) ประคองตัว พระยาเสนา

มหาณัฏฐปณินา แล้วทรงจุดเทียนทองเงิน ถวายคันไม้ทองเงินจนตลอด
บ่อน บูชาพระพุทธรูปทั่วทุกโลก พระพุทธรูปทิศด้านซ้าย ทรงจุด
เทียนทองเงินบูชาพระธรรมคันธาร์ ซึ่งทอดอุ้งนพพานทองสองชั้นเหมือน
ธรรมาคันค้ำฟ้า ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการพระแก้ว พระเจ้าวรวงศ์เธอ
กรมหมื่นชินวรสิริวัฒน์ สมเด็จพระสังฆราชเจ้าถวายศีลทรงคืนแก้ว ทรง
ประกาศพระองค์เป็นศาสนูปถัมภกในพระบรมพุทธศาสนาครั้งนี้

๓ โศภ ภูมิก สดโก ปสฺสโน เชน เชน วิธนา กิสมณโก อธิทานิ
ฯ วรฺชช อภิสสิโก ฯ เชนาติ พุทฺธสฺส รมฺมมฺม สัมมสฺส ชกฺกานํ นิยฺยาเทมิ
พุทฺธสวณฺณสฺส รมฺมมฺม รณฺณวณฺณกุกฺก สวักขณํ ฯ สวณฺณ ภูมิก สโณ พุทฺธ
สาธณฺณปฺปณฺณโกกํ มํ อวโรก

สมเด็จพระราชาคณะ พระราชาคณะชั้นฐานันดรอยู่ถึง ๘๐ รูปในสาธุ
หรือมี ๓ ๓ หรือ แล้วสมเด็จพระสังฆราชเจ้าถวายศีลไว้ พระสงฆ์รับด้วย
โศภกุกฺกโก ๓ ๓ กะระกสฺสพ ๓ สมเด็จพระวันรัตถวายพระพรกล่าวถึงทาง
ในพระคัมภีร์ข้างหลังพระอุโบสถ แล้วมีท่อนร้องอาภัสสรในพระที่นั่งสุวิ
มหาปราสาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จออกทรงพระอุโบสถ
โดยขบวนตามทางเต็มขบวนประทับหลังพระประสาธน์วิจิตรพระศรีรัตนศาสดาราม
ทรงพระมหาพิชัยมงกุฎ เสด็จออกทรงประทับพระบรมมหาราชวัง เจ้า
พนักงานเสด็จขึ้นขบวนเสด็จพระราชดำเนินกับข้าไประขุพินามชัยศรี แล้ว
ไปเทียบพระราชมหาราชที่นั่งเหนือหน้าพระที่นั่งอาภรณ์ภิรมย์ปราสาทเป็ห้อง
พระมหาพิชัยมงกุฎ เสด็จขึ้นพระที่นั่งสุวิมาหาปราสาท ทรงเครื่อง
ทองนီเอเครื่องราชสักการถวายบังคมพระบรมอัฐิ พระบรมศพกับด้วยสมเด็จพระ
พระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี และทรงทอดผ้าไตรศกูปการณพระ
บรมอัฐิพระโกศละ ๑ ไตร ผ้าขาวพันพระโกศละ ๘ พันเป็น ๘๐ และผ้าไตรที่
พระบรมศพอีก ๘๐ ไตร พระสงฆ์ราชาคณะ ๘๐ รูป สดับปกรณ์แล้ว
เสด็จขึ้นทางข้างในพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมราชินีเสด็จโดยทางลาดพระบาทไป
สู่พระที่นั่งบรมพิมาน ทรงไปประทับอยู่จนถึงตลอดทางเสด็จพระราชดำเนิน มี

ขบวรข้างในเชื้อพระวงศ์เจ้าพระรองตามเสด็จคือ พระแสงพระคชชัยศรี พระ
เจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศิริรัตนบุบผา พระศุภพรหมศรีหม่อมเจ้าไวโร-
ประภา ในสมเด็จพระบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช
พานพระศรี หม่อมเจ้าศุภรังษี ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระ
นริศรานุวัดติวงศ์ พานพระวชิรภักดิ์ หม่อมเจ้าพรวิมลประไพ ในสมเด็จ
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ พานพระภักดิ์ หม่อมเจ้า
แจไซยภักดิ์ ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ

เวลา ๕ นาฬิกาพลบค่ำ เจ้าพนักงานได้ตั้งบายศรีขึ้นทั่วท้องวัง ที่
พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย มีพระที่นั่งมโหฬารแว่นแฉ่งขึ้นเจ้าพนักงานฝ่ายหน้า
และข้าราชการฝ่ายใน เวียนเวียนสรวลโสมมพระราชมณเฑียรสถานตามขัดคืบ
ราชประเพณี

ครั้นค่ำใกล้พระสุกัญ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเครื่องเสด็จยัส-
ศกรม (สำเภาเงิน) ทรงพระมาลาเพชรน้อย เสด็จพระราชดำเนินจากพระที่นั่งบรม
พิมานโดยทางในทรงไปรับที่อุ้งหล่งที่อุ้งเงินและเงินทั้งสองตาม ทางลาดพระบาท
เสด็จพระราชดำเนินขึ้นประทับพระที่นั่งจักรพรรดิพิมานในพระมณฑปเพชร มี
พระราชวงศ์ฝ่ายในเชื้อเครือวงศ์กับพระราชภคินีและเครือญาติ ราชบุพการีตาม
เสด็จคือ

๑ เชื้อพระวงศ์เจ้าฟ้าผ่องแผ้ว
พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุทธวงศ
วิจิตร ในสมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงวงศา
สวรรค์พินิต

๒ เชื้อพระวงศ์ กรมคัคคิสีภักดิ์
อันใกล้เจ้า พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า
สมรฉัตรในกรมหลวงกันทรเพชร์ยศ
โยธิน

๓ เชื้อพระแสงพระคชชัยศรีน้อย พระ
เจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าศิริรัตน
บุบผา ในสมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวง
นครสวรรค์พินิต

๔ เชื้อพระแสงข้างข้างเผือก กับอัน
ใกล้เจ้า พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระ
องค์เจ้าพิณสุภสมย์ ในสมเด็จ
กรมหลวงนครสวรรค์พินิต

วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ เวลา ๙.๐๐ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พล.ร. ประสงค์เกรียงไกรเรืออากาศโท สภาจารีกรมราชวังเสด็จออกพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี มหาอำมาตย์เอก พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศ ประพัทธ์ เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศเนมิอีตรราชทูต พิเศษที่มาช่วยงาน แทนพระองค์หรรษาชาชินคันแทนตัวประธานาธิบดีมาประเศเจ้าในพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทเบื้องบรรพทิศ ทวารอนาโยคธำดับ คือ

- ท่าน ว. อธิบดี, ผู้แทนท่านประธานาธิบดีแห่งรัฐเยอรมัน;
- ท่าน ว.ว. รัฐเสถียร, ผู้แทนท่านประธานาธิบดีแห่งสหพันธรัฐอเมริกา;
- ท่าน ม. ไปนดง, ผู้แทนพระองค์สมเด็จพระราชาธิบดีชาวเบลจ;
- ท่าน ฟ. กราเมร, ผู้แทนพระองค์สมเด็จพระเจ้ากรุงสเปน;
- ท่าน ฮ. วิลเฮล์ม, ผู้แทนท่านประธานาธิบดีแห่งรัฐฝรั่งเศส;
- ท่าน ร.ธ. เกรก, ผู้แทนพระองค์สมเด็จพระเจ้ากรุงอังกฤษ;
- ท่าน จ. อะมาโร, ผู้แทนพระองค์สมเด็จพระเจ้ากรีซ;
- ท่าน ก. อาณา, ผู้แทนพระองค์สมเด็จพระบรมราชาธิราชกรุงญิบ;
- ท่าน อ.จ.ว. ฮูเบร, ผู้แทนพระองค์สมเด็จพระเจ้ากรุงเบลจ;

ครั้นแล้วเสด็จออกทั้งพระโอรสธิดาพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท มีเสนาบดีกระทรวงวัง ราชเลขาณการฝ่ายต่างประเทศ สมุหราชองครักษ์ อธิบดีกรมมหาดเล็ก ฯลฯ โดยเสด็จ ฯ เสนาบดีว่าการต่างประเทศนำคณะทูตานุทูตต่างประเทศผู้พร้อมกัน อัครราชทูตเนมิอีตรราชทูตพิเศษที่หน้ากราบบังคมทูลถวายพระพรชัย มีพระราชดำรัสตอบ และทรงพระราชปฐิสนิถาบรรดาผู้มาเฝ้าแล้วเสด็จขึ้น

เวลา ๕ น. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พล.ร. ประสงค์เกรียงไกรเรืออากาศโท พิเศษให้เสด็จทักท้วง พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการฝ่ายในและภรรยาเจ้าทูลฉลองผู้พระบาทสมเด็จพระเจ้า ฯ ทูลขอออกไม่อยู่ก่อน แล้วเสด็จ

ออกพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระบรมวงศานุวงศ์ขึ้นเข้าทูลฉลองรับพระบาท
 นี้นเสนาอำมาตย์คู่ตบแต่ง ๑ ถวายศอกไม้คู่เปลี่ยนแล้ว ทรงยศเทียบทอง
 เงินพระที่นั่งบุษบกมาลา และเครื่องนมัสการพระแล้ว พระราชทานสัญญา
 บัตรตั้งพระราชอาสน์เป็นประณตฤกษ์ ๓ รูป คือ พระครูประทุมธรรมราชา
 (หนู) เจ้าอาวาสวัดปากน้ำวชิราราม เป็นพระปิตุฆาตเสกพระธรรมวชิรดา
 พระมหาพรหมวิเศษธรรมวาส เป็นพระปิตุฆาตเสกพระธรรมทานิการ ๑ พระ
 มหาภักดีธรรม จันทน์เทศน์ เป็นพระธรรมวิสารพระธรรมวชิร ๑ พระราช
 อาสน์ทำตั้ง ๑๐ รูป มีสมเด็จพระที่นั่งราชเจ้าเป็นประธานเสกขันธ์โต แล้ว
 พระที่นั่งพระราชทานสมพระศรีศักดิ์ใหม่ออกไปครองหีบไตรเข้ามานั่งธรรมาสน์ พระ
 ปิตุฆาตเสกเสกถวายบังคมพระสงฆ์พร้อมในหล้า ถวายพระพรราชเจ้าถวาย
 อธิกรณ พระสงฆ์โสภณถวายพระพรแล้วพระสงฆ์โสภณวัดเทพรัตนพร
 วาส ขึ้นนั่งบนพระที่นั่งอาสน์วัดพระศรีเศวตฉัตร ถวายศีลศักราช ถวาย
 พระธรรมเทศนามงคลสุคติ วิมลสุคติ ถวายเนมตสุคติพร้อมเป็นกัณฑ์เคียวกัน
 จบถวายบังคมพระสงฆ์อนุกรมเปรียญ ๘ รูปพร้อมแล้ว ทรงประเคนหีบไตร
 นี้นไว้วัดถ้ำบังรายเครื่องไทยธรรมถวายให้เสก และรับเทียบในวัดถ้ำบังรายไทย
 ธรรมนักรพรรดิบทกัณฑ์ พระสงฆ์โสภณถวายอธิกรณถวายพระพรลาถวีย เวลา
 ๖.๓๐ น.ก. เสร็จงาน

วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ เวลา ๔ น.ก. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรง
 เสด็จทรงรถออกท้าวบก ประคัมเครื่องราชอิสริยาภรณ์ เสด็จออกประทับ
 พระราชอาสน์ตั้งพระโรงกลางพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เสด็จขึ้นกระบวน
 วิ่ง ราชเอาฉัตร ๑๓ ท้าวของเสวก ๑๓ นักรบมหาดเล็ก ๑๓ โดย
 เสด็จ ๑ พระราชดำเนิน มหาอำมาตย์นายก เจ้าพระยาบวรราช เสด็จขึ้น
 กระบวนมหาดไทย นำผู้ที่เป็นหัวหน้าในคณะทั้งห้าไปข้างหน้า

๑. สมุหนายก ๒. เจ้าพระยาบวรราช ๓. โฉมทองเอก ๔. เจ้าพระยาบวรราช ๕. เจ้าพระยาบวรราช
 (๒) ๑๘ รูป

๒. เรเวอเรนดฺ ร.ว. ไปสตุ นายกแห่งคณะโปรเตสแตนต์ กวาช
พระพรหมคณธะ, ซึ่งแต่งตั้งมา ๑๕ นาย,

๓. นาย ว. แสพเพนเคิน นายกแห่งสภาอากลิฟานิชซ์ กวาชพระพร
หมคณธะ, ซึ่งแต่งตั้งมา ๑๔ นาย,

๔. นางมิเชล กวาชพระพรหมคณธะชาลิสบูร์, ซึ่งแต่งตั้งมา
๑๒ นาย,

๕. นายเชียวฮุดเส็ง ฮันจูเอ็ง กวาชพระพรหมคณธะพ่อค้าจีน ซึ่ง
แต่งตั้งมา ๒๐ นาย,

๖. นาย เอ.บี.นาบี กวาชพระพรหมคณธะพ่อค้าอิสลาม ซึ่งตั้ง
ตั้งมา ๒๐ นาย,

๗. นายบรือตัม สิงห์ กวาชพระพรหมคณธะพ่อค้าฮินดู ซึ่ง
แต่งตั้งมา ๑๖ นาย,

๘. นายชัคคิราม นีคณธะฮินดู ๒๓ นาย,

๙. นาย เอ.เอม.อับดุล กะบูม นีคณธะฮินดู โมหะมา
๒๐ นาย,

๑๐. อามาสโก โท พระยาภิรมย์โกษาทรวง (ต่อจ ไซคิพุทธคณธะ) กรม
ตำรวจนำคณธะพ่อค้าไทย ๒๖ นาย,

เมื่อผู้ลอลองฮุดีพระบาท กรบบนังคมกุดพระกรณาแสดงความจงรักภักดีถวาย
พระพรหมคณธะ มีพระราชดำรัสตอบแล้วเสด็จขึ้น ผู้ลอลองฮุดีพระ
พระบาทออกจากรกแม่น้ำแล้ว

เวลา ๕ ค.ท. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมด้วยสมเด็จพระนาง
เจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี เสด็จออกบนเสด็จพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท
พระราชมนตรณาทรงตั้งเกล้าให้ผู้ช่วยเสนาบดีทูลฯ ซึ่งเข้ามาคอยเฝ้าอยู่ที่สนามหญ้า
และท่าช้างหน้าพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทคู่กันหลายนั่นอันได้ ไปจนประค
พินนหรือหริ่งเฝ้าผู้ลอลองฮุดีพระบาท พระบาทเจ้า (ฮาด ฌบิณเทเซอร์)

สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงมีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำดอกไม้ธูปเทียน
แทนประชากรราษฎร มีพระราชดำริให้ครอบครัวเจ้าเมืองต่าง ๆ

[illegible]

อนึ่งในเวลานี้ พระพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทรงของพระสถิตย
ราชทานสำหรับพระเถระและภิกษุสงฆ์ตามสมควรแก่ฐานะ และ
ต่างประเทศ สดุดีต่อผู้เคารพศรัทธาในพระพุทธศาสนา คือ (๑) เหยื่อ
บรรดาพระเถระและภิกษุสงฆ์ที่ได้อุปสมบทแล้วเป็นครั้งแรก เงินบ้าง กา
โหล่ทองคำบ้างเงินบ้างตามฐานันดรศักดิ์ ส่วนพระสงฆ์ได้รับพระราชทานเหยื่อ
ทองแดง (๒) ดอกฟ้ากุ่มเงิน ทอง มีจำนวนมากน้อยตามฐานันดรศักดิ์ ส่วน
(๓) หนังสืออธิบายลักษณะงานภาษาอังกฤษสำหรับพระราชาชนชาวต่างประ
เทศ และมีบางชนิดตามพระวาทะเจ้าอาวาส

ព័ត៌មានបន្ថែម

ตามราชประเพณีแห่งนามบรรพชาภิเษก สมเด็จพระราชาธิบดี เมอ
วักที่ทรงรับเสกแล้ว ได้เสด็จไปกระทำราชพิธีการขึ้นครองราชสมบัติ

ทั้งตัวสำคัญเป็นที่ทรงนับถือยิ่ง เป็นโอกาสที่จะให้ท้าวธรรมบุตรได้เข้ามาพบ
พระนางตามทางเสด็จพระราชดำเนินด้วย

จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้กำหนดการเสด็จทางบกตาม
ที่ ๑ มีนาคม เพื่อทรงนมัสการบูชาอิศวรในวัดบรมนิวาสและวัดพระเชตุพน
และทางเรือวันที่ ๒ มีนาคมที่วัดอรุณราชวราราม การเสด็จทั้ง ๒ วันนั้น
เป็นขบวนพยุหยาตรา

ในวันที่ ๑ มีนาคม ขบวนพยุหยาตราเป็นอย่างสดถาวรจนวันขบวนครั้ง
นั้น

ขบวนขึ้นท้าวบก

กรมบัญชาการกองพลทหารบกที่ ๑ รักษาพระองค์

แตรวงกรมทหารบกม้าวรม

กรมทหารบกม้ากรุงเทพ ๑ รักษาพระองค์

กรมทหารปืนใหญ่ที่ ๑ รักษาพระองค์

กรมทหารบกช่างที่ ๑ รักษาพระองค์

แตรวงกรมทหารบกราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์

กองพันที่ ๑ กรมทหารบกราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์

กองพันที่ ๒ กรมทหารบกราบที่ ๑๑ รักษาพระองค์

กรมบัญชาการกองทัพอากาศทหารบกที่ ๑

ขบวนราชอิศริยยศ

ประดิษฐาน	พระยาศรีสุทนต์มณี	๑	๒
	พระยาเวียงไทรโยค	๑	
นายท้ายช้าง	เชิญธงทีกทองขวาง ๒ (สองหลัก)	๔	

มหาเสวกโท พระยาเคษามุขี
(หนว บุนนาค) สมุหเทศาภิบาล
มณฑลมหाराษฎร์

มหาเสวกโท พระยาเพชรดา(สอาด
ณ มัธยมเพ็ชร) สมุหพระนครบาล

มหาเสวกโท พระยาสุพรรณนครบาล
(บัว บุนนาค) สมุหเทศาภิบาล
มณฑลลพบุรี

จางวางโท พระยาพนินทรเสนา-
มุขี (ใหญ่ ศยามานนท์) สมุห
เทศาภิบาลมณฑลนครสวรรค์

จางวางโท พระยาศาสตราวุธ (เทียบ
วิจิตรกุล) สมุหเทศาภิบาลมณฑล
ราชบุรี

จางวางตรี พระยาไกรเพชรวิเศษ
สงคราม (ชม โชติกุลกณะ) สมุห
เทศาภิบาลมณฑลจันทบุรี

ราชองครักษ์

อินทร

พรหม

ถ้ากับ

ทหาร ๑๐ คู่

มหาดเล็ก

กรมวัง

อินทร พระอินทราธิบดี (ต้น ภาณุศักดิ์)

พรหม พระอินทราธิบดี (บ๊วย สุคันธุล)

จางวางโท พระยาสุรินทรรดา (นอ-
นุช วิเศษกุล) สมุหเทศาภิบาล
มณฑลภูเก็ต

มหาเสวกโท พระยาศรีสุริยราชวร
านุวัตร (สุข คิณธุล) สมุหเทศา
ภิบาลมณฑลพิษณุโลก

มหาเสวกโท พระยารณชัยชาญยุทธ
(ถนอม บุนนาค) สมุหเทศาภิบาล
มณฑลยี่สิบเอ็ด

มหาเสวกโท พระยาคงคาราธิบดี
(พลอย สมศิริ) สมุหเทศาภิบาล
มณฑลสุราษฎร์

มหาเสวกตรี พระยาเพชรปาณี (ต้น
ภักดีประเสริฐ) สมุหเทศาภิบาล
มณฑลฉะเชิงรราชนา

จางวางตรี พระยาสุนทรบุรุษพิทักษ์
สงคราม (อ๊ กวรรณ) สมุหเทศา
ภิบาลมณฑลนครราชสีมา

๒๐

๑๖

๒

เครื่องสูงหลัง	๙ ขัน	๒	๓๒ (หลัก)	๒๙
	๙ ขัน	๔		
	บังนชัก	๒		
	ซุ่มสาย	๔		
กุ่มเครื่องหลัง	นายประภาสทนต์เจ้าพร (ม.ส. เจือ มาลาคุต)	๑	๑	๒
	นายเสถียรรักษา (ม.ส. เถเดิม ทินกร)	๑		
มหาดเล็ก	เชษฐพระแสงหว่างเครื่องหลัง	๔		
	พระแสงวอวคั่นทอง	๔		
	พระแสงดาบ	๙		๙๒
	เชษฐเครื่องตาม	๕๐		
พระที่นั่งทองดิงธ	ธง (ทหารรักษาวังกรม)			๑๔
กำกับพระที่นั่งรอง	พันทอง (วัน สุทัศน์ปรีดิ)			๑
กรมอัครราช	เจ้ากรม	๑		
	ปัติกรมม้าพระที่นั่งทรง	๑		
	ปัติกรมม้าพระที่นั่งรอง	๑		
	ม้าพระที่นั่ง	๔	๑	
	ม้ารอง	๔		๑๒
	นายม้าต้น	๔		
	พนักงานคุมม้า	๑๖		
	นายเวรกรม	๑		
แพทย์ท้ายขบวน	พระรัตนแพทย์	๑		๒
	พระชัยแพทย์	๑		
ประคองหลัง	พระยาสิทธิโชคขุนเม	๑		๒
	หมื่นราชนาถ	๑		

ספר חסידים

[illegible]

11/23/2017 11:23:13 AM

9
013400013075

(กรมการปกครองมีมติเห็นชอบแล้ว
เป็นกฎหมายแล้ว)

[illegible]

ขณะเกิดอนาชาตเสด็จพระราชดำเนินขึ้น ทหารขึ้นใหญ่ได้ขึ้นใหญ่มาขึ้น
 ๓๐๐ นัคนั้นเกิดรบกันจนครบ ๓๐๐ นัคนั้น เลี้ยวอนาชาตเข้ามาไปตามถนนราชินี
 ขึ้นสะพานผ่านพิภพธิดา เลี้ยวไปตามถนนจักรพงษ์ ตรงไป เลี้ยวถนนพระสุเมรุ
 มีทหารวางทางสองข้างที่เสด็จพระราชดำเนิน ตลอดไปตามทางเสด็จพระ
 ราชดำเนิน ตามหน้าวัดปลูกประวิงทั้งโคธิบูชา มีพระสงฆ์สามัคคีธรรมกลา
 เมื่อเวลาเสด็จผ่าน ตามหน้าวัดแก้ว โรงมณฑลและบ้านข้าราชการได้ตั้งประ
 พุทผ้าสีนและธงตั้งเครื่องสักการบูชา ตลอดไปถึงสองข้างทางตั้งแต่หอพระ
 สมุทสาสำหรับพระนครเป็นต้นไป ขบวนเสด็จตามมาในกระบวนหน้าด้วย
 นิเวศน์นิเวศน์ เทียบพระราชฐานกับเทียบถนนกลางเปิดธงเครื่อง เสด็จขึ้นประทับ
 ในพลับพลา ทรงเปิดพระฐานทางฐานทรงพระมหาภิลาธเสด็จขึ้น
 แล้ว เสด็จออกทรงพระดำเนินโดยทางลาดพระบาทขึ้นพระอุโบสถ ทรง
 เปิดพระมณฑปมาลา มหาเศวตฉัตรพุ่มพุ่มวันไว้ เสด็จขึ้นในพระอุโบสถ
 พระสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกายชุมนุมอยู่ในพระอุโบสถสวดมนต์มหาเศวตฉัตร
 พระพรหม ทรงจุดเทียนเครื่องนมัสการถวายดอกไม้ธูปเทียนแด่พระพุทธรูปใน
 แล้วทรงจบพระหัตถ์ถวายผ้าทิพย์แด่พระพุทธรูปในด้วยกรวยทอง ถวายมาลาวัน
 พระราชหัตถ์ขึ้นผูกถวายหัตถ์ขึ้นหน้าฐานพระพุทธรูปในแล้ว พระบาทสมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัวทรงจุดเทียนในพาน มหาเศวตฉัตรบูชาพระพุทธรูปในและ
 หัตถ์พระอัฐิสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส แล้วประทับ
 พระราชมณเฑียร สวมเด็จพระสังฆราชเจ้าถวายขอศีล พระสงฆ์ถวายพระ
 พุทธมนต์ เสด็จออกจากพระอุโบสถ เสด็จขึ้นประทับบนพลับพลา ทรง
 พระชฎามหาเศวตฉัตร แล้วเสด็จออกเทียบประทับพระที่นั่งพิสดารของตำราของ
 ตามเดิม เจ้าพนักงานได้เคลื่อนขบวนเสด็จพระราชดำเนินไปตามถนนพระ
 สุเมรุ ถึงเชิงสะพานผ่านพิภพธิดา เลี้ยวมาตามถนนพระราชดำเนินทอง
 ขึ้นสะพานผ่านพิภพธิดาไปตามถนนพระราชดำเนินใน ตรงไปตามถนนสนามชัย

ประทับเทียบพระวราชยานที่เกยหน้าวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เสด็จลง
จากเกยเข้าในพระอาราม ประทับที่พลับพลา ทรงเปิดองพระชฎามหากุสิน
ทรงพระมหามงกุฎเสด็จ เสด็จโดยทางภาคพระบาทยังหน้าพระอุโบสถ พระ
ราชพิธีถวายทานถวาย ถวายอนุสรณ์เสด็จในพระอุโบสถและที่พระระเนือง สวด
ชยันตมงคลถวายถวายพระพรชัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเครื่อง
นมัสการพระเนตร ทรงรับพระหัตถ์ถวายผ้าทิศาบทของอย่างถวายพระพุท
ธินี้ว่า อนุมาลารับจากพระหัตถ์นั้นผูกถวายที่ข้อมือข้างหน้าขวา พระพุท
ธะปฏิมา แล้วทรงเครื่องนมัสการพระเครื่องที่สักการถวายเป็นคัมพระบรม
อิสริยยศพระบาทสมเด็จพระปรมาธิบดีฯ มหารัชมังมณเฑียร พระบาทสมเด็จพระ
พุทธยอดฟ้าจุฬาโลก และทรงเครื่องทองนียบน้าพระอิสริยยศพระมหา
สมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโรรส จึงสมเด็จพระวันรัต วัดเบญจมบพิตร
นำพระสงฆ์เถียงอยู่ในที่นั้นถวายอภิเษก พระสงฆ์ถวายพระพรชัยมงคลแล้ว
เสด็จพระราชดำเนินจากพระอุโบสถประทับยังพลับพลา เปิดองเครื่องทรง
พระชฎามหากุสินแล้ว เสด็จออกพลับพลาขึ้นเกยหน้าวัดประทับพระที่นั่ง
พุทธาลงของค้ำราชยาน เสด็จขึ้นบรรพตจักรพระราชดำเนินกลับ เสด็จเข้า
ถนนเชตุพนไปเสด็จขบวนไปตามถนนราชราช และเสด็จขึ้นหน้าพระถาด ถึง
ประตูวิเศษชัยศรีบรรจบบรรพตจักรมีพระบรมมหาราชวัง เข้าประตูวิเศษ
ชัยศรี ประตูพิมานชัยศรี เสด็จไปประทับเทียบพระวราชยานที่เกยพระที่นั่ง
คู่ศิวาลัยแล้ว เสด็จขึ้นทรงเปิดองพระชฎามหากุสิน แล้วเสด็จสู่พระราช
มณเฑียรสถาน

คืนวันที่ ๓ เวลา ๓ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเครื่องบรม
ราชภูษิตำรงของทรงสวดยศพริศนพาวชิราวุธครุฑอันเป็นโบราณมงคล ประทับ
เปิดองราชอิสริยาภรณ์ ทรงฉลองพระองค์ชุดพระสังฆาสน์ปฐมจุลจอมเกล้า
ทรงพระมหามงกุฎเสด็จขึ้นเสวย เสด็จออกเกยหน้าพระที่นั่งบรมพิมานประทับ
พระที่นั่งวราชยานทองดึงขบวนราชวัติ เสด็จโดยขบวนวราพตามถนนอมรวิถี เข้า

ประมุขทั้งพระแก้วพระวิมลออกเข้าพระตำหนักหน้าพระที่นั่งสุทไธสวรรย์
 พกไปออกประตูศรีสุทธานธรณ์และประตูเทวภิรมย์ แล้วเข้าไปประทับที่ถนนพระ-
 ราชาภิรมย์ที่เขต เสด็จขึ้นประทับพระราชาสนันพระที่นั่งราชกิจวินิจฉัยแล้ว เสด็จ
 หนักกราบเปลี่ยนเสื้อขาวพรมหน้าเป็นสีสาวยืนที่หอพระเนตร ๓๐-

179 079 158

416

937

เมื่อเกิดสารเคมีในน้ำ

CONCLUSION

4 4
1701801902468

0101137U

1904

1309

48
1993[illegible]

45

เครื่องปรับอากาศและเครื่องทำความเย็น

100

1984
1985

176A-1

4019250 1337400

17212311

4 E
13084

0390611040

10002331680023

1300

(page 494)

(10.10.3.7.4.2)

4. E
L3049

42
11063

42
17000

4 4 4

[illegible]

92

ក្រសួងសុខាភិបាល

(ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច)

4 E
178848
1900

4 E

1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 26

4 E

(1939 年 11 月 3 日)

1999

4 4
11010571712171

187135813914

מחבר: **ד"ר יצחק שניידר**

เรือประจักษ์รับมยุขบท
(เป็นเรือลำทรงพระพุทธรูป)
เรือกลองจีน
(เรือควม)

เรือเอกชัยพิลาทอง
(มหรธึก)

คู่ชัก

เรือเอกชัยเทิรหา
(มหรธึก)

เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์
(ตั้งบนบก เป็นเรือพระที่นั่งทรง)

เรือแซง (ทหารเรือ)
เรือแซง (ทหารเรือ)

(ทหารเรือ) เรือแซง
(ทหารเรือ) เรือแซง

เรือมเกลชาดิภรชก
(ตั้งบนบก เป็นเรือพัดม)

เรืออานันตนาคราช
(ตั้งบนบก เป็นเรือพระที่นั่งทรง)

เรือทวยเทพอวตาร
(ตั้งบนบก เป็นเรือพระที่นั่งทรง)

เมื่อเจ้าพนักงานปลั้ชเรือขบวนไปให้ทอดพระเนตร อดยดี อยู่เพียง
เรือเอกชัยเทิรหาและเอกชัยพิลาทอง เจ้าพนักงานได้เลือกเรือพัดม
(เรือพระที่นั่งมเกลชาดิภรชก) เข้ายกขึ้นท่าราชวรดิษฐ์ เรือพระที่นั่งมยุขบท
สุพรรณหงส์พร้อมด้วยเครื่องสูงอภิรมารอดำ นักสวราชดิษฐ์ของชาวหักทอง-
ขวางก็ท้อมเรือพระที่นั่งพร้อม เลื่อนเข้ามาเทียบเรือพัดมจากข้างนอกเป็นเรือ
พระที่นั่งทรง พระมเหสีมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระนามมาฉาเสด็จเสด็จ
พระราชดำเนินตามทางออกพระมณฑปจากพระที่นั่งเวรชาติฉานจรดถึงประตัมไม้
เรือพัดม แต่ต้องพระมเหสีมาฉา และทรงพระชฎาหมากฐินน้อยอันฉวี

เสด็จออกจากเรือกลับพลหา ขึ้นประทับในมณฑลเรือ พระที่นั่งสุทพรมหงส์ ภูษา
มาลาธวาชอยู่ งานพระกลุณย์ สุริยพนังงานอักษรมถวาช อยู่งานพัดโบกเสนาบดี
กระทรวงวัง กับสมุหราชองครักษ์นั่งหน้าพระที่นั่ง ทิวหมื่นมหาดเล็ก
เชิญพระแสงราชศัสตรา มหาดเล็กหุ้มแพรเชิญเครื่องราชูปโภคตามเสด็จ กับ
มหาดเล็กเชิญพระแสงทอณูทาทูขึ้นกับพระแสงทวนอยู่ตอนท้าย เวลา ๓
นาฬิกา ๔๕ นาทีหั่งเที่ยง นายทหารเรือได้เบ็ดเตล็ดพาขบวนแห่ เรือพระที่นั่ง
เคลื่อนออกจากท่าราชวรดิษฐ์ เป็นขบวนยาว ๔ สายทางชลมารค ล่องลง
ไปตามลำน้ำเจ้าพระยา ขาวประโคม ๆ สังก้องล้นหลาม มีนาถทหารเรือราช
องครักษ์นั่งออกข้างกระ ๒ ถึง เรือพระที่นั่งอนันตนาคราชเป็นเรือพระที่นั่ง
รอง เรือพระที่นั่งทวยเทพถวายการเป็นเรือพระที่นั่งรองกับเรือพลตาม
เสด็จพระราชาภิเษกขึ้นฝั่งไปจรดวังมหาราชวราราม เรือพระที่นั่งอัมพร
เทียบพระธรรมาทพนักขึ้นหัว เรือพระที่นั่งสุทพรมหงส์ดำรงเจ้าเทียบ
เรือกลับพล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จขึ้นเรือกลับพล ทรงเปลี่ยน
พระชฎามหาทูน ทรงพระนามราชเจ้าสิ่ง เสด็จขึ้นประทับพระราชอาสนม
ตะทอง เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนราบ มีตำรวจ คมนาวิน ราชองครักษ์
ทหารมหาดเล็กมธง มหาดเล็กเชิญเครื่องตามเสด็จพระราชดำเนิน เทียบ
พระราชยานที่เทียบหน้าประตูพระอาราม ทรงพระราชดำเนินโดยทางลาดพระ
บาทขึ้นประทับในพระอุโบสถ พระสงฆ์ชุมนุมวันเสด็จอยู่ในพระอารามสวด
ชัยมงคลคาถาถวายพระพรชัย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดเทียน
เครื่องนมัสการทองคำเกวี่ ทรงจบพระหัตถ์ถวายผ้าทิพย์พันศาลาทองนพ
อุรุหรืออุรุของพระราชาชน ภูษามาฉารินจากพระหัตถ์ ขึ้นไปผูกถวายห้อย
ข้างหน้าฐานพระพุทธรูปนิมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงจุดเทียนรูป
เครื่องที่ถวายสักการบูชาพระบรมอัฐิ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้าน
ภาลัย และเครื่องทองน้อยบูชาพระพุทธรูปนิมา สมเด็จพระพุทธ
โชนเจ้าอยู่หัวองค์เดิมถวายพระบรมอัฐิพระพรหมมณฑล

อนึ่งเมื่อเวลาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับในพระอุโบสถเรือ
ขบวรให้กลั้วผ้าด้วยขบวรกลั้วขึ้นมาตามลำน้ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จพระราชดำเนินออกจากพระอุโบสถตามทางลาดพระบาทขึ้นเถลิงที่หน้าประ
ศุพระอารามประทับพระราชนาณ เสด็จพระราชดำเนินโดยขบวรราชยานถึง
ฉนวนท่าหน้าวัดเสด็จลงประทับเรือพระที่นั่งพหลผา ทวงพระชฎามหากรุ
น้อยแล้ว เสด็จจากเรือพหลผาประทับเหนือพระบรมราชอาสน์ ในพระมณฑป
เรือพระที่นั่งอเนกตาราเป็นลำทรง ประทับด้วยเครื่องเสลี่ยงพระราชาธิบดี
ยศประจำเรือเหมือนเรือพระที่นั่งเสด็จพร้อมด้วยมหาดเล็กเชิญพระ
แสงเถระเชิญเครื่องหมอนมัสการเสด็จมา สิ้นที่นั่งพหลผาแล้วเสด็จขึ้นเรือพระ
ที่นั่งเกลื่อนขบวรพหลผาตามลาดพระอุโบสถหน้าวัดอู่พระราชวังราม ข้าม
ท่ากลั้วขึ้นมาตรงพระราชมณเฑียร เสด็จขึ้นพหลผาเทียบท่าราชวรดิษฐ์ เวลา
๔ นาฬิกา ๔๕ นาทีพหลผาจอด เรือพระที่นั่งเทียบเรือพหลผา พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จขึ้นเรือพระที่นั่งอเนกตาราประทับในเรือพหล
ผาลำทรงเปลี่ยนพระชฎามหากรุขึ้นอีก ทรงพระมหาเมตตาเสด็จแล้ว เสด็จขึ้น
ท่าราชวรดิษฐ์ขึ้นพระที่นั่งราชกิจวินิจฉัยประทับเทียบที่เรือพหลผาขึ้นตั้งไว้ ประทับ
พระราชนาณทรงทอดมหาราชวาท เสด็จพระราชดำเนินกลับโดยขบวรราชยาน
เข้าประตูเทวภิรมย์ ประสูติสูภะ เข้าประตูศาลากำแพงแก้วตะวันตกผ่าน
หน้าพระที่นั่งสุทโธมหาราษฎ์ ออกประตูกำแพงแก้วตะวันตกไปเทียบเทียบ
หน้าพระที่นั่งมณีนพรัตน์ เสด็จขึ้นสู่พระราชมณเฑียรสถาน เป็นเสร็จการ

มานาประเทศแสดงธัญชาติ

ในโอกาสที่เสด็จขึ้นเถลิงราชย์รับพระบรมราชาภิเษกมีสมเด็จพระราชา
ธิบดี และท่านประธาธิบดีมานาประเทศได้ ทรงแสดงและ แสดงธัญชาติ
ไมตรีมาถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นอันมากประการ คือ ไพรเถษมา
แสดงพระราชนาณ และนำโยนินดีอันพรดั่งจะปรากฏต่อไปข้างหน้าอย่าง
หนึ่ง ซึ่งอักษรราชบุคหรือหัวหน้าคณะทูตในพระนครขึ้นเป็น อัครราชบุควิสามัญ

มช่วยงานพระราชหัตถ์ คดีปรากฏอยู่แล้ว (หน้า ๔๖) ในข้อต่างหนึ่ง; จักรยา
บรมมการให้อัครราชทูตหรือผู้แทนเจริญสนธิวาทก็อีกอย่างหนึ่ง ดังจะได้อธิบาย
ต่อไป.

โทรเลข

จากสมเด็จพระเจ้ากรุงอิตาลี,

ในงานบรมราชาภิเษกของพระองค์, หม่อมฉันมีความยินดีขอถวาย
ตราไว้ท อันมีเกียรติคุณรุ่งเรืองยิ่งนัก. แต่พระองค์, และขอถือโอกาสนี้
เพื่อถวายพระพรให้ทรงพระเกษมสำราญ ปราศจากสรรพโรคภัยตราย และขอ
ประเทศของพระองค์จะเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปเถอ.

จอร์จ ปรี.

จากสมเด็จพระราชาแห่งชาวเบลจ,

ในโอกาสพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของพระองค์, หม่อมฉันขอแสดงความ
ความยินดีและขอถวายพระพร.

อเล็กซานด.

จากสมเด็จพระปาลากรุงโรม,

เราได้รับพระราชหัตถ์เลขเมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์, ซึ่งทรงพระเมตตา
แจ้งข่าวเสด็จขึ้นเถลิงราชสมบัติมาให้ทราบ; และในเมื่อจะทอดถอนใจ เรา
ปรารถนาจะถวายพระพรขอมงคลมาให้ถึงพระองค์ที่งานพระบรมราชาภิเษก.
ขอพระองค์ และประชาชนนิกรจงได้รับทิพยพรเป็นอันดีโดยอเนกประการ
เถอ.

ปัลลัส ที่ ๑๑.

จากสมเด็จพระราชินี กรุงนเนเดอร์แลนด์,

หม่อมฉันมีความยินดีอย่างจริงใจในเดชขอถวายพระพร. ขอพระองค์
จงทรงพระสำราญและวิภาดาของพระองค์รุ่งเรืองยิ่ง. มีความยินดีที่จะถวาย
เกียรติราชอิสริยาภรณ์ซึ่งให้ของหม่อมฉันแก่พระองค์ด้วย.

วิลเฮล์มินา ร.

จากสมเด็จพระเจ้ากรุงญี่ปุ่น,

ในมหามงคลสมัยบรมราชาภิเษกของพระองค์ หม่อมฉันขอถวายพระพร ขอให้ทรงดำรงอยู่ในราชสมบัติชั่วกาลนานและขอให้ทางพระราชไมตรีระหว่างสองประเทศจงเจริญยิ่ง ๆ ขึ้น.

โยชิฮิโก.

จากมกุฎราชกุมารญี่ปุ่น,

หม่อมฉันขอถวายพระพรอันมงคล ในโอกาสบรมราชาภิเษกของพระองค์ ขอให้พระองค์ทรงพระตำราฐ และประเทศของพระองค์จงเจริญยิ่ง ๆ ขึ้น.

ชิโรฮิโก.

จากประธานาธิบดีเวปเปอร์แห่งสหรัฐ,

ในโอกาสพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของพระองค์ หม่อมฉันยินดีที่จะถวายพระพรอันมงคลอย่างแท้จริง ขอให้พระองค์ทรงพระตำราฐ ขอให้รัชกาลของพระองค์รุ่งเรืองยิ่ง และขอให้ประเทศของพระองค์จงเจริญยิ่ง ๆ ขึ้น.

ทิมคอส ซูแมร.

จากสมเด็จพระเจ้ากรุงอิตาลี,

ในวันซึ่งพระองค์เสด็จขึ้นเถลิงถวัลราชสมบัตินี้ หม่อมฉันมีความยินดีขอถวายคำปรารถนาดีอย่างที่สุด มาถึงพระองค์, กับขอถวายพระพรให้ทรงพระเจริญสุขทั้งพระองค์และญาติพระราชวงศ์, กับขอรัชกาลของพระองค์ได้รุ่งเรืองบริบูรณ์สืบ, หม่อมฉันได้ไว้กับคนเมเนสโตเร ธนาโกโร วิบับ กังโคยและเพาเจอง หม่อมฉันนาบูดิบับอัน ถ้อยคำยินดีของหม่อมฉัน และให้มาช่วยในรณนหระราชกิจแทนหม่อมฉัน ตำแหน่งอัครราชทูต ที่เคยในราชการวิสามัญแล้ว.

วิตตอริโอ เอมานูเอเล.

จากสุตตันตปิฎก,

ขอมถวายพระพรอย่างจริงใจ ในโอกาสพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของ
พระองค์.

สุตตันตปิฎก.

จากราชโอรสของสุตตันตปิฎก,

ขอมถวายพระพรด้วยความเคารพยิ่ง ในโอกาสพระราชพิธีบรมราชา
ภิเษก.

อิสลาม.

จากมกุฎราชกุมารผู้สำเร็จราชการประเทศสเปน,

ในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของพระองค์, หม่อมฉันขอมถวาย
พระพรอันมงคลแก่พระองค์, และขอตั้งราชอาณัติของพระองค์ขึ้น
ด้วยความเจริญ.

มุสลิฟ อะโกลฟ.

ส่วนราชบรรณาการ คือ :-

เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ เวลา ๓.๓๐ น. ที่
ก. สาธารณ, อัครราชทูตผู้แทน เจ้าเลขาธิการของรัฐบาลฝรั่งเศส ณ พระที่นั่ง
บรมพิมาน, เจ้าผู้ครองราชอิสริยาภรณ์ เบ็ญมาศ ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายใน
พระนามาภิไธยสมเด็จพระเจ้ากรุงสยาม.

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ที่ ก. สาธารณ ได้เข้าเฝ้าทูลละออง
ธุลีพระบาทอีก ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม, เจ้าผู้ครองราชอิสริยาภรณ์ อันเป็นเครื่อง
ราชบรรณาการ จากสมเด็จพระเจ้ากรุงสยามขึ้นทูลถวาย.

เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ เวลา ๔ น. ที่
ฟ. กราเม, อัครราชทูตสเปนมาตุ, เจ้าเลขาธิการของรัฐบาลสเปนขึ้นทูล
ถวายในพระนามาภิไธยสมเด็จพระเจ้ากรุงสเปนมาตุ.

ฝรั่งเศส

เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ท่านเสนาบดีพิลา

อัครราชทูตพิเศษแห่งเรปบลิกฝรั่งเศส เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
พระที่นั่งอัมรินทร์มาน นักษัตราราม เสฟวร์ส ในราชสำนักเกล้า ฯ
ถวายขึ้นหนังสือ เป็นบรรณาการจากท่านประธานาธิบดีแห่งเรปบลิกฝรั่งเศส
เนเครลันด์ ในวันที่ ๑๑ เมษายนนี้ ท่านอัครราชทูต เนเครลันด์

ให้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ พระที่นั่งอัมรินทร์มานเชิญเครื่องราชอิส-
ราภรณ์ สิ่งทอ ขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายในพระนามอภิโยชนเด็จพระราชินีแห่ง
เนเครลันด์

สันติปาปา

เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน เวลา ๙.๑๐ น. ท่าน

คองสตันตังอะดูติ สมณทูตของสันติปาปา เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
ณพระที่นั่งอนันตสมาคม เชิญเครื่องราชบรรณาการขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายในพระ
นามสันติปาปากรุงโรม

อังกฤช

ต่อมาวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ท่านลอร์ด เบวเคอร์ไฮว

อัครราชทูตอังกฤชคนใหม่ เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ พระที่นั่งจักรีมหา
ปราสาท เชิญเครื่องราชอิสราภรณ์ นิต ขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายใน
พระนามอภิโยชนเด็จพระเจ้ากรุงอังกฤช

เบตเจียม

ในวันเดียวกันนี้ ท่าน ม.โปเลง เข้าเฝ้า

เป็นการภายใน เชิญเครื่องราชอิสราภรณ์ เสด็จไปทอด ขึ้นทูลเกล้า ฯ
ถวายในพระนามอภิโยชนเด็จพระราชาแห่งชาวเบตเจียม

คำถวายพระพรชัยมงคลน้อมเกล้า

ในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

พ.ศ. ๒๕๖๔

สรวมชีพ ข้าพระพุทธเจ้าผู้ได้รับสกธณิธานมิตินี้แห่งพระบรมวงศา-
นวงศ์ กับทั้งเสนาบดีมนตรีมุข แลบริวารเสนามาตย์ราชเสวกบริวาร
ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยทั่วพระราชอาณาประชาราษฎร์ ถวายบังคมบรมรัตนราชเท-
มาธิบดี ขอพระพรเทิดพระบรมราชวโรกาส กราบบังคมทูลแทนบรรดาข้า
ทูลลอองธุลีพระบาททั้งหลาย ถวายพระพรชัยมงคลแด่พระบาทสมเด็จพระ
ปรเมนทรมหาอานันทมหิดลราชินี มหิตลเชษฐมหินทรจุฬารัตน
วงศ์ อัมมกันทรศกะกนกักร บวรรัตนราชโกสินทร์ จักรีนครบรมมหาจักร
พรรดิราชสังกาศ อุบลสุภาสกลีศุภสมศรเทพย์ จักรบรมนาถ จุฬาลงกรณราช
วรางกูร มหามกุฏวงศวรสุวรินทร์ ราชธรรมกษัตริย์ศกัณฐะอินทร อุดมยักษณฤ-
ภินีหำร บวรพิการศุสาธิต ธนยัถิณณวิจิตรเสนาภักยสวรสทางค์ มหาไชย-
คณาภยวันท์ สอนิมคสมันตสมาคม บรมราชสมภาร ทิพยเทพาวตาร ไศลาธ
เกียรติกุณธอคุณศักดิ์เชษฐ สรรพเทพเศปรีชานุรักษ์ มงคลสถิตเนนาหวัช สุโข
ทิพยบรมราชา อภินาวศิณปลั๊กมาเทศนาวุธวิชัยยุทธหาสกรโกศล วิมลนรธ
พินิต สุวัธสมภาร ภัทรกิจธูต ประดิทานสุนทร ประวรศาสโนปสตนกถ
มุดมุขมาศธรรมาภยมหาเสนาณี สราชนาวี พยุหโยธาโทยมขร บรมเชษฐโส
ทรสมมต เอกราชธอธสจันทร บรมราชธมมิกิ แผลภูธรสวคณิศราดิจักร หั
รวัคโนปลั๊กณมหาบรมราชาภิเษกาศิศักดิ์ สรวทสกลีศุภสังเคไชโย สกธ
นโศภธรรมมหาสวามิเทพ มเหศวรมหินทรมหารามจักราชวิไลม บรมนาถชาติ

อารามบาศรีศ พุทธาภิไธยรัตนสรณารักษ์ วิจิตรวิสุทธิศีลธรรมเสขราชันตี เมตตา
กรุณาพิศอลุภย์ โอบนโอบนุชการ สกลไพศาลมหาวินิฏฐาธิปัตติพร
ประมินทรธรรมนิคมธาราชาธิราช บรมนาถบพิตร พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว อันเสด็จ
เถลิงถวัลยราชสมบัติสืบชาติดิวงศ สันองค์พระองค์สมเด็จพระบรมเชษฐา
ประธานาธิบดีปิตมราชมหาจักรีวงศ์ ได้ทรงรับบรมราชาภิเษก ทรงพระมหา
มัญญุตรพร้อมด้วยเครื่องราชกกุธภัณฑ์ อันมีตราชูปโลกสำหรับประทับพระ
เกียรตินิคมทุกสิ่งสรรพ เสด็จประทับในพระบรมมหาราชวังกรุงเทพมหานคร
อมรรัตนโกสินทร มหิมพรรพบุษย์ มหาศักดิเทพยพรรัตนราชธานีบรมย์ อุดม
ราชนิเวศมหาสถาน อันเป็นสถลประเทศเกษมศรีสยามรัตน โดยธรรมา
นวิตรชดิยราชประเพณีสมบุรณ์ทุกประการ

ขออำนาจพุทธอันเป็นประธานทั่วโลกวิสัย ที่คู่คุณพระศรีรัตนตรัยนถ
เทวฤทธิ์ อีกทั้งอำนาจพระมฤตยัสสุรคัมภีร์ในสากลพื้นนิเวศ ขออำนาจวิวิธ
สมเด็จพระบรมนาถพระบาทพระประมินทรมหาประชาธิป มหิตเตเชชมคึก
ภามาธิบดี ฯ พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ทรงพระเจริญราชสวัสดิ์พิพัฒมงคล
พระชนมายุยืนนาน สมบูรณ์ด้วยพรพลพระปฎิภาณทรงเกษมสุขทุกทีวราสวัสดิ์
ขอให้สิริพรพราภิจจานุกิจ อันมีพระราชนุชการงานทรงสถิตย์ บรมฤทธิผล
พลประสิทธิ์สมดังพระราชประสงค์จงทุกประการ ขอให้รุ่งเรืองพระราชนุช
เสชาภินิหารคุณเพิ่มพระเกียรติคุณวิบุลยศ ปราภฏไปทุกประเทศทั่วทิศานุทิศ
ขอให้ทรงมีชัยชนะอริราชมีจามีพรเป็นเนืองนิจตร ทรงปกครองไพร่ฟ้าประชาคร
เป็นธรรมโองโลกนิฤโศกนิฤกข ได้ทั้งพระบารมีทั่วไปในสยามสยามอนาถสกล
สัตว์ทุกนัย

อนึ่ง ในมงคลมีโอกาสนี้พระบรมวงศ์เนียบรรดาข้าราชการทั้งหลายทั้งฝ่าย
ทหารพลเรือน ขอถวายความสามัคคีไว้ในใต้ฝ่าถองธุลีพระบาทสมเด็จพระ

พระบรมนาถมหาราช พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเสด็จอาชญาฐาน จะตั้งไป
 เชิญพระเกียรติยศสมเด็จพระบรมฯ ให้รุ่งเรืองยิ่งเป็นเป็นสุขทั่วพระราชอาณา
 จักร แมื่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีหนังสือที่สถานใด ก็ขอพร้อมใจกัน
 สรรพพระเดชพระคุณด้วยความสัตย์สุจริต จนเต็มกำลังและความสามารถทุก
 ประการ ขอทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ในคำปฏิญาณตัวกรรมบถของพระ กรุณา
 มาจนนี้เทอญ ขอพระ

วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔

พระราชบัญญัติฉบับหน้า

ได้ฟังคำอ่านบทพระสมเด็จสงคราณสมณศักดิ์ ของท่านทั้งหลายเป็นที่
จับใจนัก ของเรได้มีความรอบใจอย่างทั่วกัน ฯ เป็นคำท่านผู้ได้วันราชการมา
แต่ครั้งสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช ใครเคยอยู่ในตำแหน่งใด ๆ ของราชการ
คือไปในตำแหน่งนั้น ๆ จะได้พร้อมกันกำหนดพระบรมพุทธรูปศาสนา และ
แผ่นดินให้สมณพหุมนและประชาชนอยู่เป็นสุขทั่วถึงตลอด พระราช
อาณาเขต และพระมหากษัตริย์ในปางก่อนยอมพระราชทานโอกาสให้ข้า
ขอบขัณฑสีมาเข้าเฝ้าทุกสองครั้งพระบาทใดใดก็ดี ท่านทั้งหลายผู้
หน้าที่ปฏิบัติพระราชประสงค์ให้ได้โอกาสเพื่อจะแจ้งเหตุการณ์นั้น ๆ โดย
สะดวกใจไม่ต้องการอุปสรรคทุกคน ฯ ขอสวัสดิมงคลจงมีแก่ท่านทั้งหลายทั่ว
กัน เทอญ

คำถวายพระพรรับมณฑลฝ่ายใน

ในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

พ. ศ. ๒๔๖๔

สรวนชัย ข้าพระพุทธเจ้าผู้รับฉันทานุมัติของพระบรมวงศานุวงศ์ และข้าทูลลอองธุลีพระบาทฝ่ายใน ขอพระราชทานกราบบังคมทูลพระกรุณา ซึ่งความโสมนัส ปรีดาปราโมช ในการที่ได้มีล้นของธุลีพระบาท ได้เสด็จ เสด็จอภิวาธราชสมบัติสืบสันตติวงศ์ เป็นบรมนาถที่พึงทำนุแห่งพระราชวงศ์ ข้าทูลลอองธุลีพระบาท ถวายประหารวรรณคุณกนิกรชาวชาติไทย ได้ร่วมเย็น โดยพระบรมโสมนัสการณรับ จักทวีความสุขสมบูรณ์แก่รัฐสีมาอาณาจักร ด้วย อำนาจพระปรีชาญาณทรงบริหารน้อมนำไปสู่ความรุ่งเรืองโดยกาลเป็นอันดับแต่ นี้ไป

ฉบับนี้ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ตามโบราณจารีตราชประเพณี และเพ่งรำลึกถึงคุณหาอภัยคุณ ทรมณัม พระบรมนามาภิไธย พระมหาพิชัยมงกุฎ พระมหาเศวตฉัตรราชฉัตรรัตนราช บัลลังก์และเฉลิมพระราชมณเฑียร ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายขอพระราชทาน พระบรมราชวโรกาส ถวายอาเศียรพจน์ถวายสวามิภักดิ์จงรักภักดีของพระบาททูลเกล้า ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตกตัญญูถวายที่เป็นนิรันดร์ สู้แต่พระราชหฤทัย ประสงค์

อนึ่ง ในวาระนี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาหม่อมเจ้าวิไล พรวรรณ พระราชธิดาฯ ขึ้นเป็นสมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินี ที่พระอัคร มเหสี ยิ่งทวีความชื่นชมโสมนัสแก่ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย เป็นที่สมหมาย ในการที่มิได้ประมุขแห่งเหล่าสตรีไทยในพระองค์ผู้ทรงอุปถัมภ์ค้ำจุนทั่วพระ โฉม พระบรมราชท พระเกียรติคุณพระคุณเป็นอภิลิขิตอันจิตรราชนารี ควรเป็น ที่เคารพอภิวินทนา จักเป็นศรีสง่าปรากฏไม่ทั่วตัวเมษนี้ขอ

ขอพระราชทานราชอินได้กราบบังคมทูลพระกรุณามานี้ จงช่วยศรี
สวัสดิ์มงคล แต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปกมหาราชเสด็จ
พระราชินันต์ เทพยปรีชมหาราชวรวงศ์ อัมรินทร์พงศ์พระกนิษฐ บวรรัตนราช
นิกรโสม จากวันครบรอบมหาจักรพรรดิราชอริยราชปรมินทรวรมมิกมหาราชอริราช
บรมนาถพิตร พระปกเกล้า เจ้าอยู่หัว กับทั้งสมเด็จพระนางเจ้า
รำไพพรรณีบรมราชินี ให้ทรงสถิตย์สถาพรในพระราชอิศริยยศพระเกียรติคุณ
อัครอสมบดี เป็นที่ปฏิบัติทุกใจทุกนิกรชนให้จงรักภักดีในสรพจน์ในพระ
ราชจรรยา เดกสมเด็จพระนางเจ้าขึ้นดั่งปรีชมหาราชเจ้า ปกเกล้า ฯ ให้มี
เป็นเป็นสุขเจริญฤทธิกาล ขอเทพเจ้าทุกสถาน มีพระสยามเทวาธิราชเป็น
อาทิ ขออภิบาลรักษาสมเด็จพระบรมนาถพิตร พระเจ้าอยู่หัว กับทั้งสมเด็จพระ
พระบรมราชินี ให้ทรงพระตำราฐานราชนิพนธ์พระคิราพาอักษรพิณคือนันทวันตรา
พระราชประสงคจ้านรามาในอันระอานวาทิตานพิศประโยชน์อันอย่างใด ๆ จง
พลึงเป็นผลสำเร็จการเสด็จสมคังพระราชนในรุกรงทุกประการ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

พระราชดำริล้นเกล้าใน

มีความยินดีอย่างยิ่ง ที่พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการฝ่ายในได้แสดงความสัจซื่อ และ อำนวยพรให้แก่เรา และ สมเด็จพระบรมราชินี ด้วยราชอันไพเราะจับใจอย่างยิ่ง โดยมีความประสงค์จะให้เป็นที่สวัสดิศุภพัฒนามงคลแก่เราทั้งสองในวาระนี้ ซึ่งได้ทรงทำมาของพวกเรา สมเด็จพระบรมราชินีจึงเพิ่มพูนความยินดีขึ้นอีกเป็นอันมาก เพราะเป็นการสะท้อนให้เห็นจิตใจของเรา ว่าในการที่ได้สถาปนาหม่อมเจ้าวิภาวดีประจักษ์เป็นสมเด็จพระอัครมเหษินีนั้น เป็นที่ศรัทธาใจของท่านทั้งหลายทั่วหน้ากัน ขอจงเชิดเชิดว่าเราจะพยายามทำนุบำรุง พระบรมวงศานุวงศ์ และ ประชาชน ทั่วให้ สดุดีพระปณิธานเสมอไปโดยเต็มกำลังและความสามารถ ขอท่านทั้งหลายจงตั้งใจทำราชการอันสมควรแก่หน้าที่ เมื่อมีราชการอันใดที่จำเป็นต้องบอกเหตุการณ์ในหน้าที่ตามเวลาอันควร ขอให้รักษาพระเกียรติยศพระเกียรติคุณของพระบรมราชวงศ์ให้มั่นคง และจงประพฤติบรรณานุกรมของสวัสดียามตามโบราณจารีต จะได้เป็นความดีความชอบของท่านทั้งหลายปรากฏอยู่ชั่วกัลปาวสาน ขออามนพรให้ท่านทั้งหลายเจริญด้วยอายุ วรรณะ สุขะ พละทุกประการ เทอญ

คำแปล คำกราบบังคมทูล ของคณะทูตานุทูต

ขอเชิญ

ข้าพระพุทธเจ้าคณะทูตานุทูตและกงสุลทั้งหลาย ขอพระราชทานกราบบังคมทูล ถวงพระพรชัยด้วยเมตตาธิราชและด้วยความเป็นพระมหากษัตริย์แห่งพระบาท ในสุพรรณกถาวรแห่งพระบรมราชาภิเษก

ได้ฝ่าละอองพระบาทได้เสด็จเสวยภัตตราหารสนมบัติ สืบพระบรมสันตติวงศ์ ในขณะที่มีความเกี่ยวพันในระหว่างรัฐบาลของพระองค์และรัฐบาลต่าง ๆ ซึ่งข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายได้รับเกียรติยศมาเป็นเวลานานนี้ ทำถึงสนธิสัญญาอย่างหนึ่ง และข้าพระพุทธเจ้าเรายังหาความหวังอันดีด้วยความเชื่อมั่นได้ในการที่จะบำรุงรักษาถาวรระที่จะให้ความสันติอันมั่นคงแก่ชนชาติ

ถึงแม้ในกรุงสยาม ดุจดั่งอื่น ๆ ยังมีปัญหาใหม่ ๆ และยากลำบากที่ต้องประสบกับ แต่พวกข้าพระพุทธเจ้าไม่มีความสงสัยเลย เชื่อว่า คณะแก้ไขให้สำเร็จได้โดยท่านองคมนตรีและคณะที่ปรึกษา และ วังเวียง ของบ้านเมือง

พวกข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระวรวงศ์เธอเสนาบดีกราบบังคมทูล ความหวังใจอันแน่วแน่ ข้าพเจ้าได้ฝ่าละอองพระบาท และสมเด็จพระบรมราชินีได้ทรงพระเจริญสุขดีว่าราษฎรที่นานเป็นที่อยู่เป็นปละมณฑลทั้งปวงในกรุงสยาม

ขอเชิญ

พระราชดำรัสของคณะตุลาการ

ในงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

พ.ศ. ๒๔๖๖

ท่านราษฎร

ข้าพเจ้าพร้อมคณะไปช่วยในครีจุติซึ่งท่านกล่าวในนามแห่งคณะตุลาการ
และองค์สูงทั้งหลาย ในวาระบรมราชาภิเษกของข้าพเจ้าในอันใช้ข้าพเจ้าอย่างอง
ข้าพเจ้าไปก่อนก็ไปก่อนท่านยังต้องคงความเกี่ยวพันอันสามส่วนซึ่งมีอยู่
ในระหว่างบ้านเมืองของราชทั้งสองฝ่าย และข้าพเจ้าขอเรียนแก่ท่านไว้ว่า
ข้าพเจ้าขอพลาญโดยเต็มกำลังความสามารถที่ได้ เพื่อที่จะบำรุงรักษาความ
สันติอันอันสันตินั้น

ท่านกล่าวถูกแล้วว่า ฝ่ายเรามีปัญหาทางด้านบางอย่างซึ่งจำเป็น
ต้องแก้ไข แต่เราเชื่อมั่นว่าจะแก้ไขสำเร็จ และข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้
เห็นถึงความเชื่อมั่นของฝ่ายเรา ท่านมีความเห็นร่วมด้วย ข้าพเจ้ายินยอมสมขึ้น
ในอธิปไตยไมตรีซึ่งท่านอย่างจริงใจ อธิปไตยไมตรีนี้จะเปนอุปการะซึ่งเสริม
น้ำใจของฝ่ายเราอย่างสำคัญ

ข้าพเจ้าขอใจท่านด้วยความจริงใจ ในการที่ท่านได้แสดงไมตรีจิต
แต่สมเด็จพระบรมราชันและข้าพเจ้าเอง และข้าพเจ้าก็จะสนองพรของ
ท่านทั้งหลาย ขอให้ท่านได้ประสบความสำเร็จและความสุข และขอให้ประเทศซึ่งท่าน
นาเป็นผู้นำอันด้วยความสามารถของพระราชอำนาจนั้นประสบความสำเร็จ
เรื่องราชการนาน เทอญ

คำถวายบังคมทูลถวายชัยมงคล

ในนามแห่งมีจขงโรมันกาทอดอีก

ทูลเกล้าฯ ถวาย พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ด้วยในลัทธิจิตนิยมอันหาญกล้าสมัยแห่งพระราชาธิบดีบรมราชาภิเษกนี้ ข้าพระพุทธเจ้าในนามแห่งมีจขงโรมันกาทอดอีกได้ให้นำสิ่งการบำรุงกุศลกิจและศาสนกิจในสยามรัฐสีมาราชอาณาเขตต์ไทยรวมเป็นไปอันดีสุด ขอรับพระพรจากพระบรมราชวโรกาสวรมหารัตนพิธีอันนี้ขอใส ซึ่งเต็มไปด้วยกตัญญูทุกทวักแสดงความรักภักดีกับปวงไทย ในเวลาที่พระองค์เสด็จดำรงราชย์เป็นมาปวงชนทั้งชาติสยามสืบพระราชาธิบดีดวงศัตถ์ไป

อันว่าราชประเพณีการเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติบรมราชาภิเษกแห่งพระราชาธิบดีประเทศใด ก็ย่อมมีมาซึ่งความปรีดาปรีไมท้อแก่ปวงชาชนพลเมืองในประเทศนั้นเป็นธรรมดา แต่การบรมราชาภิเษกแห่งสมเด็จพระราชาธิบดีในสยามประเทศนี้ ยิ่งนำมาซึ่งความปรีดาปรีไมท้อปรีดาปรีไมท้ออันใหญ่หลวงของอาณาประชาราษฎร์ที่ปวงทุกถ้วนหน้า ด้วยว่าประเทศนี้ยอมของราชชนพลเมืองสยามแต่เล็กค่านบรรพตมาจนทุกวันนี้ มีจำเพาะแต่ต่างคนต่างมีความเคารพมาต่อพระบารมีแห่งพระเจ้าแผ่นดินท่านั้น ต่างยังพากันนิยมนับถือ มีความจงรักภักดีต่อเบื้องพระยุคลบาทอย่างอันพื้น เพราะราชประเพณีสยามแต่ไหน ๆ มาพระมหากษัตริย์มีอัครมณเฑียรทางรัฐประศาสนนโยบายโดยมีทวยธรรม มีพระเหตุผลอันอันเนื่องเนื่องเป็นไปด้วยพระมหากรุณาธิคุณในปวงราชชนทั้งปวง ตลอดทั่วทุกเทศาณที่เข้ามา พังพระบารมีคุณธิคุณคุณในบุตร

แม้แต่แรกที่พระองค์เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ ก็ได้ดำเนินพระราชกรณียกิจ แรกให้เห็นปรากฏชัดว่า มุ่งพระทัยจะเจริญตามรอยอุทิศมาที่แห่งสมเด็จพระราชาธิบดีพระองค์ก่อนมีสมเด็จพระบรมชนกนาถสืบไปจนการราชของชาวไทยเป็นอาทิ พระราชกรณียาของพระองค์ขึ้นนี้เป็นพระคุณสมบัติให้เห็นพระเหตุที่ยิ่งกว่าราชวงของพระองค์ ว่าโอบอุ้มบุญที่ไปมอบไปด้วยพระปรีชาญาณอันสูงส่งกับกวีภาพ และประกอบไปด้วยแนตสากุณา ในหมู่ประชากรเป็นยอดเยี่ยม เพราะฉะนั้นในโอกาสแห่งศุภวารัตถุนี้ พระราชพิธีบรมราชาภิเษกนี้ ประชาชนพลเมืองทุกชั้นเหล่า ศาสนิกชนทุกชั้นจิตมีวิสาโลมณสนิษยธรรมขึ้นอยู่พร้อมกัน น้อมถวายพรชัยชีวิตไว้ ในวันนี้ของอุทิศพระบาทเจ้าขจรวิธประกาศถวายพระพรชัยมงคล ขอให้พระองค์เสด็จสถิตยในราชย์อันยาวนาน ทรงดำรงพระราชนิเวศน์นิรันดราศรัย เพื่อความสันติสุขสวัสดิ์สันคัมประเทศสยามและพสกนิกรทั้งปวง

ส่วนมิชชันไรน์อีก ซึ่งเจ้าพระคุณเจ้าเป็นผู้รับภาระในโอกาสอันประเสริฐนี้ ที่อันนวยศอุทธรณ์พระผู้เป็นเจ้าแห่งสากลโลก ขอจงได้ทรงโปรดประสิทธิ์ประสาทพระพรที่ควรอันสมควรแก่พระคุณนามนี้ ให้มีผลสำเร็จทุกประการ พระองค์มีพระราชประสงค์ถึงใจ ขอพระผู้เป็นเจ้าทรงโปรดให้ได้ทรงรับเต็มเปี่ยมบริบูรณ์ โดยสมบูรณ์ แก่ด้านทางสมเด็จพระราชาธิบดี จักรมหาวราช อันปรากฏพระเกียรติยศพระเกียรติคุณในกาลก่อน

ขอพระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม รับคำถวายพระพรชัยมงคลอันสูงสุดด้วยจิตศรัทธาพระพุทธานุภาพในนามขอมิชชันไรน์กาทอลิกในเมืองไทยนี้ด้วยเสมอ

การจะถวายประกาศใด แก้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ขอเดชะ

คำถวายบังคมทูลของคณะเปรตนิเคยเรือน

ขอเดชะเจ้าลอร์ดอภิวรพราหมณ์ปกเกล้าปกกระหม่อม

ในโอกาสพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ข้าพระพุทธเจ้าคณะอเนกนิเคยเปรตนิเคยเรือน มีสัจฉะมีความปรีดีเป็นอันเกษม ขอกราบบังคมทูลพระกรุณาถวายพระพรชัยมงคลแด่ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ในมหามงคลสมัยเช่นนี้ เป้าหมายที่มุ่งหมายเจ้าพระ พุทธเจ้าพระ แสดงความกตัญญูรักในพระมหากษัตริย์คุณ ได้มีพิธีอภิเษกสาธิตไมตรีและความปรองดอง จึ่งรัฐบาลของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทได้มีสัจแก่คณะของเจ้าพระ พุทธเจ้า อีกถึงความสันติสุข ความปรองดอง และอิสรภาพ ซึ่งข้าพระพุทธเจ้าพึงประสงค์ไม่อาจเกิด ๆ ในขณะเมื่อประกอบพิธีกรรมนี้เป็นเวลากว้างมาประมาณเกือบถึงสหัสสกาล

ความเจริญรุ่งเรืองชาติไทยนี้ย่อมเป็นดีมานอันสำคัญส่วนหนึ่งแห่งประวัติการ เป็นเอกลักษณ์ของคณะเจ้าพระพุทธรเจ้าที่ได้มาสังเกตเห็นด้วยศรัทธาเองว่าแม้สรรพอำนาจใด ๆ ในโลก จึ่งน้อยเป็นประจักษ์ชัดขึ้นบ้างอันน้อย จะได้มาถึถาถายกดี ชาวไทยซึ่งสามารถจะคิดเปลี่ยนแปลงตนให้ดำรงคงทนอยู่ได้ด้วยดี โดยไม่ต้องคอยรับเอาแต่สิ่งที่จะพึงมีให้เกิดแก่คุณประโยชน์แก่ชาติดังนี้

ดูเหมือนว่าไม่เคยปรากฏมาในประวัติการเคยมีแต่ครั้งคราวเดียว ที่โอกาสได้อำนาจให้ประมุขผู้ประชา ได้กระทำหน้าที่ดียิ่งกว่าความนี้ ข้าพระพุทธเจ้าหาญกล้าไว้ว่า ถ้าหากความจริงข้อนี้ ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทควรจะได้ทรงรับความปรีดีปรายภายในอันแท้จริง ซึ่งบุคคลทั้งหลายจะพึงยอมรับเอา ถวาย ใคร ๆ ก็ย่อมทราบเถลไถล อยู่ทั่ว ๆ ไป ว่าประชาชนนิกรของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท หัวพระราชอาณาจักร เมื่อมองดูการในอันหลากหลาย ย่อมเห็นเป็นอันด้วยความหวัง และการไว้ดีใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทได้เสด็จขึ้นเถลิงถวัลย์

ราชสมบัติ ครั้นประชาชนชาวสยามทุกชนทุกประเภทยอมรับไว้ก็มี ความสวามิ
ภักดิ์จงรักภักดีแก่เจ้าวังอยู่ที่หน้า

ความรู้สึกแห่งประชาชนชาติไทยครั้งนั้นมาแล้ว คณะของข้าพระพุทธเจ้าใคร่จะมีส่วนร่วมอยู่ด้วยโดยจริงใจ คณะข้าพระพุทธเจ้าเห็นอันควรนัก
ที่ได้มีโอกาสอันสำคัญเช่นครั้งนี้ เพื่อแสดงความจงรักภักดีและความตั้งใจ
ที่จะความปรารถนาอันสำคัญยิ่ง ที่จะประกอบการสาธารณประโยชน์ให้แก่ประ
ชาชนชาวสยามซึ่งชนเสมอ และความหวังอันแน่วแน่ถึงอนาคตภาคแห่งประ
เทศสยาม

สิ่งที่จะให้กระทำหน้าที่ของตน และประกอบกิจการสาธารณประโยชน์
นั้น ไม่ต้องสงสัยเออ ย่อมเป็นกรณีอันสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในชีวิตของ
คนเรา เหล่าข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายขออภัยแก่ข้าฯ ภาวธนาเคี้ยวพาด้วยความ
ยินดีเป็นพิภพในอันที่สักจิตวิจิตรวาทะอันสมบูรณ์ได้กลับมาเป็นของได้ นำของ
สู่พระบาทอย่างมหิพรา

ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานทราบความปรีดีมานอีกต่อไปว่า ในเมื่อ
ทรงพระราชภาระแห่งฐานันดรอันสูงศักดิ์ ของได้นำของของสู่พระบาททั้งสอง
พระองค์ ของทรงพระเกษมสุขอนามัยและพระชนม์ยังยืนนาน อีกทั้งเมื่อ
เวลาว่างพระราชกิจทรงสืออยู่ภายในพระราชโอรสของ ทรงพระราช
สำราญเป็นที่เบิกบานพระราชหฤทัยเทอญ

คณะสอนศาสนาอเมริกันเมื่อได้มาอยู่ร่วมกัน สนทนกันได้รักดี ความพอ
ใจรักใคร่สนทนกันมานานแล้ว ข้าพระพุทธเจ้าจึงขอแสดงความขอบพระคุณ
นับถืออันจริงใจแก่ชาติไทยทั้งหมด ตั้งแต่นั้นพระบรมราชวงศ์ เป็นสันคตของไป
และขอมีส่วนร่วมความรื่นเริงบันเทิงใจ อันย่อมมีเป็นธรรมเนียมในโอกาสพระ
ราชพิธีบรมราชาภิเษกได้นำของของสู่พระบาทขึ้นเป็นอนุชิตมหาภักดีราช
เจ้าแห่งราชอาณาจักรสยาม

เมื่อข้าพระพุทธเจ้าได้มา รับความเชื่อเพื่ขอแผ่อยู่ในประเทศสยาม
เป็นอันดี จนได้มีโอกาสอย่างสะดวกที่สุดที่จะประกอบกิจการอันเป็นมูลฐานให้
ข้าพระพุทธเจ้าเข้ามาอยู่ในประเทศนี้เช่นนี้ จึงเป็นอันสุขวิสัยสำหรับข้าพระ
พุทธเจ้าในฐานะที่เป็นคณะสอนศาสนา ที่จะไม่เอาใจใส่สอดส่องในความเจริญ
ก้าวหน้าแห่งรัชสมัยของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทด้วยความหวัง อย่างไม่รู้จักยอ
หย่อน จักเป็นความปณิธานต่อพระผู้เป็นเจ้าของข้าพระพุทธเจ้าเป็นเนื่อง
นิรันดร์ ที่จะตบแต่งศาลให้ซีกาถนเป็นทางสัญจรทางแห่งความรุ่งเรืองภายในประ
เทศในกวันยที่จะนำมาซึ่งความดีความงามแห่งชีวิต ทั้งเป็นเครื่องหมายแห่ง
ความเจริญในทางสัมพันธ์กับนานาประเทศ โดยนิยมนไปโดยแรงกล้าเป็นนิตย์
ในอันจะปฏิบัติกิจการทั้งอันโดยยุติธรรมในการสันติสุข สัมพันธ์ในทวี และ
ร่วมความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการที่จะทรงพระราชนิพนธ์พระบรมราชานุ
เคราะห์แก่กิจกรณอันเหล่านี้ ขอใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาททรงพระกรุณาโปรด
พระบรมราชกรุณาคุณทานรับ ๆ ขนเทอญ

ข้อความซึ่งมีจดของพวกพ่อค้าไทย

ขอพระ ฝ่าละอองธุลีพระบาทโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า เหล่าพ่อค้าไทย ขอพระราชทานพระบรมราชโองการ
ทราบบังคมทูลพระกรุณา ทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท

ด้วยข้าพระพุทธเจ้ามีความยินดีเป็นอันเกษม ๆ ซึ่งใต้ฝ่าละอองธุลีพระ
บาทได้เสด็จสถิตถาวรราชสมบัติ บรรดาชาติเขกแล้วโดยสวัสดิภาพ และ
เป็นมาด้วยพระบรมราชทาน คือตามพระราชประเพณีนิยมประกอบตามกฎ
มณเฑียรบาลที่ได้ตราขึ้นเป็นพระองค์ปฐมซึ่งด้วยพระบรมราชกรุณาคุณ ทัง
ปรากฏที่ได้ทรงตั้งพระราชนิพนธ์ จักการภายในภายในนอกอยู่เป็นเนืองนิจประการ
ให้เพิ่มพูนความเป็นมงคลเจริญแก่ประเทศสยามสืบไป

เหล่าข้าพระพุทธเจ้าผู้เป็นข้าแผ่นดิน ทรงวิโรธนามกักตมอภัย
ถวายชีวิตอยู่ในใต้ฝ่าขององค์พระบาท ระวังถึงพระเศียรพระคชอุบะระจำเกล้า ฯ
ครั้นถึงความดำรงพระคุณเป็นใหญ่อยู่ใต้ เพราะพระบรมราชวงศ์จักรีสถิตย์
อยู่ เหนือเกล้า ฯ ได้เป็นอัครราชคัมภีระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมให้ความ
ถาวรสืบแต่ปฐมรัชกาลมาจนถึงบัดนี้ เป็นเวลาถึง ๑๕๔ ปี รวม ๑ รัชกาล
ได้แผ่ความสัมพันธกับนานาประเทศซึ่งมีผลต่อความเปลี่ยนแปลงรัชกาลใน
ครั้งนี้ เป็นมาด้วยความเป็นปกติภาพ ทั้งได้พระราชมงคลขึ้นสู่ร่วมพระราช
ทุกขัญชรทรงพระวิราจณ์จักรการเป็นเมืองเป็นพิเศษ เช่นความขาดแคลน
ทั้งปวงประสพอยู่แล้วเพื่อไว้บรรเทาเลื่อนสู่สุขสันต์ บัดนี้เป็นมงคลเจริญแก่
ประเทศสยามด้วย

การค้าขายสำหรับเหล่าข้าพระพุทธเจ้า แม้จะมีผู้คนแต่มีอยู่เพราะ
พระโคตรวิสุทธิกษัตริย์แห่งความปรารถนาแห่งหนละในทางนี้ ให้ได้เป็นลำดับทั่ว
โลกทวีปอีกชั้นหนึ่ง แล้วยังด้วยพระบรมปกเกล้า ฯ เป็นกึ่ง อยู่ในทาง
ที่คงไปครหาได้ มีการซื้อหาเหลือเกินจนกระทั่งด้วยภาษายังมี บ่อนปรากฏ
กันถึงต่างโคตรันอยู่อีกมาก ซึ่งเห็นผลแห่งการตั้งประกอบการค้าขาย
เป็นส่วนสำคัญอยู่ด้วยกัน ทั้งยังมีอยู่ในทางนี้ของคชเจริญแก่ประเทศ
สยามนั้น

ความเป็นมงคลเจริญด้วยทั้งนี้ และด้วยวันนี้อยู่ในวันมงคลพระราชพิธี
บรมราชาภิเษก พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เหล่าข้าพระพุทธเจ้าได้มี
โอกาสมาเฝ้า ซึ่งมีความยินดีหาที่เปรียบมิได้ เพราะรู้สึกในพระมหากรุณาธิ
คุณ ได้เป็นมงคลเจริญให้แก่เหล่าข้าพระพุทธเจ้าแผ่นดินอีกชั้นหนึ่ง จึง
พร้อมกันตั้งจิตอธิษฐานถวายพระพรชัย แด่สมเด็จพระศรีสุทนต์กิติมนัสส
สวามุขพระศรีวิดิน ไฉนให้พรธิราชบวรนิเวศน์ศาลาสนอง

ขอให้พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้า

อยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ซึ่งสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระสังฆราชอภัยวงศ์ทั้งสองพระองค์ เป็นที่นับเลื่อมพรทัยกันเป็นอย่างยิ่ง
แล้ว ทรงพระเจริญด้วยศุภสิริมงคลเป็นอาศิริมงคลเสด็จนิวัติพระมหาเสวต
ฉัตร ดำรงสยามรัฐไพศาลสมบูรณ์ บำราศสรรพาศุภสิริคุณพระบรมราช
ประสงค์ได้จงสำเร็จสม พระบรมราชวงศ์จักรีคงเป็นที่นิยมนครังสยามโลก ประ
มุขสุเมรุ ไกรศรีอยู่คู่กันฟ้า

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า เหล่าพ่อค้าไทย

คำกราบบังคมทูลของพ่อค้าไทย

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ในโอกาสที่สมเด็จพระราชินีบรมราชินีนาถจากที่แรกขอมิได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท
ข้าพระพุทธเจ้าขอพระพรชัยแก่พระบรมราชโอรส การเป็นขุมทองพระกรุณา
ของพระพรชัยมงคลด้วยความจริงใจ และความเคารพอย่างสูงสุด ข้าพระพุทธ
เจ้าบังอาจได้ทูลบังเอิญ ว่ากล่าได้ดั่งเคยมาแต่กว่าที่ร้อยปีตั้งแต่ท่านชาติยุโรป
ได้ทำการค้าขายติดต่อกับประเทศสยามมา ข้าพระพุทธเจ้ารู้สึกภูมิใจในการ
สัมพันธ์ในศรัทธาอันมาแต่ประวัติการอันเก่าแก่ จึงสามารถเป็น ไม่ได้เช่นนี้ก็เพราะ
พระบรมราชโอรสอันสุจริตนักมีภาวของพระราชบิดาแห่งประเทศสยาม เป็น
ลำดับสืบมา โดยที่ข้าพระพุทธเจ้าได้เข้ามาอาศัยพระบรมโพธิสมภารอยู่ จึง
เห็นเสียมิได้ ที่จะมีเห็นพระมหากษัตริย์ในกิจการที่ประเทศสยาม ได้กระทำสำเร็จ
ดั่งมาในสมัยปัจจุบันนี้ อีกทั้งความสำเร็จซึ่งกิจการต่าง ๆ ของประเทศได้
เปลี่ยนแปลงดั่งคำนิยามสามแดนใต้ขอบัน และระบอบการปกครองบังคับบัญชา
ก็ได้ดัดแปลงแห่งความต้องการแห่งสมัย กล่าวโดยสังเขป ได้ฝ่าละอองธุลี
พระบาทได้เสด็จขึ้นสืบราชสันตติวงศ์มาตามจักรอันสง่างามและอุดมด้วย

พหุพันธ์วิญญูหาว่า ในกาลสมัยก่อนจะเป็นเจ้าลอร์ดอยู่ส่วนหนึ่งแห่งประวัติกาล
ด้วยเหตุว่าลอร์ดวิญญูหาพระราชไมตรีก็ได้ทำขึ้นใหม่กับนานาประเทศนั้น คงจะ
เว้นเสีย ไม่ได้เป็นอันขาดที่จะเป็น เครื่องหมายอันสำคัญแห่งความก้าวหน้า ของ
ชาติวิญญู สมเด็จพระเจ้าพระบรมมหาราชเจ้าผู้ทรงพระเกียรติคุณอันรุ่งเรืองยิ่งของ
ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท แม้ ในขณะที่ยังทรงดำรงพระยศโดยเป็นลอร์ดอยู่ว่า พ่อ
ค้ำข้าวงศ์ประเทศเป็นผู้วิวัฒนาการการพาณิชย์ในประเทศสยามก่อนผู้อื่นก็ดี
พระองค์ก็ทรงตั้งพระราชหฤทัยอย่างสูงที่จะได้เห็นประชาชนของพระองค์กระ-
ทำการค้าขายเป็นอันสำคัญยิ่ง ๆ ขึ้นเสมอ ความพอใจในข้อนี้ก็ได้รับเกียรติอันสูง
แต่เดิมมาเป็นธรรมดา ขอให้ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาททรงทราบถึงพระราชหฤทัยเถิด
ว่า ความก้าวหน้าแห่งชาติไทยในข้อนี้หรืออันใดในทางอื่น จะได้รับความไมตรี
จัดตัวอย่างเต็มเปี่ยมแห่งมหาจักรีวงศ์ประเทศ ซึ่งข้าพระพุทธเจ้าได้เข้ามาเป็นผู้
แทนอยู่ในประเทศนี้ โดยที่ข้าพระพุทธเจ้ามีข้อแม้ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมว่า
ความสัมพันธ์ไมตรีอันมีมาจากราชไมตรีของประเทศไทยกับหมู่พ่อค้ำนานา
ชาติคงจะไม่มีการวิวัฒนาการแก่กันอีกจากทุกวันนี้โดยแท้

ข้าพระพุทธเจ้าขออัญฐาน ให้ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาททรงพระเกษม
สำราญปราศจากสรรพโรคพยาธิ ขอประคองพระพยานภาพที่จะทรงนำประชาชน
นิกรของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองอันดีดุษ และขอให้
รัชกาลของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทนำมาซึ่งเกษมสุขสำราญ และความเจริญอัน
คงแก่ชาติวิญญู เกตุ

คำกราบบังคมทูลของพหุพันธ์วิญญู

ขอเชิญใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ในนามแห่งชนนิกรชาวญี่ปุ่นในประเทศสยาม ข้าพระพุทธเจ้ารู้สึกใน

เกียรตินยศ ที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้มี
 ขุนทิพย์ประภา ในโอกาสพระราชพิธีบรมราชาภิเษก

ความนี้ควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า ห่อหุ้มด้วย ห่อหุ้มด้วย

นายทศบาลมณฑลในประเทศสยาม

คำถวายขัตติยคุณของท้าวทองแก้ว

ขอพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้าเหล่าพ่อค้าจีน ขอพระราชทานพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้มี
 ขุนทิพย์ประภา ท้าวทองแก้ว

ด้วยในการละเล่นเป็นมงคลवार งานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกแม่โพธิ์
 ข้าพระพุทธเจ้าจะเป็นจีนโดยกำเนิดสืบตระกูลมาแต่ต่างตัวแต่ได้มาพึ่งพระ
 บรมโพธิ์สมภาร สืบตระกูลอยู่ในพระบรมราชอาณาเขตหลายชั่วรัชกาลในพระบรม
 ราชจักรีวงศ์ จนถึงรัชกาลแห่งได้มีเสด็จของขุนทิพย์ประภา ทรงถูกถึงพระเศ
 พระคุณประจำเกล้าฯ มีความอันดีเป็นอันมาก ซึ่งได้มีเสด็จของขุนทิพย์ประภา
 ได้เสด็จเสวยภัตตาคารตามปกติ บรมราชาภิเษกแล้วพร้อมด้วยพระบรมราชโองการ
 ได้ดำรงพระราชอิสริยยศักดิ์ สมเด็จพระบรมราชินี โดยสมความแก่กษัตริย์
 ประเพณีเป็นที่เคารพนับถือในพระบรมราชตระกูลอยู่ทั่วกันทั้งสองพระองค์

ความรู้รักในพระปรีชาสามารถ และด้วยความเคารพนับถือในเสด็จของ
 ขุนทิพย์ประภา ซึ่งได้เสด็จทรงศึกษาอันสูงมาในสำนักอารยประเทศ ไม่แต่ทรง
 รับราชการฝ่ายทหารมาก่อน เสด็จทรงรักษาราชการทั่วไปในบางคราวแทนพระ
 บรมโพธิ์สมภารพระบรมเชษฐาธิราชมาแต่บัดนั้นได้เป็นมาด้วยดี ย่อมเป็นผลให้ประ
 จักษ์อยู่ อันได้ทรงสำเร็จราชการในกาลที่เปลี่ยนรัชกาลมานี้ ถึงกับความมั่นคงหมาย

ที่ประเทศสยามจะได้ดำเนินไปในทางเจริญสวัสดิภาพยิ่งขึ้น โดยสมควรแก่ยุค
อีกด้วย

ความรู้สึกทั้งนี้ ถอนตลอดถึงชาวต่างประเทศได้พึงปรารถนาในใฝ่หา
ของของดีพระบาท ซึ่งได้ทรงปกครองประเทศสยามมาเสวยนั้นต่าง ได้ถวาย
ความเคารพนิยมพร้อมเพรียง เฉลิมพระเกียรติปรากฏทั่วไป

ยังความรู้สึกอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งปรากฏถึงใฝ่หาของดีพระบาทได้ประ
คองด้วยพื้นฐาน คือพระราชหฤทัยดำรงกษัตริยาธรรมจักรวรรดิจักรวาล
เป็นต้น ถอนนำมาซึ่งความห่วงใยอีกมากด้วยกัน ทงหวงในพระกรุณาโปรด
เกล้าฯ เป็นที่พึงพร้อมสรรพ ตลอดจนการเสด็จฯ ได้เห็นโทษสาธน์
ทั้งปรากฏมาแล้วแก่เหล่าข้าพระพุทธเจ้า และชาวประเทศอื่นได้ มาพึ่งพำนัก
ไปมาค้าขายได้ โดยสะดวกเป็นอันดีมา

ในโอกาสที่เกล้าฯ พระพุทธเจ้าได้มีเสด็จประทับ ณ เป็นพระมหากรุณา
ธิคุณโปรดเกล้าฯ อีกด้วย ถอนเบิกบานทั่วหน้ากันอันพื้นฐานจำนงป้องกัน
พระพรชัย เฉลิมพระบารมีสวัสดิภาพมั่นคง

สรวนสังสรรค์สักการะประสิทธิ์สมดังพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประ
ชาธิป พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี
พระบรมราชินี ทรงพระเจริญพระชนมายุ วัฒนะ สุขะ พละ สมบูรณ์ประไพ
สวัสดิมงคลอันเสวยศดิรัจฉานโสมโสมบรมราชสมบัติ ปกครองวิบุณย์มอสา
พร ขจรพระเกียรติเกริกไกร บำราศสรรพคุณทั่วทิศทั่วทิศ เฉลิมพระ
บรมราชจักรีวงศ์ ดำรงสยามประเทศอยู่ด้วยความเป็นเอกราชคู่ฟ้าดิน เป็นที่
พึ่งอันประเสริฐทั้งภายในและภายนอกทุกประการ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า เหล่าพ่อค้าจีน

พระนคร กรุงเทพฯ

วันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๔

คำถวายพระพรชัยมงคลถวายอิสลาม

ขอเศาะล้าตอองฮุดีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้าผู้ได้รับนิมิตหมายดีจากบรรดาพสกนิกรอิสลามคณะสุหนี่
ศาสนิกชนแห่งคำ ซึ่งได้พร้อมกันมาขอเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอยู่ ณ
พระราชทานพระบรมราชโองการสนทนากับสมเด็จพระกรุณาทรงทราบใต้ฝ่าละออง
ธุลีพระบาท พระราชอาณัติไม่เห็นเกล้าฯ

ด้วยข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายมีความน้อมใจสวามิภักดิ์เป็นอันเกล้าฯ ที่ได้ฝ่า
ละอองธุลีพระบาทให้พระราชทานพระบรมราชโองการ แก่ข้าพระพุทธเจ้าทั้ง
หลายให้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เพื่อถวายพระพรชัยโมฆะผลสมกับบรม
ราชาภิเษกสมโภชนี้ บัดนี้พร้อมใจประจักษ์พระมหากรุณาธิคุณเป็นอันเกล้าฯ
หาที่เปรียบมิได้

ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายขอพระราชทานกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบ
ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทด้วยความจงใจว่า บรรดาพสกนิกรข้าพระพุทธเจ้าเหล่า
อิสลามศาสนิกชน ที่ได้เข้ามามีพระบรมโพธิสมภาร ประกอบการค้าขาย
เลี้ยงชีพอยู่ในพระราชอาณาจักรสยามนี้ ถึงแม้พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้า
ทุก ๆ รัชกาล สดุดีมาถึงรัชกาลปัจจุบันนี้ ล้วนแต่ได้มีพระมหากรุณาธิ
คุณทรงกรุณาโปรดให้ พสกนิกรข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายได้ประกอบการค้าขายและกระ
ทำกิจการตามสิทธิศาสนาไม่ขัดข้อง ได้มีโลกสมบัตินั่งคั่งคั่งมั่งมีแผ่อยู่ในพระราช
อาณาจักรสยามนี้โดยความร่มเย็นเป็นสุขสำราญอยู่ทุกเมื่อ ทั้งนี้โดยพระมหา
กรุณาธิคุณและพระราชกรุณาภิเษก ค้ำค้ำชูภาพของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท
ทรงไว้ซึ่งทศทิศราชธรรมปกเกล้าฯ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายจึงน้อมใจน้อมน้อม
พระมหากรุณาธิคุณ และด้วยความจงรักภักดีไม่ได้อดของธุลีพระบาทอยู่เบื้อง
หน้าขอ เพรฉะนั้นข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายจึงได้มีโอกาสมาเฝ้า และทั้ง
นี้จึงได้มีโอกาสมาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทเช่นนี้ พร้อมใจกันขอพระราชทาน

ถวายพระพรซ้อแด่ใต้ฝ่าถ้องธุลีพระบาท ในวโรกาสมหามงคลสมัยบรมราชาภิเษกสมโภชนี้

ขอพระราชทานอัญเชิญเจ้าผู้ทรงไว้ซึ่งสรรพคุณภาพในสากลโลกจงมีค่าและความสุขสวัสดิภาพพิพัฒนามงคลให้ใต้ฝ่าถ้องธุลีพระบาทเสวยบรมชัยสรวรรณานิธิ ประสพราชปวงกษัตริย์ทั่วโรคนครธา มีพระราชหฤทัยเบิกบานด้วยอิฏฐวิบูลย์ผล ทรงพระเจริญด้วยอิศริยยศ มหิวารยศ ทรงสมบรมด้วยพิพิธศฤงขรพระชนมายุยืนนาน มีพระบรมเดชานุภาพแผ่ไพศาลไปทั่วทิศานุทิศราชบัลลังก์พ่ายแผ่ด้วยพระราชนฤนาถาภินิหารศักดิ์านุภาพเรืองโรจน์อยู่ทุกทิวาราตรีกาล

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

กรุงเทพมหานคร

วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๖๔

คำกราบบังคมทูลของพ่อค้าชาติไทย

ขอเดชะฝ่าถ้องธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้าเหล่าคนกมลฉะราวสักข ซึ่งได้เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารอยู่ ในใต้ฝ่าถ้องธุลีพระบาท ขอพระราชทานพระบรมราชโองการในอภิลักขิตสมัยบรมราชาภิเษก เพื่อกวามบังคมทูลพระกรุณา ถวายพระพรซ้อแด่ใต้ฝ่าถ้องธุลีพระบาททั้งสองพระองค์

บางคนในคณะข้าพระพุทธเจ้านี้ ได้เข้ามาสู่ประเทศสยามแต่ครั้งพระบรมมหาราชเจ้า ผู้ทรงไว้ซึ่งพระเกียรติคุณรุ่งเรืองยิ่งของใต้ฝ่าถ้องธุลีพระบาททรงสถาปนาถึง ๓๐ ปีล่วงมาแล้ว ในระหว่างเวลานั้นข้าพระพุทธเจ้าได้รับความร่มเย็นสันติสุขโดยมีบูรณ พร้อมทั้งความอิศราภาพทั้งกายและวาจา เหตุฉฉนี้ ข้าพระพุทธเจ้าจึงรู้สึกเป็นหนี้อยู่ในพระมหากรุณาธิคุณของพระบรมราชวงศมเหศยามอนางตักขิง

ภายใต้การปกครองแห่งองค์มหाराชาเจ้าของใต้ล้าตองลูอิพระบาท
ข้าพระพุทธเจ้าได้เห็นประเทศนี้เจริญรุ่งเรืองขึ้นทั่วไป ทางรถไฟอันมีคาวและ
คิงคอง การคมนาคมสามารถทำการได้สะดวก โรงเรียนและวิทยาลัย
โรงพยาบาลหรือกรมไปรษณีย์โทรเลขก็ดี อันแต่เป็นพยานส่วนน้อยแห่ง
ความทรงเอพระบารมีที่สอดส่อง เพื่อประโยชน์แห่งสาธารณชนของใต้
ล้าตองลูอิพระบาทและพระองค์มหाराชาเจ้าทั้งนี้

ข้าพระพุทธเจ้ารู้สึกปรีดาปรโมทัยยิ่งนัก ที่กรณีกิจอันหนักแห่งราช
อาณาจักรอันไพศาลนี้ ได้ตกเป็นภาระของใต้ล้าตองลูอิพระบาท ผู้ทรงไว้
ซึ่งพระปรีชาสามารถเป็นอันยอดเยี่ยม การเปลี่ยนแปลงทั้งส่วนทางรัฐประศาสน-
กิจและเศรษฐกิจ ซึ่งใต้ล้าตองลูอิพระบาทได้ทรงประสิทธิ์ประสาทขึ้นตั้งแต่
วาระแรกเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัตินั้น จะนำมาซึ่งเหตุการณ์อันสำคัญแห่ง
ประวัติศาสตร์ภายในเวลาเร็ว ๆ นี้

ขอให้พระผู้เป็นเจ้าอันศักดิ์สิทธิ์ ได้ทรงประทานพระพรชัย แต่ใต้ล้า
ตองลูอิพระบาท ให้ทรงดำรงสิริราชสมบัติอยู่เนาวนานโดยหาสูญ เพื่อ
มั่นคงให้พระราชอาณาจักร ซึ่งพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี ๖ องค์มหา
ราชา ได้ทรงริเริ่มขึ้นไว้นั้น บรรลุเป็นผลสำเร็จถึงที่สุดเทอญ

ข้าพระพุทธเจ้ามีความหวังใจและความปรารถนาอย่างยิ่งว่า ประเทศ
สยามอันอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์จะขึ้นเป็นชาติที่ถึงเคารพนับถือ ของใต้ล้า
ตองลูอิพระบาท คงจะเป็นประเทศสยามที่บริบูรณ์มั่งคั่งสาวิพร้อม ทอแก่
ความประสงค์ทุกประการแล

ขอใต้ล้าตองลูอิพระบาทจงมีพระชนม์มัยยืนยาว เพื่อทรงคุ้มครอง
เกล้า ๆ เกล้าข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย

ขอใต้พระบรมราชาและพระบรมราชินีทรงพระเจริญเทอญ

คำถวายบังคมทูลของชาวฮินดู

ขอเดชะฝ่ามือของธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้าเหล่าสมาชิกแห่งฮินดูสภา ซึ่งมีคณะอริยสมาคมฮินดูชาว
สิกข และคณะอื่นๆ ของชาติฮินดู ซึ่งได้เข้ามาตั้งมั่นอยู่ในพระราชอาณา
เขตต์สยามนี้ ขอน้อมเกล้าฯ ถวายฉวาทน์บังคมเกล้าให้ฝ่ามือของธุลีพระบาททูล
สอพระองค์และพระมหาเสวตฉัตร เพื่อแสดงความจริงรักภักดีอันซื่อสัตย์
สุจริตแก่ใต้ฝ่ามือของธุลีพระบาทผู้เอกอัครมหาภักดีราชเจ้าแห่งพระบรม
ราชวงศ์จักรี

ข้าพระพุทธเจ้าเหล่าชาวฮินดูขอกราบไว้ว่า ได้ปองใจถือเอาพระราช
อาณาเขตต์สยามเป็นที่อาศัยดำรงชีพไปจนตลอดเกล้า และเกือบจะทุกคนได้
ทำการส่งเสริมการพาณิชย์ของประเทศสยามกว่า ๒๐ ปี ทั้งจำนวนอันเป็นทวี
กัตถ์ของชนอย่างรวดเร็ว จนบัดนี้มิได้มีเกิน ๒,๐๐๐ คนแล้ว

เหตุอันจริงเป็นธรรมดาที่ข้าพระพุทธเจ้า ทั้งหลายจะเอาใจสอศักดิ์ของธุลี
ในความผาสุกและความสำเร็จบริบูรณ์แห่งราชอาณาจักรสยาม ซึ่งข้าพระพุทธ
เจ้าได้รับความร่มเย็นสันติสุขชั่วกาลนานมาแล้วข้าพระพุทธเจ้าจึงขอวิงวอนต่อ
พระผู้เป็นเจ้าผู้ประสิทธิ์ประสาทสรรพสิ่งในโลกนี้ ให้พระราชอาณาจักรสยาม
ซึ่งอยู่ในพระราชอาณาเขตต์ อันก่อปัวด้วยพระปรีชาญาณและพระเมตตา
กรุณาคุณ จงบรรลุดังซึ่งความรุ่งเรืองอันสูงสุดและขอให้ใต้ฝ่ามือของธุลีพระ
บาทจงทรงประสาทแต่ความดีและความร่มเย็นในสรรพราชกิจทั้งปวงเทอญ

พุทธศาสนานับเป็นศาสนาสำคัญที่สุดศาสนาหนึ่ง ได้มีกำเนิดขึ้นในแดน
ของเหล่าข้าพระพุทธเจ้า ทั้งมิให้กำเนิดก็สุดบัดทุกข์ของมนุษย์ ชาติใดก็ได้
มีพระประสูติกาลในบ้นเกิดเมื่อมารดาของข้าพระพุทธเจ้า คืออินเดีย ชาว
อินเดียทั่วทั้งประเทศนับถือกราบไหว้พระพุทธเจ้า ในฐานะที่เป็นพระเจ้าอันสูง
สุดแห่งพระเจ้าทั้งหลาย

ข้าพระพุทธเจ้าได้ ถวายชีวิตไว้ ในพระราชอาณาจักรสยามซึ่งมีใช้ เป็น
ประเทศซึ่งข้าพระพุทธเจ้าจะพึงรู้ ชัดเจนแน่นอนแล้ว ข้าพระพุทธเจ้าขอถวาย
สัตย์ปฏิญาณ ว่าข้าพระพุทธเจ้ามีความจงรักภักดีต่อประเทศสยามโดยแท้จริง

พระบาทสมเด็จพระบรมมหาชนกชนมหาราชเจ้าองค์ได้มีล้นของธุลีพระ
บาทเป็นพระบรมราชาธิบดีองค์แรก ที่ได้ทรงดำเนินวิบุลยประสาธน์กิจตามแนว
แห่งบุญอันสมบูรณ์บริบูรณ์ ทรงสอคล้องอยู่ในความผาสุกของพลเมืองของพระองค์
เป็นเนืองนิตย์จึง ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานความร่มเย็นสวัสดีสุข
และการปกครองอันดีเป็นระเบียบเรียบร้อย พระองค์ได้ทรงทราบพระชนมัญชานี้
พระราชทานทุกประการ เมื่อจะปลุกสร้างถาวรวัตถุสิ่งใดซึ่งจักตั้งอยู่ถาวรไว้สืบคง
ด้วยดีมีการะที่คงสืบก่อน

แม้การปกครอง การศึกษา และการที่เกี่ยวพันประชาชนชาวนาน
ต่าง ๆ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระบรมชนกองค์ที่ ๖ พระบรมเชษฐาธิราชของใต้ฝ่า
ล้นของธุลีพระบาท มีพระบรมมหาราชโดยเกี่ยวเนื่องด้วยเสมอมนั้น ก็ไม่
เป็นสิ่งใหม่ ๆ จะรู้จักกันอยู่ไปทั่วพระราชอาณาจักซึ่งพระบาทสมเด็จพระบรม
ที่ ๕ ได้ทรงกระทำมาแล้วด้วยแล้ว พระองค์ได้ทรงเสด็จพระราชดำเนิน
สอคล้องถึงความร่มเย็นไปของประชาชนของพระองค์ และพยายามแห่งความ
สอคล้องทรงเห็นเหตุการณ์โลกของพระองค์นั้น ก็คือ พระองค์ได้เสด็จพระ
ราชอาณาจักรสยามให้มีสภาพพร้อมสรรพที่จะรับรองการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่
จะมีเกิดขึ้นขึ้นในภายหน้า แต่ชีวิตอีกสักครู่ ๆ คนจะได้รับผลแห่งที่คิด
ไว้ หวังวันวัน หรืออีกสักหนึ่งชั่วชีวิตที่เราจะได้ เห็นผลแห่งการที่คนได้ ถึงแนว
การกระทำที่มาก ๆ คน งามของพวกเราโดยมกัณเฑาะซึ่งความสุขสำราญและ
ผลประโยชน์แก่คนที่เกิดมาภายหลัง พระบรมเชษฐาธิราชเจ้าของใต้ฝ่า ล้นของ
ธุลีพระบาทใช้แต่ได้ ทรงพระราชอุทิศสาธุการแก่การศึกษารวมของลูกพร
เท่านั้น แต่ต้องได้ทรงจัดการศึกษาไว้แพร่หลายจนประชาชนนิกรที่อยู่ในฐานะ
อันขาดแคลนไว้ที่แท้ก็ได้รับความสะดวกในการเล่าเรียนทั่วกันด้วย

พระราชวังจะภาพอันจะบังเกิดความเจริญรุ่งเรืองให้บังเกิดแก่ประชาชนนิกร ทั้งจะ
ให้ประเทศมีความสามัคคีกันขึ้น เพื่อจะบังเกิดความเจริญก้าวหน้าและความ
ปราชญ์ให้บังเกิดแก่ชาติ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ประจักษ์แก่คนตาโลก แล้ว
ว่าอนาคตภายภาคหน้าใหญ่ยิ่งแห่งประเทศนี้รอคอยอยู่แล้ว พระราชกิจจานุเบกษาอันหนัก
แน่นในพระราชกรณียกิจตั้งแต่แรกเริ่มเสด็จขึ้น เสด็จ ถวัลราชย์ ทั้งได้มีพระ
ราชกรุณาต่อสอศส่อง เพื่อจะบังเกิดความเจริญให้บังเกิดขึ้นโดยทั่ว ๆ ไปไปเป็นเครื่อง
แสดงความรักสำหรับอาณาประชาราษฎร์เป็นอันดี

ได้ฝ่าฝืนของ ผู้พระบาทให้ทั้งพระราชาดำรัสให้โดยต้องแท้แล้วว่าความ
เจริญทั่ว ๆ ไปย่อมอาศัยฐานะอันไพศาลแห่งการเศรษฐกิจและฐานะแห่งอาณา
ประชาราษฎร์ ทั้ง พระ ราชกำหนดกฎหมายและคณะข้าราชการในรัฐบาลซึ่ง
สามารถปฏิบัติราชการให้สำเร็จเรียบร้อยได้ และสิ่งเหล่านี้ได้ฝ่าฝืนของ ผู้พระ
บาทให้ทั้งพระราชาดำรัสให้บังเกิดมีขึ้นแล้วพร้อมมูล เป็นพระราชบุญญาภิบาล
ของ บรมที่ได้ฝ่าฝืนของ ผู้พระบาทให้ราชบริพารส่วนหนึ่งไปพิจารณาบุคคลที่
ชำนาญ พร้อมด้วยที่ศึกษาอันน่าเคารพหมั่นรอบอันได้ชื่อว่า วิชาความรู้แห่ง
ราชอาณาจักรเพื่อจะได้เป็นที่ปรึกษา ที่รู้ และจัดการ การ การหน้าแห่ง
ประเทศนี้

ด้วยเมื่ออันประณตอัน ข้าพระพุทธเจ้าของทั้งศักดิ์ฐานได้ได้ฝ่าฝืนของ
ผู้พระบาททรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจแก่กล้าและซื่อซื่อ และขอไว้อันนา
คุณพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอันมีนามว่าซึ่งสัตว์อันมีความทั้งปวงเทอญ

ข้าพระพุทธเจ้าขอถวายพระพรชัยมงคลอีกทั้งหนึ่ง แล้วได้ฝ่าฝืนของ
ผู้พระบาทและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินี ในนามของกตถอนักศักดิ์
สมัยบรมราชาภิเษก และขอถวายบังคมทูลเจ้าความจงรักภักดีของเหล่าข้า
พระพุทธเจ้าอันมีอยู่คือได้ฝ่าฝืนของ ผู้พระบาทและมหาเศวตฉัตร

คำถวายบังคมขูลของคณะ คาวูที โบสุรา มหะหมัด

ขอพระผู้เจ็ดองค์ผู้พระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้าเหล่าผู้แทนคณะ คาวูที โบสุรา มหะหมัด ซึ่งได้มา
ฟังบรมโศภิธินิการที่การศำซายอยู่ภายในพระราชาณาจักรของใต้ฝ่ายของรูอี
พระบาท ขอพระราชาทรงพระบรมราชานุญาตกรรมบังคมทูล ถวายพระพรชัย
มงคลแก่ใต้ฝ่ายของรูอีพระบาท ในโอกาสเสด็จขึ้นเถลิงสิริราชสมบัติแห่ง
รัฐสุลต่านมณฑลประเทศสยามนี้

ข้าพเจ้าและเหล่าผู้ร่วมมานี้ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายได้รับพระราช
ทานเอกสิทธิ์ให้เข้ามาสำนักอยู่ในพระราชาณาจักรของใต้ฝ่ายของรูอีพระบาท
เพื่อทำการพาณิชย์นานา ทั้งได้รับพระราชทานอิสรภาพในระเบียบปฏิบัติศาสนกิจ
อีกส่วนหนึ่งด้วยซึ่งข้าพระพุทธเจ้าผู้ซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงอย่างนี้

ในวาระอันเป็นอภิลักขิตสมัยอันนี้ ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทาน
พระบรมราชโองาส ความเป็นมงคลและความความดีและความชอบพระเดช
พระคุณ สำหรับภักดีและพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ ซึ่งข้าพระพุทธเจ้าได้รับพระ
ราชทานอยู่ในกาลอันนี้ ซึ่งไปไม่ได้ก็ด้วยอาศัยพระมหาเมตตาคุณโดยแท้
ข้าพระพุทธเจ้าขอถวายพระพรทูลขอจงโปรด ให้อำนาจอยู่ในสิริราชสมบัติชั่ว
กาลนาน โดยเกษมสุขสำราญเจริญรุ่งเรืองอยู่และขอให้พระชนมายุยืนยาว

ข้าพระพุทธเจ้าขอพระ ราชทานกรรมบังคมทูลพระกรุณาขอใต้ ทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้า ฯ ทรงรับพร ดังได้กราบบังคมทูลมานี้ เพื่อเป็นเครื่องหมาย
แห่งความจงรักภักดี อันคณะข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพิสดารนี้ ฯ ถวาย
ในโอกาสนี้

พระราชดำรัสของคณะมนตรีประชาชน
ซึ่งเฝ้าถวายข้อสมมุติเมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๘

เราขอขอบใจท่านทั้งหลาย ทั้งคณะสภานิติบัญญัติ และวชิราวุธวิทยาลัย
ที่ได้มาสนทนากันนี้มา เพื่อประเทศเราอยู่ โดยไม่พัวพันแต่เราและสมเด็จพระ
บรมบรรพชาธิ์ ฌมดณ

โดยฐานะแห่งโลกสมัยนี้เราอยู่ในประเทศต่าง ๆ ย่อมต้องอาศัย
ซึ่งกันและกัน หมู่ชนต่าง ๆ ภายในประเทศก็ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ตลอด
ลงไปจนเอกชนก็ต้องทำกิจการเพราะกันและกันและกันโดยลำดับ เรายังจะได้
ประจักษ์ใจกันทุกทีว่า สิ่งที่เรามุ่งควรปรารถนาก็ คือการช่วยกันและกัน
หรือจะว่าการสมาคมก็ทั่วโลกโดยปราศจากความถือชาติถือสกุลนั้นก็ ได้ เพราะ
ฉนั้น การปกครองบ้านเมือง ใ้ว่าจะสำเร็จได้ด้วยดีนั้นก็ขึ้นจากการถ่าย
เคียวกันตามที่ได้เคย คือจะอาศัยความช่วยเหลือหรืออุปการะกันในหมู่ชนเมือง
ทุกชนิด ทุกเพศทุกชาติ เช่นในทางให้การศึกษา ซึ่งเราไม่จำเป็นต้องชี้แจง
อธิบายเลยว่า คณะสภานิติบัญญัติ เช่นคณะประมุขเคียวเรือนและมิชชันนารี
พวกอื่น ได้มีคุณูปการแก่บ้านเมืองเพียงไรด้วยความประจักษ์อยู่แล้ว หรือ
ในทางค้าขายและทางประสาทความสมบูรณ์ให้แก่ประเทศก็เหมือนกัน คง
ไม่มั่งคั่งถึงแก่ใจ ใ้ว่าเราได้ รับผลจากการที่พ่อค้าต่างชาติเช่นพวกท่านทั้งหลาย

เข้ามาทำมาหากินเพียงไร ใช้แก่ท่านนั้น เรวยังรู้สึกภูมิใจไม่น้อยอีกด้วยที่ได้
เห็นพ่อค้าไทยเกิดขึ้นบ้างแล้วจนได้เห็นแสงส่องเห็นถนนเข้ามาอวอพรให้แก่เรา
ในบัดนี้ ทั้งนี้และอันเป็นพยานชัดว่าให้ท่านได้เห็นว่า เมื่อรวมมองแห่ง
ความเจริญพอจะหวังได้เสมอว่ายังจะรอกงามยิ่งขึ้นต่อไป การที่ประชาชนแต่ง
หัวพันคณะผู้แทนมาอำนวยการแก่เราในครั้งนี้ เป็นที่หมายสำคัญแห่งความ
พร้อมเพรียงในสามัคคีธรรมว่าเราทั้งหลายจะอยู่ด้วยกัน จะทำมาหากินด้วยกัน
เป็นอันดี ด้วยความรู้สึกเช่นนี้เราจึงมีความ ปกป้องนักที่ความค่อนวันท่านทั้ง
หลายครั้งนี้ เราขึ้นด้วยพรของท่านด้วยสติปัญญาในข้อ และขออำนวยการ
ตอบแทนให้ท่านทั้งหลายมีความสุขความเจริญ ให้มีความก้าวหน้า มีความปรารถนา
สิ่งใดในทางที่รอบ ขอให้เป็นผลสำเร็จด้วยใจเรา กับขอจงได้วันความชอบ
ใจของพระเจ้าขึ้นและด้วยเราเองทุกคณะ และจงนำความชอบใจนี้ไปให้แก่บรรดา
ประชาชนซึ่งท่านเป็นผู้แทนวันนี้อยู่ด้วยกัน

NATIONAL LIBRARY

0978762839

[illegible]

๑. พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นชนวนรวิวัฒน์ (ภางค์ อภิชาติพงศ์)
สมเด็จพระสังฆราชเจ้า วัดราชบพิธ พ. ธุดงค์นุช ถวายเทศน์
๒. สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ม.ร.ว. เจริญญาณมุนี) วัดยาน
โฆสิตาราม พ. ถวายเทศน์
๓. สมเด็จพระวันรัต (จ๋ม ปุณณทศ) วัดเบญจมบพิตร พ.
๔. สมเด็จพระพุทธเจ้า (ม.ร.ว. ดิเรก) วัดสุทัศน์เทพวราราม พ.
๕. พระญาณวิมล (ม.ร.ว. ชื่น สุวัณณ) วัดบวรนิเวศวิหาร พ.
๖. พระธรรมวโรดม (เจ้า ชมนน) วัดพระเชตุพน พ.
๗. พระพรหมมุนี (อัมม อุปวิภาส) วัดราชปรีดาลัย พ.
๘. พระสาสนโสภณ (เจริญ ญาณว) วัดเทพศิรินทราวาส พ. อ่านประกาศเทศน์ ถวายเทศน์
๙. พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ (จัน อธิวัฒน์) วัดบรมนิวาส พ. ๑

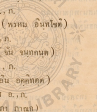
๑๐. พระรัตนชัยมุนี (ม้าว รตนธช)
วัดท่าโพธิ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช พ., ป.
๑๑. พระโศภนวิมลธารณี (ฮ้วน คีตส)
วัดสุปัฏน จังหวัดอุบล อ., ป.
๑๒. พระธรรมปาโมกข์ (แจ่ม รตลสถ)
วัดมฤคทายวัน พ., ป.
๑๓. พระธรรมโกศาจารย์ (แจ่ม ชุคตม)
วัดราชวิเวศ พ., ป.
๑๔. พระธรรมไตรโลกาจารย์ (เสง เขมจารี)
วัดมหาธาตุ พ., ป.
๑๕. พระเทพสุธี (นาค อุณหนาค)
วัดอรุณราชวราราม พ., ป.
๑๖. พระเทพภูว (มณี ฉาน)
วัดบวรนิเวศวิหาร พ., ป.
๑๗. พระเทพเมธี (อ. อิศรญาณ)
วัดมณีนิมิตราช จังหวัดสงขลา พ., ป.
๑๘. พระเทพเวที (อยู่ ญาโณทย)
วัดสระเกศ พ., ป.
๑๙. พระเทพมุนี (เลื่อน คีตสทศ)
วัดพระเชตุพน พ., ป.
๒๐. พระเทพโมลี (อยู่ สุคตภท)
วัดประยุรวงศาวาส พ., ป.
๒๑. พระมงคลกิตติมุนี (มัย ปญจิก)
วัดจักรวรรดิราชาวาส พ., ป.

๒๒. พระมงคลเทพมุนี (นาม พุทฺธสว)
วัดอนงคาราม อ.
๒๓. พระคุณวงศ์ (วอน นนทชัย)
วัดปรมัยถิกาวาส จังหวัดนนทบุรี พ.
๒๔. พระราชสุธี (โชติ ธมฺมปโชติก)
วัดพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม พ., ก.
๒๕. พระราชเวที (ปลัด ฤทธิโยภณ)
วัดเบญจมบพิตร พ., ก.
๒๖. พระศรีธรรมมุนี (งาม เขมก)
วัดบวรนิเวศวิหาร อ., ก.
๒๗. พระวงญาณมุนี (ศรีอม จันทโชติ)
วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลก พ., ก.
๒๘. พระสุธรรมวีรคุณ (ขาว เขมก)
วัดสามพระยา พ., ก.
๒๙. พระญาณเวที (บุญถิ่น นนฺท)
วัดพระมหาธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช พ., ก.
๓๐. พระอุตรคณารักษ์ (สี หรรณโชติ)
วัดพระเชตุพน พ., ก.
๓๑. พระญาณไตรโลก (ฉาย กนกสุวรรณ)
วัดพนัญเชิง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ., ก.
๓๒. พระเมธาธรรมาวาส (เสวโร ไสริโย)
วัดพิชยญาติการาม พ., ก.
๓๓. พระวิสุทธโยภณ (โพ อินทสว)
วัดมเหยงคณ์ พ., ก.

๓๘. พระเทพวิสุทธิญาณ (เตียบ ปุณณสิริ) พระเถรธรรม ๓๘
วัดเทพราชกุญชร พ. , ก.
๓๙. พระอมรโมลี (อาบ อัมปคุต) พระเถรธรรม ๓๙
วัดมรรณิเวศวิหาร พ.
๔๐. พระวินัยมุนี (แปลก วุฑฒินฺยา) พระเถรธรรม ๔๐
วัดราชบท พ. , ก.
๔๑. พระเทกนิเทศนิสร (อาบ ปุณณคุต) พระเถรธรรม ๔๑
วัดอินทาราม จังหวัดขอนแก่น อ. , ก.
๔๒. พระญาณโพธิ์ (ไช ญาณโชติ) พระเถรธรรม ๔๒
วัดพระเชตุพน อ. , ก.
๔๓. พระธรรมบุศยสาร (มุ่ย ธนูปาต) พระเถรธรรม ๔๓
วัดราชโอรสาราม อ. , ก.
๔๔. พระอริยธรรมา (หุต หุตญาณ) พระเถรธรรม ๔๔
วัดบ้านดง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อ.
๔๕. พระธรรมมานุสาร์ (สว่าง ญาณโชติ) พระเถรธรรม ๔๕
วัดเทิดตนถาวร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อ. , ก.
๔๖. พระราชภาสิวัฒน์ (หนู ศิสสรกัญ) พระเถรธรรม ๔๖
วัดรัตนนิมิตต์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อ. , ก.
๔๗. พระธรรมนารามคณ (หนู วิจิตร) พระเถรธรรม ๔๗
วัดโสมนัส จังหวัดหนองบัวลำภู อ. , ก.
๔๘. พระวิสุทธีรังสี (เปี่ยม อนันตสร) พระเถรธรรม ๔๘
วัดชัยชุมพลธรรมสังสราม จังหวัดกาญจนบุรี อ. , ก.
๔๙. พระสุคนธ์ญาณ (ชาติ สุคนธ์) พระเถรธรรม ๔๙
วัดเสนาะทอง จังหวัดนนทบุรี อ. , ก.

๔๖. พระวินัยกิจโกศล (ศรี ขุนทรา) วัดถ้ำเขาน้อย อ., ก.
 ๔๗. พระวิมลคุณ (บาง ขนมนิธิ) วัดหงษ์รัตนาราม อ., ก.
 ๔๘. พระศาสนเกษตรารักษ์ (บุญ ปรีปัญญาธิ์) วัดเสด็จ อ., ก.
 ๔๙. พระแก้ววงศ์ (กระณะ วสุตม) วัดพิศนัย อ., ก.
 ๕๐. พระประสิทธิ์สุโขทัย (ชัย สิริสกล) วัดโมลีโยคธาราม อ., ก.
 ๕๑. พระวิเชียรมณี (บุญ ปุณณสุวณ) วัดสุทธาวาส อ., ก.
 ๕๒. พระประสิทธิ์สุทนต์ (กิม สุทธิ) วัดราชนันทาราม อ., ก.
 ๕๓. พระสุเมธมณี (กิม สุนทร) วัดชนะสงคราม อ., ก.
 ๕๔. พระวิสุทธิสารธาร (ผ่อง รณไชยศักดิ์) วัดกุหาสวรรค์ อ., ก.
 ๕๕. พระวิสุทธิสารธาร (เช็ก พรหมสาร) วัดทองธรรมชาติ อ., ก.
 ๕๖. พระภัทรศีลสังวร (สาธ อภิธก) วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ จังหวัดนครราชสีมา อ.
 ๕๗. พระศุภพยานารักษ์ (เจริญ อุปกิจส) วัดอัมรินทร์ อ., ก.
 ๕๘. พระสุวรรณวิมลศีล (อัม จิตฺตโชติ) วัดสุวรรณคาวาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ., ก.

๔๘. พระสังกัจจายน์ (จำ อินทวิธ) วัดศรีเทพ อ., ก.
 ๖๐. พระธรรมธชาจารย์ (ฮั่น ปณฺณคุตม) วัดมหาธาตุ อ., ก.
 ๖๑. พระศรีสมโพธิ (ฮั่น ฐานทศ) วัดมหาธาตุ อ., ก.
 ๖๒. พระวิเชียรธรรมคุณาธาร (โสม ญน) วัดราชบูรณะ อ., ก.
 ๖๓. พระพนิตกัมม (จัน กนธิต) วัดกุฎกัณฐ์วิหาร อ., ก.
 ๖๔. พระธรรมกิติ (นาค โสมพจนน) วัดราชโอรสาราม อ., ก.
 ๖๕. พระวิเชียรทวี (นัทร อินทสุวณ) วัดพระเชตุพน อ., ก.
 ๖๖. พระคณาจารย์พิสิ (ฮั่ว อัสสธม) วัดสระเกศ อ., ก.
 ๖๗. พระญาณสมโพธิ (สวัค กิตฺติสาร) วัดมหาธาตุ อ., ก.
 ๖๘. พระนิกรมณ (ปลื้ม อุตฺต) วัดมหาธาตุ อ., ก.
 ๖๙. พระอมรวิโรจกิจ (ฮั่น ชิตมร) วัดบวรนิเวศ อ., ก.
 ๗๐. พระสาธุสัจจวิ (สักรณ) วัดบวรนิเวศวิหาร อ., ก.

๑๑. พระธรรมปัทมณาจารย์ (เชื้อ จนฺทโชติ)
วัดป่าเลไลยก์วรวิหาร อ., ก.
๑๒. พระอริณกวี (สำราญ โสสก)
วัดจักรวรรดิราชาวาส อ., ก.
๑๓. พระเปริยติမ်นาค (คำ อภาวสี)
วัดสุทัศนเทพวราราม อ., ก.
๑๔. พระศาถ์อนุตตอวรงค์ (อู่ ปุณฺณวาสน)
วัดอรุณราชวราราม อ., ก.
๑๕. พระอริณัน (สว่าง อนุโชติ)
วัดเบญจมบพิตร อ., ก.
๑๖. พระสุเมธสมาจาร (พรม อนุโชติ)
วัดกัลยาณมิตร อ., ก.
๑๗. พระพุทธวิจิตร (จัน จนฺทกนฺต)
วัดโสมนัสวิหาร อ., ก.
๑๘. พระอุบลสุเมธ (อิน อคฺคิโกตฺต)
วัดเทพศิรินทราวาส อ., ก.
๑๙. พระมหาสมณิศร (ภา ภาณิก)
วัดราชพัชร อ., ก.
๒๐. พระญาณรักขิต (ศรี นามก)
วัดนิเวศธรรมประวัติ จ.พระนครศรีอยุธยา

มหาเสนาบดี สรรพนาถพิชิตโยธาทิพนทร บรมเชษฐโศภนสมมต เสด็จราชยศ
สถิตยบรมราชสมบัติ นพปฎลเศวตฉัตรประดิษฐาน สรรพดิโนปถัมภม บรมบรม
ราชาภิเษกเกษมศักดิ์ สรรพศกตวิชัยเดโชไชย สกลสมโหฬารบรมมหาสวามินทร
มหิศวรมหิมัทรมหารามเชษฐราชโศภน บรมนาถชาติอาภาเจษิณทรย์ พุทธา
ภิไศยรัตนศรณารักษ์ วิสันตสุกตศัทธิบรมเสวราชันศรี เมตตากวณาเศศฉัพพัญญู
อโนปโมยบุญญกร สกลไพศาลมหารัตนธรรมาธิบดี ประมุขมรรคมนตรีมหา
ราชาธิราช บรมนาถบพิตร พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

เสด็จเสด็จเถลิงราชพระบรมนามาภิไธย ทรงเทพมหาราชบรม
รัตนโกสินทรมหันตวายุบรรดา มหาอภัยมหารัตนราชธานินทร์บุรีศรี ยุคมราช
นิเวศนมหาสถาน อภิเศกสมบรมนามาภิไธย ขอเทพเจ้าทั้งท้าว มี
ทนต์ประคองด้วยเมตตา ช่วยกันคุ้มครองรักษาสมเด็จพระบรมพิตรพระราชสม
ภารพระองค์ให้ทรงพระเจริญในสิริราชสมบัติ ข้าพระพุทธเจ้าพร้อมด้วยพระราชา
คณาธิบดีพรากจากไพร่พลไปเป็นเนืองประจักษ์ สุดจะคิดขนิษฐขนิษฐา ปราศ
จากสวรสกกับพยานอื่นๆ เสด็จโศกสมรสกับข้าพระพุทธเจ้าสมรสกันดี จึงจัดสวรส
ทุกขาสวรส พุทธสาธุกรรมเปรมเปรม สกลศกตพรพรพรพรพรพรพรพรพรพรพร
อนาคตราชธานีพารา สมณพราหมณาจารย์ประธานาธิบดีในกรุงเทพมหานครทั้ง
ในหัวเมืองมณฑลธานีในหัวเมือง เป็นออกเป็นเมืองออกนอกหัวเมือง ออกทั้งใน
ประเทศราชธานีทั่วรัชสมัยอาณาจักร

อนึ่งขออานุภาพเทพมหาราชศักดิ์ แด่เทพผู้มีอภินิหารพระมหามหา
ราชธานี มีพระสยามเทวาธิราช พระกาฬไชยศรี แด่พระเสด็จเมืองพระพร
เมือง เทพารักษ์ทักทวนเป็นต้นไป จงมีตาสมนสรตาโพธิ์ในประเทศต่างเขตต์
ข้ามรธานีให้มีทุกประเทศจักไกลจากวิหิงสา ไม่ก่ออภัยมพิวโหฬารินทัก ทศนเป็น
สัมพันธมิตรสันติสุข น้อมนำประโยชน์มาสู่พระมหามหาพิทักษ์มณฑลพุทธศักดิ์
ยังหมู่เสนาพณิกายให้มิตนร่วมสามัคคีธรรมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีเทพ
ในความสุจริตศักดิ์ เป็นกำลังพิทักษ์รักษาราชธานีไว้บรรดา มีสวรสกเห็น

หาญหระตอญัตติซึ่งชัฏระกัศิรุ เมื่อถึงเวลาจะเข้าสู้สงคราม เจ้าชูศรวม
 เป็นเอกราชย์ของชาติให้ถือนธงอันมีพระราชมงกุฎสวมคชวราชนครีฑาร
 ให้พวกพร้อมสมัคสมานฉันทน์ช่วยกันปฏิวัติราชกิจ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
 กตัญญูเป็นกำลังคำพระราชาณาจักรให้เจริญอันมีสรวพญ์พระธยาไว้ให้เกิดมี
 แก่ประชาชน ยังฝนให้ตกต้องตามฤดูกาล เกื้อกูลแก่สรวพญ์ธยาหาร
 หัสนผลทุกภณาศาชาติ ยังเหล่าสัตว์วิเศษทวยเทพให้ปราศจากอันสรวธเกิด
 สิ้นชีวพันธุ์ เจริญแพร่หลายเป็นอุปการแก่มนุษย์นิกร ยังพระมหากษัตริย์ให้สม-
 มบูรณ์ด้วยโภคสมบัติ โสภณถึงถึงนามให้ขศกัณฐ์นิกรเกิด ของประเทศย์อุดมมฤ-
 ผลให้ชนนัยประกาศอันธกษัตริย์พระนามาฉน

ธมมธรรมาโธ

ธมมธรรมา

ธมมธรรมาโธ

ธมมธรรมา

ธมมธรรมาโธ

ธมมธรรมา

CONTENTS

THE CORONATION
OF
HIS MAJESTY
PRAJADHIPOK
KING OF SIAM
BY

HIS HIGHNESS PRINCE DHANI NIVAT

R. E. 2492

Second Edition

All Rights Reserved

CONTENTS.

INTRODUCTION.	(i) Origin and Nature of the Ceremony	Page 1
	(ii) Scene of the Ceremony	3
	(iii) Paraphernalia of the Ceremony	3
THE CEREMONY.	(i) Preliminary Rites	5
	(ii) The Coronation	6
	(iii) Protection of Buddhism	12
	(iv) Assumption of the Residence	13
	(v) State Progression	14
	by land	15
	by water	17
APPENDIX.	Historic Murals	19

have resulted in such forms of Mantras as are used by our Brahmin priests for the obvious reason that they had not developed so far in Indian belief at all till much later. Now we know from history that after the fall of Ayudhya in A.D. 1765 Brahmins and their Court etiquette were lost sight of. It has been presumed, on the argument of absence of evidence, that Phya Tak was never crowned; nor was Rama I upon his assumption of the affairs of state. The latter however a short time after managed to gather together whatever remnants of ceremonial etiquette as were still existing, together with some Brahmins-Siamese descendants of Indian Brahmins—from Sagar Sri Dinanand and Cambodia; and with the aid of the former especially of Cret, managed to revive and perform a ritual of coronation which has been our precedent ever since. And so although it is undoubtedly a fact that both Sukhothaya and Ayudhya had their Brahmins and their ceremonies, yet our ceremony of coronation as existing can only claim an origin dating from the first reign, which in turn may be reckoned as having as its basis a late form of Peninsula Hinduism. The Buddhist and local modifications, however, could have been added on at any period especially under Rama IV.

The nature of the ceremony resolves itself into two categories: (1) the anointment and coronation (ဝိသုဒ္ဓိနှင့်မြှုပ်နှံခြင်း)—Hindu with Buddhist modifications and (2) the assumption of the Royal Residence (တော်ရံခံခြင်း) purely Buddhist of the local type. The two categories are not performed separately but are interwoven to form a complementary whole.

In the last reign, however, a need arose of holding two coronations. His late Majesty, as Crown Prince studying in Europe, had travelled and attended numerous functions at many European Courts, and consequently wished to reciprocate hospitality to his former hosts. At the same time according to Siamese theory, when a king dies, his heir though assuming the full reins of Government, does so merely as a regent and is not a king until duly anointed. Hence a king was bound to hold his coronation, even during the period of mourning for his predecessor. A compromise was then arrived at through the late King's initiative by going through the formal and necessary ceremonies as soon after his accession as possible, to be in conformity with established usage. And then after the period of mourning he again held a festival of coronation in full splendour before an assemblage of royalty, which was according to

some accounts, "never before witnessed in Asia." It was made a regular occasion of rejoicing with banquets, balls and galas. This was the *maison d'hôte* of the two coronations.

Now, however, the world is not yet recovered from the effects of the Great War, and His Majesty has accordingly ordered a return to old custom, in order to curtail undue expenditure, to be in keeping with the times, with the addition of few necessary modifications.

Scenes.

In view of the intimate connection between the ceremonies that are to take place and the various sections of the old Residence, where the coronation will be held, it is thought that some explanation as to their respective standing should be given of these sections.

The group of buildings, where coronations are held, is collectively designated as the Maha Weadira (มหาเวศิรา), which might perhaps be rendered as the "Chief Residence." It was built by Rama I. and actually resided in by the first three kings of the present dynasty. It is made up of 3 principal sections, the southern wing is named Chakrabati Biman, which is the residence proper, containing the state bookshelves; to the north of this is the Royal Hall, a kind of inner or private hall of audience; and still to the north of Royal is the Hall of Anandana, the outer or public hall of audience.

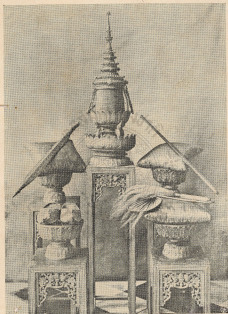
Paraphernalia.

Some explanation should also be given of the various paraphernalia of State which will take prominent parts in the ceremony. In order to avoid confusion the various articles for domestic use as employed in the Assumption of the Residence are here separated and will be dealt with afterwards.

First of all, come the crowns. In this ceremony the *headgear* prescribed for royal use varies in accordance with the solemnity of each occasion. Not counting of course the occasions on which the King is in military or naval uniforms, he will have to use no less than three different crowns, besides 3 royal Siamese hats for coming to and from the scene of ceremony.

The three crowns are (1) the Great Crown of Victory (พระมหาเศวตฉัตร) with which the King will formally crown himself on the day of coronation and which will be also worn at the grand audience and again when the King is borne in procession to the Chapel Royal of the Emerald Buddha, and thence

later to the Hall of Death; (2) the Kathin Crown (พระศุกรามหาฉัตร) presumably worn in older times on such occasions of Kathin-presentation, which on this occasion will be worn at the Queen's investiture when the King receives ladies of the Royal Family and Household and other ladies of rank in audience; this crown dates from the time of Rama I. and (3) the personal

ROYAL REGALIA

THE CEREMONY.*

Preliminary rites.

The ceremony may be said to have begun on the 3rd February when a chapter of priests held a service of benediction in preparation for the inscription of His Majesty's full official style and title on the next day. The inscription was made on a gold tablet by a royal scribe in the Chapel Royal of the Emerald Buddha in presence of the above Sacrosotal Chapter and a deputy of the King. At the end of which due Brahminical ceremonies of blessing were held.

Meanwhile water for the King's anointment was consecrated at various shrines in the 17 circles and conveyed in urns by special delegates to the Capital to be used on the day of coronation. Places where consecrations took place were chosen some on account of their being the surviving centres of ancient civilisations and others, in absence of the above qualifications, from being conveniently situated near present seats of the Administration. Among the former may be mentioned the following: "The Buddha's Footprint" (Phra Prang), the surviving centre of the former kingdoms of Lavo and Ayudhya; the Yikara of the "Victorious Lord" (Wichit Prang), Benakot, once a Siamese Capital; Mahadhatu Monastery of Srirangak, representing the kingdom of Sakhonakhay-Sakhonay; the Patheon Chetiva of Nager Patheon, representing the Kingdom of Sri Vilayan; Mahadhatu Monastery of Nager Sri Dharmarat, once seat of a former Siamese kingdom; Mahadhatu Monastery of Lampun, once the seat of the old kings of Haripunjaya, and taken also to represent the various kingdoms of the North, viz. Khekong, Chienkong, Chiengrat, Chiengrat and Payao and the Chetiva of Nager Phrom, the former seat of an old kingdom of the Upper Mekong.

On the 21st February, a preliminary evening service will be held in Balai Hall by 30 priests, at which the Royal Family and officials of state will attend upon His Majesty. The service will be followed by the usual presentation of food to the celebrants on the next morning in the Hall of Amarindra, when His Royal Highness Prince Juvvara, Patriarch of the Kingdom will light the Candle of Victory in presence of the King and all the priests who are to take part in the Benediction Services hereafter.

Evening Benediction Services will be held for 3 days from the 22nd February, in all three sections of the Chief Residence. At the commencement

* Through an unfortunate accident a considerable part of this got published in a newspaper.

of the sword in Baisak Hall the Right Reverend Phra Somsathon will make a public sermon every evening. His Majesty will attend some parts of every service, each of which will be followed by the usual presentation of food on the next day, this series terminating on the morning of the 25th, the morning of the coronation proper, when the Most Reverend Somdech Phra Vannarat, Archbishop of the North will extinguish the Candle of Victory in the Hall of Amara Indra. This will mark the end of the Buddhist part of the coronation.

Meanwhile Brahmin priests will tend the sacrificial fires in honour of the Hindu Trinity in a pavilion apart and generally make sacrificial preparations for the coming rites. They will offer to the King, each evening at the Buddhist services of Reposition, purificatory water from conch shells and leaves with which the King will brush himself in a manner symbolical of an idea of purification according to Brahminical tradition.

Coronation.

On the morning of the 25th the King will proceed to Baisak Hall, where Princes of the Blood Royal, Foreign Representatives of Ministerial Rank, and higher officials of state are assembled. After the profession of the Faith on the King's part, at 8.35 a.m. the time being auspicious, the High Priest of Siva will invite His Majesty to take a ceremonial bath of purification and anointment on a specially erected pavilion between Baisak Hall and the Residence of Chakravartti Riman. The anointment will consist of (a) Water from the five principal rivers of the Kingdom—the Merga, Chao Phya, the Nager Jambet river (Meklong), the Rajapuri river, the Rajapuri river and the Bangpakong river—supposed to be in analogy for the famous classical five of ancient India—the Ganga, Mahi Yandhi, Sarabha and Alwarah; (b) Water of the 4 ponds of Sakaria which are sanctified through constant usage in every State ceremony where there is an anointment (mundahtak) and (c) some of the water from the 17 circles which had been consecrated as already mentioned above. Before rising the King will receive benediction and anointment from their Royal Highnesses Prince Bhannawong and the Prince of Nager Sanga as well as from the Prince Patriarch.

During the time while the king is to be anointed, there will be a fanfare of drums and trumpets, and Siamese music; ancient guns will be fired within the Grand Palace. The 80 priests, assembled in the Chief Residence, will recite stanzas of Benediction. Thereafter the King will retire and again appear in Baisak Hall in full royal robes, preceded by Brahmin priests and learned men of the Court (Pandits) in the following order—

of the service in Baisal Hall the Right Reverend Phra Sasanasobhon will make a public oration every evening. His Majesty will attend some parts of every service, each of which will be followed by the usual presentation of food on the next day, this series terminating on the morning of the 25th, the morning of the coronation proper, when the Most Reverend Somdech Phra Vanarat, Archbishop of the North will extinguish the Candle of Victory in the Hall of Amarindra. This will mark the end of the Buddhist part of the coronation.

Meanwhile Brahmin priests will tend the sacrificial fires in honour of the Hindu Trinity in a pavilion apart and generally make sacrificial preparations for the coming rites. They will offer to the King, each evening at the Buddhist services of Benediction, purificatory water from conch shells and leaves with which the King will brush himself in a manner symbolical of an idea of purification according to Brahminical tradition.

Coronation.

On the morning of the 25th the King will proceed to Baisal Hall, where Princes of the Blood Royal, Foreign Representatives of Ministerial Rank, and higher officials of state are assembled. After due profession of the Faith on the King's part, at 9.53 a.m. the time being auspicious, the High Priest of Siva will invite His Majesty to take a ceremonial bath of purification and anointment on a specially erected pavilion between Baisal Hall and the Residence of Chakrabarti Biman. The anointment will consist of (a) Water from the five principal rivers of the Kingdom—the Menam Chao Phya, the Nagor Jaisri river (Meklong), the Rajapuri river, the Bejrapuri river and the Bangpakong river—supposed to be in analogy for the famous classical five of ancient India—the Ganga, Mahi Yamuna, Sarabhu and Airavati; (b) Water of the 4 ponds of Subarna which are sanctified through constant usage in every State ceremony where there is an anointment (murdhabhisek); and (c) some of the water from the 17 circles which had been consecrated as already mentioned above. Before rising the King will receive benediction and anointment from their Royal Highnesses Prince Bhanurangsi and the Prince of Nagor Svarga as well as from the Prince Patriarch.

During the time while the king is to be anointed there will be a fanfare of drums and trumpets, and Siamese music; ancient guns will be fired within the Grand Palace. The 80 priests, assembled in the Chief Residence, will recite stanzas of Benediction. Thereafter the King will retire and again appear in Baisal Hall in full regal robes, preceded by Brahmin priests and learned men of the Court (Pandits) in the following order:—

Left File

1. Brahmin Priest (Loving Debariya) bearing an image of Ganesh.
2. } Brahmins with Pandra
3. } drums.
4. } Brahmins blowing conch shells.
5. }
6. }
7. A Brahmin.
8. Pura Sathiyajapa-
thi, High Priest
of Vishnu.

Scattering
roasted
grains.

Right File

1. Court Pandit (H.R.H. Prince Prati) bearing an image of the Bodhis called the "Lord of Victory."
2. } Brahmins with Pandra
3. } drums.
4. } Brahmins blowing conch shells.
5. }
6. }
7. A Brahmin.
8. Pura Rajaguru
Vamadeh, High
Priest of Shiva.

Scattering
roasted
grains.

HIS MAJESTY THE KING.

The king will now seat himself upon the Octagonal Throne made of fig-wood under the White Umbrella of State to receive further anointments from Brahmins, who, with Court Pandits, represent the eight cardinal points of the Kingdom, as follows:—

East: H. R. H. Prince Virodh, Court Pandit, and Pura Rajaguru Vamadeh, High Priest of Shiva, (seater from Prachin Chakel).

South-East: Janna Yashodharmasmita, Court Pandit, and Paraguru Astacharya, Brahmin Priest, (seater from Chandipuri).

South: Pura Vaidharmas, Court Pandit, and Paraguru Somananda Muni, Brahmin Priest, (Circles of Nagar Sri Dharmara) and Pattani).

South West: Pura Baladharm, Court Pandit, and a Brahmin Priest, (Circles of Jambor and Bhirketh).

West: Pura Mahaman, Court Pandit, and a Brahmin Priest, (Circles of Nagar Jaler and Rajaguri).

North West: Pura Nanavichitra, Court Pandit, and a Brahmin Priest, (Circles of Dayab, Mahavachitra, Nagar Somp and Bismalek).

North: Chas Pura Yomara, Court Pandit, and a Brahmin Priest, (Circles of Agnohya and Utara).

North East: Pura Paripati, Court Pandit, and a Brahmin Priest, (Circles of Nagar Baladina, Ubel and Kol-Ek).

The procedure for this part of the ceremony will be:—after the King has seated himself with his face turned to the East, the Pandit for this point advances to the foot of the throne and having made due obeisance addresses the sovereign in Pali to the following effect:—

"May I, please Your Majesty! May the Sovereign here give me leave to pronounce his victory."

May the Sovereign, turning now towards the East, seated upon his royal throne, extend his protection and exercise royal authority over all those realms situated to (the east) and all beings that therein dwell.

May he remain on earth further protecting this kingdom, as well as her Buddhist Religion and her people.

May he remain long in sovereignty, without ill, accomplishing success, and may his years number a hundred.

May the Sovereign Guardian of the East, renowned as Dharmaraja, greatly protect the king and his realms. Whoever create evil in this eastern quarter, may the Sovereign, through his might, triumph over them all in a righteous manner."

The Pandit then hands a cup of sacramental water from the Eastern Circle (Prachin) while reciting the following stanza :-

"Through the power of the Triple Gems (the Buddha, the Law, the Brotherhood), and through this water poured down (up on him), may (the King be awarded with) success in the way heretofore invoked."

The King answers in Pali verse as follows :-

"Your auspicious speech, going right to the hearts of kings, I fain accept. May it come to pass as you have said. I (shall) extend my protection and exercise royal authority over all those realms to the East and all beings that dwell therein. I (shall) remain on earth further protecting this kingdom, and her Buddhist Religion and her people."

The Pandit then says

"Good, my Lord."

The Brahmin of the quarter will then anoint His Majesty in due form.

The King then moves to the South-East, where the same dialogue is repeated with modifications as to names of the Quarters and their traditional celestial guardians."

* Attention should perhaps be called here of the historian or student of mythology that the 'Guardians of the Quarters' here invoked are, in accordance with the traditional Buddhist idea of Hindu mythology. That is to say Dharmaraja (East) Viradaka (South) Virupaksha (West), and Kuber (North); the subsidiary quarters in between are entrusted to the respective followings of the above four, i. e. Khura or giant (south-east), Deva or celestial (south-west), Naga or serpents (north-west), Yaksha or giants (north-east). Classical Hindu mythology is of course rather different. This phenomenon may be of some use for researches into the date of this ceremony in Siam.

The King then turns round in order until he finally comes to the East, completing the round, when Prince Utsah, the Parit of the quarter, will sum up the benediction and the King will answer in a strain rather similar to the above replies.

The King will then rise from the Octagonal Throne, the brahmins and the learned men of the Court proceeding with chamberlains and pages bearing the regalia following His Majesty in the following order.

Left : Right :

(a) **Royal Regalia and Utensils.**

1. The Great white Umbrella of State.
Phya Derasakha	The Brahmin Cord.
Luang Kora Sa-
yasthira	The Golden Tassel of State.
Phya Mahamun	The Great Crown of Victory.
Phya Udayasamm
2. The sceptre.
Phya Borikae	The Girdle of Bell.
Girdle.
Phya Vengasabhorn	The Girdle of the Nine Gems.
Phya Sangkacha	The Sword of Victory.
Phya Manab Narisa
3. The Fan.
Junior Page The Hon. M. L. Jantana Palakawongse
na Agudhya	The whisk of the Yak's Tail.
Junior Page Phun Chitsakskiti	The whisk of the White Elephant's Tail.
Junior Page Ban Phalabonthon	The Slippers.
Senior Page Lann Wicharnaputra
4. The Stick.
Chamsin Mahasak	The Diamond Ring.
Phya Abhinand	The Ring.
Phya Prajan	The Personal Sword.
Luang Sakdi Naiswa
5. The Receipts.
Senior Page Chien Ngien yang	The Hat of State.
Junior Page Kua Pongphorarami	The water Urn.
Junior Page Nya Viseshnam	The Libation Vessel.
Junior Page Oek Yedputra

40 The Eight Weapons of Sovereignty.

6. The "Hastago Sword."	The Discus. Junior Page	The Trident. Junior Page the Hon. M.R. Am- bikri Hastin as	The "Diamond Spear." Junior Page Nai Rang Sance Nyanprabas
Nai Rang Sukhinda Klav Gajamandana			
7. The Long Hand- led Sword.	The Sword and Buckler. Actg. Page Krasin Amatryakul	The Bow. Actg. Page Sam- saval Jajikasthira	The "Gun of the Songing" Junior Page Nai Rang Sance Rajabhar
Acting Page the Hon. M. R. Saling Lamalya na Ayudhya			

His Majesty will then proceed in the procession detailed above from here to another throne in the west part of Royal Hall, which is called the Bhadrasth (the Noble Throne) under the canopy of an Umbrella of State which, by the way, is not yet off 7 trees, but only 3, because the King is not yet crowned. The Umbrella over the Octagonal Throne is also of 7 tiers for the same reason. Having seated himself on this, facing east, the King will receive the homage of the Court from the High Priest of Siva who will also offer him his surname and title inscribed on a golden tablet, which had been duly prepared and deposited in the Chapel Royal of the Emerald Buddha (cf. above p. 14), as well as the regalia and all their appurtenances, the procedure in detail being as follows:—

As soon as the King is seated, the High Priest of Siva advances to the front of His Majesty and, after rendering due homage, pronounces a set of Sanskrit Mantras called the "Opening of the Portals of Kailas", the substance of which is an eulogy of Siva, the Lord of Kailas, and may be found in full in the appendix. The Priest then offers homage, &c., in Pali accompanied in the following words, at the same time handing the golden tablet.

"May it please Your Majesty to grant me leave to address Your Majesty! Since Your Majesty has received full anointment and become the King of Siam, we therefore beg in unanimity to present to Your Majesty Your full style and title as engraved upon this tablet of gold as also to hand to Your Majesty these regalia befitting Your high dignity. May Your Majesty be known by that style and accept these regalia. Having done so, may

Your Majesty take upon Yourself the business of government, and, for the good and happiness of the populace, reign on in righteousness ! ”

The King says, also in Pali,—

“ Be it so, Brahmin.”

The Pali dialogue is again repeated in Siamese.

The priest now takes the Royal Crown from the bearer in the procession and hands it to the King, who puts it on his head, thereby signalling the supreme moment of this Coronation. Salutes will be fired, and the usual music and fanfare will resound in the palace, and in the whole Kingdom. Buddhist priests, awaiting in other parts of the Chief Residence, will recite the Blessing. The High Priest of Siva will go on to hand other regalia to His Majesty, whilst the High Priest of Vishnu will hand him the ninetiered White Umbrella of State, the symbol of authority, with a similarly constructed speech, to which the King will make an almost identical reply, with again Siamese repetition. A Brahmin priest will then chant hymns in praise of Siva with accompanying music on ceremonial instruments, viz. conches, Pandava drums, metal drums and the gong of Victory. Another Brahmin priest will chant hymns in praise of Vishnu, with the usual accompaniments on ceremonial instruments. At the conclusion of this, all Brahmin priests will render homage before His Majesty, and the High Priest of Siva, kneeling in front, will thus pronounce a final benediction —

“ May His Majesty, the Supreme Lord, who now reigns over the kingdom here, triumph over all and everywhere alway.”

His Majesty will pronounce his first command as a fully anointed and crowned king thus :—

“ Brahmins, now that I have assumed the full responsibility of government, I shall reign in righteousness for the good weal of the populace. I extend my royal authority over you and your goods and [your chattles, and as your sovereign do hereby provide for your righteous protection, defence and keeping. Thust me and live at ease.”

The High Priest of Siva will be the first man to formally receive the King's command thus :—

“ I do receive the first command of Your Majesty.”

The symbolism all through this ceremony is, in the author's opinion, clearly along the lines of an assumption that the chief deities, especially Siva, are invited down to the Earth to become merged in the person of the crowned king. Hence the hymn “Opening of the Portals of Kailasa, by way of an invitation ; the anushtubh hymns in praise of the two high gods ; the presence

Your Majesty take upon Yourself the business of government, and, for the good and happiness of the populace, reign on in righteousness!"

The King says, also in Pali,—

"Be it so, Brahmin."

The Pali dialogue is again repeated in Sanskrit.

The priest now takes the Royal Crown from the bearer in the procession and hands it to the King, who puts it on his head, thereby signalling the supreme moment of this Coronation. Salutes will be fired, and the usual music and fanfare will resound in the palace, and in the whole Kingdom. Buddhist priests, awaiting in other parts of the Chief Residence, will recite the Blessing. The High Priest of Siva will go on to hand other regalia to His Majesty, whilst the High Priest of Vishnu will hand him the anointed White Umbrella of State, the symbol of authority, with a similarly constructed speech, in which the King will make an almost identical reply, with again Sanskrit repetition. A Brahmin priest will then chant hymns in praise of Siva with accompanying music on ceremonial instruments, viz. conches, Pandya drums, metal drums and the gong of Victory. Another Brahmin priest will chant hymns in praise of Vishnu, with the usual accompaniments on ceremonial instruments. At the conclusion of this, all Brahmin priests will render homage before His Majesty, and the High Priest of Siva, kneeling in front, will thus pronounce a final benediction—

"May His Majesty, the Supreme Lord, who now reigns over the kingdom here, triumph over all and everywhere ably."

His Majesty will pronounce his first command as a fully anointed and crowned king thus:—

"Brahmins, now that I have assumed the full responsibility of government, I shall reign in righteousness for the good weal of the populace. I extend my royal authority over you and your goods and your chattels, and as your sovereign do hereby provide for your righteous protection, defence and keeping. Thrust me and live at ease."

The High Priest of Siva will be the first man to formally receive the King's command thus:—

"I do receive the first command of Your Majesty."

The symbolism all through this ceremony is, in the author's opinion, clearly along the lines of an assumption that the chief deities, especially Siva, are invited down to the Earth to become merged in the person of the crowned King. Hence the hymn "Opening of the Portals of Kailass, by way of an invitation: the anashitabh hymns in praise of the two high gods: the presence

THE ROYAL ELEPHANT AT THE PLATFORM

to which the King will make a reply thanking all and again giving the customary permission of access to his person. Their Majesties will then retire.

Protection of Buddhism.

At 4 p.m. the King, seated on a palanquin of State, will make a state-progress to the Chapel Royal of the Emerald Buddha, where, in full congregation of the higher clergy of the Kingdom, he will make a formal declaration of his religion and of his willingness to become the "Upholder of the Faith" in the following formula.

"My Lords! Whereas being a believer and one pleased (with the religion of the Buddha), having taken refuge in the Trinity in due form, and now having been anointed in sovereignty, I therefore give myself up to the Buddha, the Law and the Brotherhood: I shall provide for the righteous protection, defence and keeping of the Buddhist Religion. If agreeable, my Lords, may the Brotherhood recognise me as "Upholder of the Buddhist Faith."

The whole clergy will then signify their acceptance.

The president of the Sacrosanct Chapter will then pronounce the supreme blessing as follows:—

"May the Great King Paramattha Maha Prajajadipak of Siam live to a full century of years in happiness and good health. May all his duties and deeds be crowned with success, may wealth and victory be his forever!"

The King will then proceed in full state to the Hall of Death, where he and the Queen will render homage to the memory of their august predecessors as well as before the remains of his late Majesty in presence of the Royal Family, and officials of state. During the royal progress to the Chapel, Foreign Representatives and the Diplomatic Corps will be accommodated in the Sahasaya Reception Hall, where they will be able to see the procession. The leading members will then enter the Chapel and await His Majesty in their respective places.

The above will terminate the public ceremony for the day.

Assumption of the Residence

For the King, however, there is still the assumption of the Royal Residence to be gone through. It will be remembered that for the past three days there have been services of benediction in all three parts of the Chief Residence, to consecrate the water of anointment as well as to bless the various buildings, more especially the residence section of Chakrabarti Biman. All these having been accomplished, their Majesties will proceed to the State Bedchamber in the Residence of Chakrabarti Biman attended by young ladies of the Royal Family bearing various articles of personal and domestic use, as already referred to above (p. 4). Their Majesties Queen Savang Vadhana,

and Queen Sakhumdei, as senior relatives of the King, will hand to His Majesty the whisk of the white Elephant's tail and a golden bunch of Arena Flowers, and then Her Excellency Thae Vasegammoud, one of the senior Dames of the Palace, will also hand to His Majesty a golden key, the symbolic inference of which being that the King is now entrusted with the royal residences and the private treasury therein. The King will then lie down formally on the royal couch and receive blessing from the two Queens.

On the 26th February at 4 p. m. the King will receive in audience the special envoys and the diplomatic corps, who will submit an address of congratulations in the Hall of Chakri, after which the King will repair to the Hall of Amarindra, where he will hand royal letters patent to three priests, one each from a chief section of the Clergy, namely the Mahanikaya, the Thammayunka, and the Maa promising them to the rank of abbot, by way of the first act of grace after his coronation. He will then receive traditional offerings of flowers, incense and candles from members of the Royal Family and officials of State. The Right Reverend Vira Sasamaddhen, Lord Abbot of Debeindadhara Monastery and Deputy Archbishop of the Dharmayutika Section, will then, will then deliver a sermon of Benediction which will conclude the day's proceedings.

The next day (27 February) is also set apart for a further reception of similar offerings from officials of State in the Hall of Amarindra, where the Supreme patriarch will also deliver another sermon on the ten virtues of a King &c.

State
Progression.

On the 1st March, the King will make a state progress through the Capital to pay his respects and worship at the principal shrines namely the Buvanabesana and Jambhavanthees where the Buddhist clergy will await and receive His Majesty.

The royal procession will start from the Grand Palace by way of the Thae Jayasri gate in the following order :—

MILITARY GUARDS

Headquarter Staff of the 1st. (Guards) Division.

Band of the United Cavalry Regiment.

The United Cavalry Regiment.

The First Artillery Regiment of the Guards.

The First Regiment of Engineers.

Band of the 11th. Infantry Regiment.

The Eleventh Infantry Regiment of the Guards.

Headquarter Staff of the 1st. Army Corps.

THE ROYAL PARTY.

Phya Wengnah Phya Bhalaksh Hingpal
Flags Metal Drums Metal Drums Flags

Silver War Drums

Drum Major

Gold War Drums

Horned Trumpets

Small Flutes

Master of Ceremonial Instruments

Cornet Shields

Inspector of Instruments

Page

Seering

Royal Weapons

Grand Umbrella of Ceremony

Signal Stick

(Phya Edomant)

Signal Instrument

(Phya Sihya Seepantant)

Monkey Standard

Garuda Standard

Officers of the Ancient Bodyguard of Gentlemen at Arms.

His Majesty's Chamberlains.

Processional Umbrellas.

Processional Umbrellas.

His Majesty's Chamberlains.

Officers of the Ancient Bodyguard of Gentlemen at Arms.

Supporters of H. M.-

1. Viceroy of
Aynahya
2. Lord-Lieut. of
Maharashtra
3. Lord-Perfect of
Bangkok
4. Lord-Lieut. of
Tibet
5. Lord-Lieut. of
Nager Swarga

His
Majesty's
Aides-
de-Camp.

6. Lord-Lieut. of
Rajpuri
7. Lord-Lieut. of
Chandapuri

Escort
of King
Chulalong-
korn's
Body-
guards.

Royal Golden Chair
of State
Sanskade Fan
Umbrella

His Majesty's
Chamberlains
bearing
Royal Parasols

Reserve Chair of
State

The Master of the
Horse
His Majesty's
Chargers

Band of King Chulalongkorn's

1st. Infantry Regiment of the Guards.

King Chulalongkorn's

1st. Infantry Regiment of the Guards.

Naval Band
Royal Marines.

Supporters of H. M.-

1. Viceroy of the
North East
2. Lord-Lieut. of
Bhuket
3. Lord-Lieut. of
Bismalek
4. Lord-Lieut. of
Koi-Ei.
5. Lord-Lieut. of
Siamtha.

His
Majesty's
Aides-
de-Camp.

6. Lord-Lieut. of
Nager Hakestra
7. Lord-Lieut. of
Nager Jaisai

Escort
of King
Chulalong-
korn's
Body-
guards.

On the 3rd March the King will proceed to the Royal Landing by way of the gate opposite to the Hall of Dusk. At the landing pavilion there will be accommodations for the Royal Family, while tents will be put up along the river front, to seat members of the Diplomatic Corps, the officials of state and the general public. The King and Queen will witness the procession of state barges filing past until the Royal Barge comes to along the landing. His Majesty will then embark, and, donning the personal Kathin crown, seat himself under the golden canopy (Uthun) attended by their Excellencies the Minister of the Royal Household and the Chief Aide-de-Camp General as well as by chamberlains bearing the regalia, &c. The state barge will then proceed down the river and coast over to the Ministry of Arm where the King will worship at the principal shrine and then return in the same manner to the Royal Landing and thence into the Grand Palace.

Order of the Grand Procession of State Barges.

No.	Left File.	Right File.
1.	Tiger barge.	Tiger barge.
2-10.	Barges of the line.	Barges of the line.
	First drum barge. Inspection barge.	
11.	Gold barge of the line.	Gold barge of the line.
12.	Monkey barge of the line.	Monkey barge of the line.
13.	Asura barge of the line. (drum).	Asura barge of the line. (drum).
14.	Sugriva barge. (drum).	Ball barge. (drum).
	Inspection barge.	
15.	Garuda barge. (trumpets and souches).	Garuda barge. (trumpets and souches).

On the 3rd March the King will proceed to the Royal Landing by way of the gate opposite to the Hall of Dusk. At the landing pavilion there will be accommodations for the Royal Family, while tents will be put up along the river front, to seat members of the Diplomatic Corps, the officials of state and the general public. The King and Queen will witness the procession of state barges filing past until the Royal Barge comes to along the landing. His Majesty will then embark, and, donning the personal Kathin crown, seat himself under the golden canopy (Upari) attended by their Excellencies the Minister of the Royal Household and the Chief Aide-de-Camp General as well as by chamberlains bearing the regalia, &c. The state barge will then proceed down the river and coast over to the Ministry of Arm where the King will worship at the principal shrine and then return in the same manner to the Royal Landing and thence into the Grand Palace.

Order of the Grand Procession of State Barges.

No.	Left File.	Right File.
1.	Tiger barge.	Tiger barge.
2-10.	Barges of the line.	Barges of the line.
	First drum barge.	
	Inspection barge.	
11.	Gold barge of the line.	Gold barge of the line.
12.	Monkey barge of the line.	Monkey barge of the line.
13.	Asura barge of the line. (drums).	Asura barge of the line. (drums).
14.	Sugriva barge. (drums).	Ball barge. (drums).
	Inspection barge.	
15.	Garuda barge. (trumpets and souches).	Garuda barge. (trumpets and souches).

	16. Royal Barge "Prabhasarajaya" conveying His Majesty's offerings to Religion.	
	Second drain barge.	Barge conveying metal drums.
	17. Barge conveying metal drums.	
	18. Royal Barge "Anantagord" with His Majesty" on board.	
18. }	Escort barges.	Escort barges.
19. }		
	20. Royal Barge "Apakajasthulibong" conveying His Majesty's State robes.	
	21. Royal barge "Golden House" in reserve for return journey.	
	22. Royal reserve barge.	

This will bring the ceremony of coronation to a close.

LONG LIVE THE KING

APPENDIX.

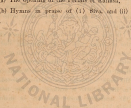
BRAHMANIC MANTRAS.

These mantras are handed down in a curious corruption of an Indian language, suspected to have been Sanskrit, and only identified in the last reign, through the initiative of his late Majesty, by the late Mr. M. E. Arya of the National Library as corrupt Teutric Sanskrit and have been re-arranged and restored to their original forms—in themselves none too good Sanskrit.

The following translations with notes are also by Mr. M. E. Arya who made them for the late King. They consist of:—

(a) The Opening of the Portal of Kailasa.

(b) Hymns in praise of (i) Shiva, and (ii) Vishnu in the anustubh metres.

THE OPENING of the Portals of the Kailasa.

1. (O Siva!) who is the Teacher of Abandonment, whose history is big, who is full of immortality, whose mark is the crescent moon and who is purified with holiness.

2. Who is pure, who is reflected in the Rig-Veda, who is the One beyond, who is full of being, who is moveable and immovable, who is the Lord of all cardinal points and whose control of the senses is pure, I meditate upon Thee!

3. (O Siva!) who has killed (the god of) death, who has the discipline of a Leader, who is reckoned in the seasons, who is the Lord of the cardinal points, whose degree of the senses is pure, I meditate upon Thee!

4. (O Siva!) who has great control of senses, who is overmastered in dances, who is full of immortality, whose mark is the crescent moon and who is purified with holiness.

5. (O Siva!) whose dress is the deer's skin, whose hand-post is indicative of being, who is the Charming God of immortality, who has the victory over Death. Who bears the sign of the moon, who combines himself with the institution of basis of devotions, who is the shaker of non-devotional men, who is the Lord of Wealth, whose exploit is high, who has His limbs beginning with hands manifested, who is the Uplifter of men in distress, who is marked with the deer, who is very black, who is the desireless dancer and who is shining. (I meditate upon Thee!)

6. (O Siva!) who has the self-control of the sage, who walks in a righteous path, who is the dwelling place of fortitude, who is the giver of wisdom of a Sage, who is meditated upon by the Artists, who is the killer of Ignorance, who has the Celestial Image, who is the Knower of the beginning and the end of (All), who is the Infuser, who is marked with righteous past giving rise to the future results, who feels happy in situations, who is the remover of the insurmountable difficulties of his followers, who (helps mankind to) cross the (Ocean of) existence get down into, who is very black, who is the desireless dancer, and who is shining, (I meditate upon Thee!)

7. (O Siva!) who is pleased with the progress, who has the Omnicient wisdom, who is well-versed in the three Vedas, who is without and with a form, who has the incomparable discipline, who is the destroyers of

earth-consciousness, who is brilliant and beautiful, who has the falling (downward) Ganges, who is the Trident, who is the Celestial Tree, who is in the phallus, who is desired by the devotees, who is of the spotted colour of flowers, who is the mother of distress, who is expanded in the harmonious bell (sound), who is very black, who is the desireless desirer, and who is thinking, (I meditate upon Thee !)

8. (O Absolute Siva !) who is Subrahmanya, who is the Sovereign of demi-gods, who is the upholder of the Vedic path, who is the Lord of Heaven, who is the Lord of Kailasa, who is the Lord of serpents, who wears the ornaments of serpents, who is well-versed in the Three Vedas, who is the Absolute Entity of non-duality, who is full, who is pervaded, (by the created beings), and who is the Sovereign of Nirvana.

9. (O Absolute Siva !) who is the Lord of poverty, who is the Lord of control of misery, who is fire, who is the Lord of Uma, who is absorbed in pranayama (Yogic stop of respiration), who is the bearer of money, who is the Lord of Heaven, who is the Celestial Ganges, who is fond of the emancipated souls, who is the Absolute Great Entity of non-duality, who is full, who is pervaded, (by the created beings) and who is the Sovereign of Nirvana.

10. (O Absolute Siva !) who is played with the emancipated souls, who has his mind well-controlled, who is the Lord of Vital parts, who is the wife of the last attainment, who is sublime, who is suspicious, who is the bearer of the Lord of Serpents, who is the Lord of Heaven, who is all in all, whose heart is insatiable, who knows most, who is the suspicious and great Absolute Entity (of non-duality), who is full, who is pervaded (by the created beings) and who is the Sovereign of Nirvana.

11. (O Siva !) who has his senses controlled, who is the brilliant, Absolute Entity, who is the Leader of Heroes in battles, who is the killer of the Lord of Death, who is the Lord of Sacrifices, who has the discipline, One in whom are seen ability and bliss, who has the represented Glory of light, who is the beginningless and the endless time and who wears the golden mark.

12. (O Siva !) who is the Lord of obedient people, who has a crowd of Sages and gods, who has the incomparable discipline, who is the Leader of Heroes, who is the King of Heroes, who is the Lord of boons, who has the discipline of Great Souls, who is disciplined, One in whom are seen ability

and bliss, who has the unprevented Glory of light, who is the beginningless and the endless time and who has the Golden Mark !

14. (O Śiva !) who is the Lord of Sages, who is the Great Lord of gods, who is incomparable, who wears the ornament of the Lord of Serpents, who has the discipline of the Great Souls, who is disciplined. One in whom are seen ability and bliss, who has the unprevented Glory of light, who is the beginningless and the endless time and who wears the Golden Mark, (I meditate upon Thee !)

NOTE

Almost all Hens are from the Śtra, Tantra and Upanishads. Only a few are of Buddhist Origin. To meditate upon Śtra, is tantamount to meditating upon the Kallasa.

(81.) M. K. ARYA.

THE MANTRA

in the anushtub-metre, invoking Siva

(O Siva!) who is colourless, who is of a golden colour, who is very dense, who is to be investigated by the Upanishads, who is moveable and immovable, who is the Great Protector, who is intensely jealous, who bears the burden of the Vedic path, who is a mark to the Vedic path, who is a guide to the angels in the Vedic path, (Let the Universal pervader protect!), appear appear (superior to others).

O Great God! who is the Lord of the Great Mount Kailash, who is looked upon as the highest Himalayas, who is the Controller of the bull, who is the Gaghara King of the Hosts, whose half body is (His) dear (Uma), who goes up above (all the created beings), who (helps mankind to) cross (the Ocean of worldly existence), who walks in heaven, who walks on the earth, who has (His) opened eyes (to look at) on all sides, destroy destroy, frighten frighten, slay slay, kill kill, catch catch my enemies. O Lord Sankha, who has three eyes, who has four faces, who wears the jewel on a peak on the Iron-Crown, who wears the dress of (tiger's or deer's) skin, who outshines (all) celestials, who is fond of the unconstructed (ascetic) and who is the throne-house of Dharma. Always perform perform the destruction of my enemies, (Let the Universal pervader protect!) O Lord of happiness, Lord of Protectors, who possesses the prowess of the Superior King of Kings!

NOTE

All Mantras which have been expressed in praise of Siva, are found in the Siva-tantra. Some of the very compounds are contained in the Yajurveda. Magical formulas are from the Talitritiya Brahmanam as well as Aranyakam. The present Siva-Mantra is a special one to be muttered ten thousand or a lakh of times to attain one's desired end such as killing enemies, etc., when a complete worship of Siva is over.

(84.) M.K. ARYA.

THE MANTRA in the anushtub-metre, invoking Vishnu.

(O Vishnu!) who gives happiness (unto Yogi), who removes misery of Yogi, who is very subtle, who is the sun, who is the lotus, who is the bull, who is the other world and this, who is the rider on the bull, who is (all) wise, who is the foremost among the Dakshas and Yakshas, who has attained the state of Celestials, who has found birth in manifestation, who is the Lord of (countless) worlds of Celestials, who is the Celestial Light, who is surrounded by a halo of Light, who is all, who is fond of (dwelling in) the Caser (of Yogi's heart), who possesses the Celestial wisdom, who is the transcendental Yogin, who depends on the transcendality, who is trusted, who is holy, who is the destroyer of enemies, who is the Lord of battles, who is marked by the Brīvata Jewel, who possesses incomparable wealth, who appears in different manifestations, who is the absolute unity, who is the enjoyer of the eternal bliss, who has forsaken worldly pleasures, who is the ruler (of the Universe), who was born as son to Vasudeva, who is fond of (the redness) Sā who has bright eyes. (Let the Universal Benefactor protect!). (O Vishnu!) who is absorbed in the Cosmic Ray who is worthy of worship by the Yogi and who is the Supreme King. (Bow to Thee!)

NOTE

All ideas herein expressed are from the Vishnu Tantra. Some of the very words and compounds are from the same work and the Upanishads. The present Vishnu Mantra is an Upanishad to be recited during the seasons of worship just before worshipping with 1000 mantras.

(S.) M. K. ARYA.

National Library, Calcutta

หอสมุดแห่งชาติ
กรุงเทพฯ
๒๕๐๑

๒๕๐๑

